

VERSLAG

CRB 2018-1853

De werkgelegenheid in de distributiesector

CCE
Conseil Central de l'Economie
Centrale Raad voor het Bedrijfsleven
CRB

Verslag over de werkgelegenheid in de distributiesector

Juni 2018

Contactpersoon:
Lieselot Smet
lieselot.smet@ccecrb.fgov.be
Emmanuel Karel de Bethune
embe@ccecrb.fgov.be

Inhoudsopgave

1	Werkgelegenheid in de distributiesector.....	6
1.1	Plaats van de distributiesector in de Belgische economie	6
1.2	Geografische ligging van de werkgelegenheid en verdeling naar subsector	16
1.3	Omvang van de vestigingseenheden.....	20
2	Typologie van de werknemer in de distributiesector	24
2.1	Statuut en geslacht	24
2.2	Opleidingsniveau	27
2.3	Leeftijdsstructuur van de werkgelegenheid.....	30
2.4	Anciënniteit van de werknemers in de onderneming.....	35
3	Organisatie van het werk in de distributiesector	36
3.1	Deeltijdarbeid	37
3.2	Aantal arbeidsuren per week	39
3.3	Vaste en tijdelijke arbeidsplaatsen.....	43
3.3.1	Uitzendarbeid	45
3.4	Atypische arbeid	47
3.5	Werktijdsregeling	53
3.5.1	Identieke werktijden.....	53
3.5.2	Ploegenarbeid	53
3.5.3	Glijdende en gespreide werktijden.....	55
3.6	Tijdelijke werkloosheid	56
3.7	Stelsel van werkloosheid met bedrijfstoeslag	58
3.8	Loopbaanonderbrekingen en tijdskredieten	64
4	Mobiliteit van werknemers in de distributiesector.....	68
4.1	Grenswerknemers	68
4.2	Nationaliteit van de werknemers.....	70
5	Knelpuntberoepen in de distributiesector.....	71
6	Besluit	73
7	Bibliografie	77
8	Bijlage	79

Lijst tabellen

Tabel 1-1:	Werkgelegenheid in de distributiesector (in duizenden personen) en de rest van de economie	6
Tabel 1-2:	Nace 2008-nomenclatuur en aandeel in de werkgelegenheid (2016).....	8
Tabel 1-3:	Werkgelegenheid in de subsectoren van de distributiesector (per duizend).....	9
Tabel 1-4:	Werknemers en zelfstandigen in de distributiesector in procenten van de totale werkgelegenheid	11
Tabel 1-5:	Verdeling van de werkgelegenheid naar bedrijfstak van de dienstensectoren (in % en duizenden)	12
Tabel 1-6:	Verdeling van de zelfstandigen naar gewest en naar subsector.....	13
Tabel 1-7:	Aantal en ontwikkeling van de werknemers naar gewest over de periode 2011-2016 op 30 juni 2016.....	17
Tabel 1-8:	Aandeel in de werkgelegenheid van werknemers naar sector en naar gewest op 30 juni 2016	18
Tabel 1-9:	Verdeling loontrekkenden naar subsector in de distributiesector en detail van NACE 47.7 op 30 juni 2016.....	19
Tabel 1-10:	Distributiesector naar omvang van de vestigingseenheden op 30 juni 2016	21
Tabel 1-11:	Subsectoren van de distributie volgens de omvang van de vestigingseenheden op 30 juni 2016	22
Tabel 1-12:	Distributiesector naar omvang van de juridische entiteiten op 30 juni 2017	24
Tabel 2-1:	De werknemers in de distributiesector naar statuut en geslacht in 2016.....	25
Tabel 2-2:	De werknemers van de distributiesector naar paritair comité in 2016	26
Tabel 2-3:	Paritaire comités waartoe werknemers in de sector verbonden zijn	27
Tabel 2-4:	Gemiddelde anciënniteit in de distributiesector in 2017	36
Tabel 3-1:	Aandeel van de voltijd- en deeltijdwerknemers in het totale personeelsbestand van de distributiesector (Nace 45, 46, 47)	38
Tabel 3-2:	Aandeel van de deeltijdwerknemers in het totale personeelsbestand van de subsectoren in de distributiesector in 2017	39
Tabel 3-3:	Gewoonlijke gemiddelde wekelijkse arbeidsduur naar geslacht, statuut en arbeidsregeling in de distributiesector (Nace 45, 46, 47)	40
Tabel 3-4:	Vaste en tijdelijke banen in de distributiesector (Nace 45, 46, 47)	43
Tabel 3-5:	Avondwerk in de distributiesector (Nace 45, 46, 47).....	48
Tabel 3-6:	Nachtwerk in de distributiesector (Nace 45, 46, 47)	49
Tabel 3-7:	Zaterdagwerk in de distributiesector (Nace 45, 46, 47)	50
Tabel 3-8:	Zondagwerk in de distributiesector (Nace 45, 46, 47).....	51
Tabel 3-9:	Thuiswerk in de distributiesector (Nace 45, 46, 47)	52
Tabel 3-10:	Ontwikkeling van de ploegenarbeid in de distributiesector (Nace 45, 46, 47)	54
Tabel 3-11:	Werkrooster in 2017 in de distributiesector (Nace 45, 46, 47)	55
Tabel 3-12:	Ontwikkeling van het jaarlijkse gemiddelde aantal SWT'ers in de distributiesector.....	62
Tabel 3-13:	Aanpassing van de arbeidstijd in de distributiesector	65
Tabel 3-14:	Aanpassing van de arbeidstijd in de subsectoren (45, 46 en 47) van de distributiesector	66
Tabel 4-1:	Ontwikkeling van het aantal grenswerknemers tijdens de afgelopen jaren in de distributiesector	68
Tabel 4-2:	Subsectoren met grenswerknemers in 2017.....	69
Tabel 4-3:	Thuisland van de grenswerknemers in 2017	69
Tabel 5-1:	Knelpuntberoepen in de distributiesector in het Vlaams gewest in 2016.....	72
Tabel 8-1:	Aantal vestigingseenheden naar bedrijfsomvang en naar arrondissement op 30 juni 2016.....	79

Lijst grafieken

Grafiek 1-1:	Ontwikkeling van het aantal werknemers en zelfstandigen in de periode 1997-2016	10
Grafiek 1-2:	Ontwikkeling van het aantal bestuurders en van het aantal zelfstandigen (Nace 47).....	15
Grafiek 1-3:	Gemiddelde omvang van een vestigingseenheid in de distributiesector volgens het aantal werknemers (op 30 juni).....	23
Grafiek 1-4:	Aandeel van de vestigingseenheden met meer dan 100 werknemers in de totale werkgelegenheid.....	23
Grafiek 2-1:	Opleidingsniveau in de distributiesector (Nace 45, 46, 47) in 2000 en 2017	28
Grafiek 2-2:	Opleidingsniveau in de distributiesector en het Belgische bedrijfsleven in 2017	29
Grafiek 2-3:	Kwalificatiepeil in de Europese distributiesectoren in 2017	30
Grafiek 2-4:	Leeftijdsstructuur naar beroepsstatuut van de werknemers in de distributiesector in 2017.....	31
Grafiek 2-5:	Leeftijdsstructuur naar geslacht van de werknemers in de distributiesector in 2017	31
Grafiek 2-6:	Ontwikkeling van de leeftijdsstructuur in de distributiesector.....	33
Grafiek 2-7:	Vergelijking van de leeftijdsstructuur in 2017.....	33
Grafiek 2-8:	Leeftijdsstructuur van de werknemers in de Europese distributiesectoren in 2017	34
Grafiek 2-9:	Percentage werknemers met x jaar anciënniteit in de onderneming in 2017.....	35
Grafiek 2-10:	Ontwikkeling van de gemiddelde anciënniteit binnen eenzelfde onderneming in de distributiesector (in jaren).....	36
Grafiek 3-1:	Ontwikkeling van het aandeel van deeltijdarbeid (Nace 45, 46, 47)	37
Grafiek 3-2:	Aandeel van de deeltijdarbeid in de Europese distributiesector in 2017 (Nace 45, 46, 47).....	39
Grafiek 3-3:	Gemiddeld aantal door deeltijders in de distributiesector (Nace 45, 46, 47) gewerkte uren in de periode 1997-2017	41
Grafiek 3-4:	Gemiddeld aantal arbeidsuren per week van voltijders in de Europese distributiesectoren in 2017 (Nace 45, 46, 47)	42
Grafiek 3-5:	Gemiddeld aantal arbeidsuren per week van deeltijders in de Europese distributiesectoren in 2017 (Nace 45, 46, 47)	42
Grafiek 3-6:	Aandeel van de werknemers met een overeenkomst voor onbepaalde duur in de Europese distributiesectoren in 2017 (Nace 45, 46, 47)	44
Grafiek 3-7:	Uitzendarbeid in de distributiesector (Nace 45, 46, 47)	45
Grafiek 3-8:	Uitzendarbeid in de distributiesector, opgesplitst naar subsector	46
Grafiek 3-9:	Aandeel van de uitzendarbeid in de werkgelegenheid van elke subsector van de distributiesector.....	46
Grafiek 3-10:	Atypische arbeid in de distributiesector (Nace 45, 46, 47).....	47
Grafiek 3-11:	Aandeel van het avondwerk in de Europese distributiesectoren in 2017 (Nace 45, 46, 47).....	48
Grafiek 3-12:	Aandeel van het nachtwerk in de Europese distributiesectoren in 2017 (Nace 45, 46, 47).....	49
Grafiek 3-13:	Aandeel van het zaterdagwerk in de Europese distributiesectoren in 2017 (Nace 45, 46, 47).....	51
Grafiek 3-14:	Aandeel van het zondagwerk in de Europese distributiesectoren in 2017 (Nace 45, 46, 47).....	52
Grafiek 3-15:	Aandeel van de loontrekkers die gewoonlijk 's avonds, 's nachts, in het weekend of thuis werken in de distributiesector en in de subsectoren 45, 46 en 47 in 2017	53
Grafiek 3-16:	Aandeel van ploegenarbeid in de Europese distributiesectoren in 2017 (Nace 45, 46, 47)	54
Grafiek 3-17:	Ontwikkeling van het aantal tijdelijke werklozen in de distributiesector en de Belgische economie	56
Grafiek 3-18:	Ontwikkeling van het aantal tijdelijke werklozen in de distributiesector, opgesplitst per subsector	57
Grafiek 3-19:	Ontwikkeling van het aantal tijdelijke werklozen en van het aantal tewerkgestelden in de distributiesector ..	58
Grafiek 3-20:	Maandelijkse ontwikkeling van het aantal SWT'ers in de distributiesector (2002 -2016).....	60
Grafiek 3-21:	Maandelijkse ontwikkeling van het aantal SWT'ers in de distributiesector (2017-2018).....	61
Grafiek 3-22:	Uitsplitsing van het aantal SWT'ers naar leeftijd.....	63
Grafiek 3-23:	Uitsplitsing van het aantal SWT'ers naar leeftijdscategorie	63
Grafiek 3-24:	Vergelijking ontwikkeling werkonderbrekingen in de distributiesector en de Belgische economie	67
Grafiek 4-1:	Aandeel van de werknemers die EU-ingezetenen zijn en van de werknemers van buiten de EU in de distributiesector en de Belgische economie tijdens de afgelopen jaren.....	70

Verslag over de werkgelegenheid in de distributiesector

Dit verslag over de werkgelegenheid in de distributiesector onderzoekt zowel de distributiesector in zijn geheel, als de drie subsectoren: "detailhandel, uitgezonderd de handel in auto's en motorfietsen" (Nace 47), de "groothandel en handelsbemiddeling, met uitzondering van de handel in motorvoertuigen en motorfietsen" (Nace 46) en de "groot- en detailhandel in en onderhoud en reparatie van motorvoertuigen en motorfietsen" (Nace 45). Het verslag bestaat uit vijf delen.

Het eerste deel van dit verslag beschrijft de werkgelegenheid van de distributiesector in de periode 1997-2016. Het gaat ook dieper in op de geografische locatie van de werkgelegenheid en de belangrijke subsectoren. Uiteindelijk volgt een analyse van het aantal vestigingseenheden en de omvang van de vestigingen die actief zijn in de distributiesector. Al deze gegevens worden waar mogelijk in perspectief gebracht met de evoluties in de rest van de Belgische economie.

Het tweede deel is gewijd aan de typologie van de werknemer in de sector, zoals het geslacht, het statuut, het opleidingsniveau, de leeftijdstructuur en de anciënniteit.

Het derde deel kijkt naar hoe het werk is georganiseerd in de sector. Hoe intensief is het gebruik van deeltijdarbeid, hoe lang is de gemiddelde arbeidsweek, is de arbeidsovereenkomst tijdelijk of van onbepaalde duur, wordt er gebruik gemaakt van de atypische arbeid, tijdelijke werkloosheid, brugpensionering of tijdskrediet? Indien mogelijk wordt elk van deze aspecten in een ruimer referentiekader geplaatst, t.w. in dat van de privésector in haar geheel, of wordt er een vergelijking gemaakt met de situatie in de Franse, de Duitse, de Nederlandse en de hele Europese distributiesector.

Het vierde deel heeft betrekking op de mobiliteit van werknemers actief in de sector, tussen België en de buurlanden.

Het laatste deel zet de knelpuntberoepen uiteen.

Bronnen

Voor het realiseren van dit verslag werd beroep gedaan op verschillende bronnen. De belangrijkste waren het INR, de RSZ-statistieken, enquêtes naar de arbeidskrachten van de fod Economie Statistics Belgium en Eurostat, de enquête naar de structuur en verdeling van de lonen van de fod Economie Statistics Belgium en de RVA. We willen de mensen van deze instellingen van harte bedanken voor de goede samenwerking die dit verslag mogelijk heeft gemaakt.

1 Werkgelegenheid in de distributiesector

1.1 Plaats van de distributiesector in de Belgische economie

Tussen 1997 en 2016 ging de werkgelegenheid in de distributiesector (Nace-codes 45, 46 en 47) met 4,9% vooruit. In 1997 stelde de distributiesector 553.900 personen te werk, waarvan 154.600 zelfstandigen. De werkgelegenheid in de distributiesector nam tussen 1997 en 2016 met 27.100 arbeidsplaatsen toe. Met 581.000 arbeidsplaatsen of een aandeel van 12,5% in de totale werkgelegenheid van België in 2016 draagt de distributiesector in belangrijke mate bij aan de Belgische economie. De toename van de werkgelegenheid is volledig te danken aan de toename van het aantal werknemers (plus 98.500 eenheden). Het aantal zelfstandigen neemt jaar na jaar af, met in totaal een verlies van 71.400 zelfstandigenjobs tussen 1997 en 2016.

Bij de "diensten aan consumenten" krijgen we hetzelfde beeld als bij de distributie: in de periode 1997-2016 nam het aantal werknemers toe, (hier met 70.200 of 12,6%), en bij de zelfstandigen ging de werkgelegenheid sterk achteruit met 67.200 personen (-30,1%). Bij de "diensten aan bedrijven" nam de werkgelegenheid sterk toe, zowel bij de werknemers (+71,8%) als bij de zelfstandigen (+60,8%).

Hoewel de distributiesector met 4,9% een beduidend zwakkere werkgelegenheidstoename kende als de sector "Diensten aan bedrijven" (+68,2%), presteerde het wel beter dan alle "diensten aan consumenten" (+0,4%). Noteer dat in deze diensten ook de distributie van motorvoertuigen en de detailhandel zijn vervat (Nace 45 en 47). (+0,4%).

Tabel 1-1: Werkgelegenheid in de distributiesector (in duizenden personen) en de rest van de economie

		1997	2002	2007	2010	2013	2014	2015	2016	Δ '16-'15	Δ 2016-1997	% 2016-1997
Distributie (Nace 45, 46, 47)	Werknemers	399,3	450,8	489,2	490,6	493,0	490,7	492,3	497,8	5,5	98,5	24,7%
	Zelfstandigen	154,6	120,4	103,6	94,3	88,0	86,2	85,1	83,2	-1,9	-71,4	-46,2%
	Totaal	553,9	571,2	592,8	584,9	581,0	576,9	577,4	581,0	3,6	27,1	4,9%
Diensten aan Consumenten (o.a. Nace 45, 47)	Werknemers	556,1	603,5	619,6	625,5	619,0	619,2	624,5	626,3	1,8	70,2	12,6%
	Zelfstandigen	223,1	193,5	166,0	160,6	155,9	155,2	156,1	155,9	-0,2	-67,2	-30,1%
	Totaal	779,2	797,0	785,6	786,1	774,9	774,4	780,6	782,4	1,8	3,2	0,4%
Diensten aan Bedrijven (o.a. Nace 46)	Werknemers	475,8	586,1	681,2	710,5	745,3	765,7	788,9	817,6	28,7	341,8	71,8%
	Zelfstandigen	237,8	263,2	310,7	341,4	365,1	369,2	375,4	382,5	7,1	144,7	60,8%
	Totaal	713,6	849,3	991,9	1.051,9	1.110,4	1.134,9	1.164,3	1.200,2	35,9	486,6	68,2%
Industrie	Werknemers	636,3	621,1	577,6	527,8	508,6	495,2	487,6	484,5	-3,1	-151,8	-23,9%
	Zelfstandigen	31,7	28,6	26,4	25,2	24,6	24,7	25,0	25,4	0,4	-6,3	-19,9%
	Totaal	668,0	649,7	604,0	553,0	533,2	519,9	512,6	510,1	-2,5	-157,9	-23,6%
Netwerk-sectoren	Werknemers	299,6	312,3	311,9	326,6	314,8	309,3	309,3	311,6	2,3	12,0	4,0%
	Zelfstandigen	12,9	12,1	12,0	12,0	11,9	12,1	11,4	11,0	-0,4	-1,9	-14,7%
	Totaal	312,5	324,4	323,9	338,6	326,7	321,4	320,7	322,7	2,0	10,2	3,3%
Bouw	Werknemers	181,4	191,0	207,3	212,4	210,0	204,7	200,3	200,7	0,4	19,3	10,6%
	Zelfstandigen	55,4	52,2	54,3	57,1	62,3	63,7	65,9	67,9	2,0	12,5	22,6%
	Totaal	236,8	243,2	261,6	269,5	272,3	268,4	266,2	268,6	2,4	31,8	13,4%
Quartair	Werknemers	1.030,8	1.134,0	1.250,8	1.322,4	1.370,4	1.385,0	1.399,1	1.414,3	15,2	383,5	37,2%
	Zelfstandigen	74,7	80,0	82,7	85,9	90,2	92,7	95,6	98,5	2,9	23,8	31,9%
	Totaal	1.105,5	1.214,0	1.333,5	1.408,3	1.460,6	1.477,7	1.494,7	1.512,7	18,0	407,2	36,8%
Tot werk in BE	Werknemers	3.198,8	3.468,3	3.668,3	3.747,2	3.791,5	3.803,5	3.834,3	3.879,8	45,5	681,0	21,3%
	Zelfstandigen	705,7	689,1	705,7	727,0	748,7	755,7	767,0	778,3	11,3	72,6	10,3%
	Totaal	3.904,5	4.157,4	4.374,0	4.474,2	4.540,2	4.559,2	4.601,3	4.658,1	56,8	753,6	19,3%

Bron: secretariaat CRB op basis van data van het INR

De totale werkgelegenheid in België nam tussen 1997 en 2016 toe met 753.600 personen (cfr. Tabel 1-1). Dit is vooral te danken aan de sterke ontwikkeling van de "diensten aan bedrijven" en de quartaire sectoren. Zoals hierboven vermeld steeg de werkgelegenheid in 1997-2016 met maar liefst 68,2% in de sectoren die diensten leveren aan bedrijven en met 36,8% in de quartaire sectoren. Dit wijst o.a. op het feit dat de industriële sectoren en de overheidsdiensten steeds vaker diensten uitbesteden. Ook de bouwsector levert met een toename van 13,4% een mooie bijdrage aan de toename van de totale werkgelegenheid. De werkgelegenheid steeg veel minder in netwerksectoren (3,3%) en daalde zeer sterk in de industrie (-23,6%).

Tabel 1-2 geeft de verschillende subsectoren per sector weer, volgens de Nace 2008-nomenclatuur en hun aandeel in de werkgelegenheid. De quartaire sectoren vertegenwoordigen met 32,5% het belangrijkste aandeel in de werkgelegenheid van België, gevolgd door de sectoren die diensten aan bedrijven leveren (met o.a. nace 45) met een aandeel van 25,8%. Samen dragen zij voor meer dan de helft (58,3%) bij aan de totale werkgelegenheid.

Tabel 1-2: Nace 2008-nomenclatuur en aandeel in de werkgelegenheid (2016)

	Aandeel in de werkgelegenheid
Industrie	11,0%
Voeding (10-12)	2,05%
Textiel (13-15)	0,50%
Hout (16)	0,28%
Papier (17)	0,24%
Drukkerijen (18)	0,34%
Aardolie en Cokes (19)	0,09%
Chemische producten (20)	0,94%
Farmaceutische producten (21)	0,52%
Rubber en kunststof (22)	0,50%
Minerale producten (23)	0,58%
Metalen in primaire vorm (24)	0,53%
Producten van metaal (25)	1,19%
Informatica en optische producten (26)	0,23%
Elektrische apparatuur (27)	0,35%
Machines (28)	0,66%
Assemblage van motorvoertuigen (29)	0,63%
Andere transportmiddelen (30)	0,15%
Meubelen en overige industrie (31-32)	0,47%
Reparatie en installatie van machines en apparaten (33)	0,45%
Uitgeverijen (58)	0,23%
Netwerksectoren	6,9%
Elektriciteit en gas (35)	0,40%
Water (36)	0,15%
Afval (37-39)	0,53%
Vervoer te land en via pijpleidingen (49)	2,48%
Vervoer over water (50)	0,07%
Luchtvaart (51)	0,12%
Opslag en vervoerondersteunende activiteiten (52)	1,93%
Postrijen en koeriers (53)	0,71%
Telecommunicatie (61)	0,53%
Bouw	5,8%
Bouwnijverheid (41-43)	5,77%
Consumenten diensten	16,8%
Groot- en detailhandel voertuigen (45)	1,54%
Detailhandel zonder voertuigen (47)	6,66%
Verschaffen van accommodatie, eet- en drinkgelegenheden (55-56)	3,30%
Media beeld en geluid (59-60)	0,27%
Financiële dienstverlening (64)	1,35%
Verzekeringen en pensioenfondsen (65)	0,54%
Exploitatie van en handel in onroerend goed (68)	0,58%
Reisbureaus (79)	0,18%
Reparatie van computers en consumentenartikelen (95)	0,14%
Overige persoonlijke diensten (96)	1,45%
Huishoudens als werkgever van personeel (97-98)	0,78%
Bedrijven diensten	25,8%
Groothandel zonder voertuigen (46)	4,27%
Programmeren (62-63)	1,42%
Ondersteunende activiteiten voor verzekeringen en pensioenfondsen (66)	0,76%
Rechtskundige boekhoudkundige e.a consultancy (69-70)	8,01%
Architecten en ingenieurs ... (71)	1,24%
Speur- en ontwikkelingswerk op wetenschappelijk gebied (72)	0,23%
Reclamewezen en marktonderzoek (73)	0,35%
Overige wetenschappelijke en technische activiteiten (74-75)	0,48%
Verhuur en lease (77)	0,28%
Terbeschikkingstelling van personeel (78)	4,41%
Administratieve, zakelijke en kuisdiensten (80-82)	4,32%
Quartair	32,5%
Openbaar bestuur, defensie en sociale verzekeringen (84)	9,22%
Onderwijs (85)	8,37%
Menselijke gezondheidszorg (86)	6,76%
Maatschappelijke dienstverlening met en zonder huisvesting (87-88)	6,23%
Kunst en amusement, bibliotheken, musea en overige culturele en creatieve activiteiten; kansspelen (90-92)	0,51%
Sport, ontspanning en recreatie (93)	0,42%
Verenigingen (94)	0,96%

Bron: secretariaat CRB op basis van data van het INR

Binnen de distributiesector is op het vlak van werkgelegenheid de "Detailhandel, uitgezonderd de handel in auto's en motorfietsen" (Nace 47, hierna "detailhandel" genoemd) de belangrijkste subsector in België, met 310.400 tewerkgestelden in 2016. De "Groothandel en handelsbemiddeling, met uitzondering van de handel in motorvoertuigen en motorfietsen" (Nace 46, hierna "groothandel" genoemd) is beduidend kleiner, met 198.900 tewerkgestelden. De "Groot- en detailhandel in en onderhoud en reparatie van motorvoertuigen en motorfietsen" (Nace 45, hier "distributie van motorvoertuigen" genoemd) is de kleinste sector met 71.700 tewerkgestelden. Tussen 1997 en 2016 is in de detailhandel de werkgelegenheid het sterkst toegenomen met 8%, terwijl deze in de groothandel het zwakst is gestegen met 0,7%. Wat het aantal zelfstandigenjobs betreft, vertonen de drie subsectoren eenzelfde trend; namelijk een sterke daling. Dit wijst onder andere op het structureel verdwijnen van kleine zelfstandige winkeliers. Hoewel de werkgelegenheid in de detailhandel over een langere periode toenam, is die groei de laatste jaren zwakker geworden. Tussen 2015-2016 is de werkgelegenheid in de detailhandel met 0,1% nagenoeg gestabiliseerd. In de twee andere subsectoren stellen we daarentegen vast dat ze het met een toename van 1,3% beter doen dan in de periode 2014-2015 toen de werkgelegenheid licht daalde met 0,3% (nace 45) en 0,7% (nace 46).

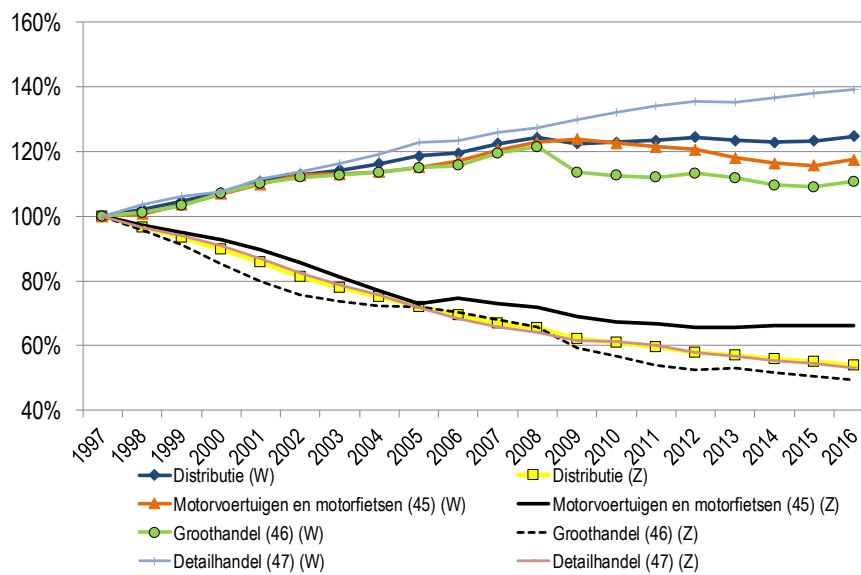
In vergelijking met het pre-crisisjaar 2007 is het aantal werknemers in 2016 nog steeds lager in de distributie van motorvoertuigen en de groothandel. Enkel in de detailhandel bleef het aantal werknemers sindsdien toenemen.

Tabel 1-3: Werkgelegenheid in de subsectoren van de distributiesector (per duizend)

		1997	2002	2007	2010	2013	2014	2015	2016	Δ '16-'15	Δ 2016-1997	% '16-15	% 2016-1997
Nace 45	Werknemers	50,8	57,3	61,2	62,3	60,0	59,1	58,8	59,7	0,9	8,9	1,5%	17,5%
	Zelfstandigen	18,1	15,5	13,2	12,2	11,9	12,0	12,0	12,0	0,0	-6,1	0,0%	-33,7%
	Totaal	68,9	72,8	74,4	74,5	71,9	71,0	70,8	71,7	0,9	2,8	1,3%	4,1%
Nace 46	Werknemers	165,1	185,0	197,2	185,8	184,8	180,9	180,0	182,9	2,9	17,8	1,6%	10,8%
	Zelfstandigen	32,5	24,6	22,1	18,4	17,2	16,8	16,4	16,0	-0,4	-16,5	-2,4%	-50,8%
	Totaal	197,6	209,6	219,3	204,2	202,0	197,8	196,4	198,9	2,5	1,3	1,3%	0,7%
Nace 47	Werknemers	183,4	208,5	230,8	242,5	248,2	250,7	253,5	255,2	1,7	71,8	0,7%	39,1%
	Zelfstandigen	104,0	85,6	68,3	63,7	58,9	57,4	56,7	55,2	-1,5	-48,8	-2,6%	-46,9%
	Totaal	287,4	294,1	299,1	306,1	307,1	308,1	310,2	310,4	0,2	23,0	0,1%	8,0%

Bron: secretariaat CRB op basis van data van het INR

Op de grafiek hieronder wordt de verschillende evolutie van werknemers en zelfstandigen nog verduidelijkt en zien we dat er over de periode 1997-2016 in de distributiesector een toename was van de werkgelegenheid van werknemers en een sterke afname van de werkgelegenheid van de zelfstandigen. Na de start van de financiële crisis in 2007 valt de groei van de werknemers wel geleidelijk aan stil, behalve in de detailhandel. In de detailhandel (Nace 47) blijft de werkgelegenheid van de werknemers groeien na 2007, terwijl ze in de groothandel (Nace 46) daalt en bij de motorvoertuigen en motorfietsen (Nace 45) in lichtere mate achteruitgaat. In 2016 doorbreken deze twee laatste echter de trend. Dit zou kunnen wijzen op een mogelijke kentering in de achteruitgang van de werkgelegenheid.

Grafiek 1-1: Ontwikkeling van het aantal werknemers en zelfstandigen in de periode 1997-2016

Bron: secretariaat CRB op basis van het INR

De distributiesector is met een aandeel van 12,5% (cfr. Tabel 1-4) van de werkenden (werknemers en zelfstandigen) in België een belangrijke sector qua werkgelegenheid in ons land. Dit belang is wel licht afgenomen sinds 1997 (14,2%).

Voor de hele economie nam de werkgelegenheidsgraad over de periode 1997-2016 toe van 59,2% tot 64,6%. De toename van de activiteitsgraad¹ ligt aan de oorsprong van de toename van de werkgelegenheidsgraad.

De werkloosheidsgraad is in diezelfde periode niet consequent blijven dalen. Toch stellen we vanaf 2015 een kentering vast, waarbij de werkloosheidsgraad van 11,4% in 2014 daalt tot 10,5% in 2016.

Als we het aandeel van de verschillende subsectoren uit de distributie in de werkgelegenheid binnen "diensten aan consumenten" en "diensten aan bedrijven" bekijken, zien we dat de distributiesectoren belangrijke sectoren zijn voor de werkgelegenheid. De detailhandel (Nace 47) is in 2016 met 39,7% de belangrijkste sector qua werkgelegenheid binnen "diensten aan consumenten" in ons land (cf. Tabel 1-5). Dit belang is sinds 1997 toegenomen, met een stagnering vanaf 2015. De distributie van motorvoertuigen (Nace 45) is met 9,2% de derde belangrijkste subsector binnen "diensten aan consumenten".

Wat betreft de werkgelegenheid in "diensten aan bedrijven" komt de groothandel (Nace 46) met 16,6% op de derde plaats. De sector "rechtkundige en boekhoudkundige dienstverlening (Nace 69-70)" stelt de meeste mensen te werk (31,1%). Het toenemend belang van deze sector is deels te verklaren door een toenemende complexiteit van de maatschappij en de economie en zoals eerder vermeld ook door het feit dat de industrie en andere sectoren steeds vaker diensten uitbesteden.

¹ = Niet-werkende werkzoekenden, met inbegrip van uitkeringsgerechtigde volledig werklozen doch met uitsluiting van de oudere werklozen evenals de vorige, verplicht of vrijwillig, ingeschreven werkzoekenden/beroepsbevolking

Opvallend is dat het belang van de groothandel is afgenomen sinds 1997 waardoor het vanaf 2016 zijn tweede plaats op het vlak van werkgelegenheid binnen de dienstverlening aan bedrijven moet afstaan aan de beveiligings- en opsporingsdiensten (Nace 80-82). In 1997 was de groothandel met een aandeel van 27,7% nog de belangrijkste sector qua werkgelegenheid binnen "diensten aan bedrijven".

Zoals reeds vermeld is de detailhandel (Nace 47) de belangrijkste distributiesector in de totale Belgische economie, met 6,7% van de totale werkgelegenheid in 2016. De groothandel (Nace 46) was goed voor 4,3% en de distributie van motorvoertuigen voor 1,5% van de totale werkgelegenheid in België.

Tabel 1-4: Werknemers en zelfstandigen in de distributiesector in procenten van de totale werkgelegenheid

	1997	2002	2007	2013	2014	2015	2016
Werknemers distributie in werknemers in BE	12,5%	13,0%	13,3%	13,0%	12,9%	12,8%	12,8%
Zelfstandigen distributie in zelfstandigen in BE	21,9%	17,5%	14,7%	11,8%	11,4%	11,1%	10,7%
Werkenden (W&Z) distributie in werkenden in BE	14,2%	13,7%	13,6%	12,8%	12,7%	12,5%	12,5%
Werkloosheidsgraad	12,5%	10,4%	10,7%	11,2%	11,4%	11,0%	10,5%
Tewerkstellingsgraad	59,2%	62,6%	63,9%	63,3%	63,6%	64,1%	64,6%
Werklozen in 15/65	8,5%	7,3%	7,6%	8,0%	8,2%	7,9%	7,5%
Activiteitsgraad*	62,6%	64,8%	67,1%	67,5%	67,7%	67,6%	67,6%
Tewerkstelling in totale bevolking	39,0%	40,8%	41,8%	41,4%	41,4%	41,5%	41,8%
Aantal inwoners per werkende	2,57	2,45	2,39	2,41	2,42	2,41	2,39
Aantal werklozen per werkende	0,14	0,12	0,12	0,13	0,13	0,12	0,12

	1997	2002	2007	2013	2014	2015	2016
Werknemers nace 45 in werknemers diensten aan consumenten	9,1%	9,5%	9,9%	9,7%	9,5%	9,4%	9,5%
Zelfstandigen nace 45 in zelfstandigen diensten aan consumenten	8,1%	8,0%	8,0%	7,6%	7,7%	7,7%	7,7%
Werkenden (W&Z) nace 45 in werkenden diensten aan consumenten	8,8%	9,1%	9,5%	9,3%	9,2%	9,1%	9,2%
Werknemers nace 46 in werknemers diensten aan bedrijven	34,7%	31,6%	28,9%	24,8%	23,6%	22,8%	22,4%
Zelfstandigen nace 46 in zelfstandigen diensten aan bedrijven	13,7%	9,3%	7,1%	4,7%	4,6%	4,4%	4,2%
Werkenden (W&Z) nace 46 in werkenden diensten aan bedrijven	27,7%	24,7%	22,1%	18,2%	17,4%	16,9%	16,6%
Werknemers nace 47 in werknemers diensten aan consumenten	33,0%	34,5%	37,2%	40,1%	40,5%	40,6%	40,7%
Zelfstandigen nace 47 in zelfstandigen diensten aan consumenten	46,6%	44,2%	41,1%	37,8%	37,0%	36,3%	35,4%
Werkenden (W&Z) nace 47 in werkenden diensten aan consumenten	36,9%	36,9%	38,1%	39,6%	39,8%	39,7%	39,7%
Werknemers nace 45 in werknemers in BE	1,6%	1,7%	1,7%	1,6%	1,6%	1,5%	1,5%
Zelfstandigen nace 45 in zelfstandigen in BE	2,6%	2,2%	1,9%	1,6%	1,6%	1,6%	1,5%
Werkenden (W&Z) nace 45 in werkenden in BE	1,8%	1,8%	1,7%	1,6%	1,6%	1,5%	1,5%
Werknemers nace 46 in werknemers in BE	5,2%	5,3%	5,4%	4,9%	4,8%	4,7%	4,7%
Zelfstandigen nace 46 in zelfstandigen in BE	4,6%	3,6%	3,1%	2,3%	2,2%	2,1%	2,1%
Werkenden (W&Z) nace 46 in werkenden in BE	5,1%	5,0%	5,0%	4,4%	4,3%	4,3%	4,3%
Werknemers nace 47 in werknemers in BE	5,7%	6,0%	6,3%	6,5%	6,6%	6,6%	6,6%
Zelfstandigen nace 47 in zelfstandigen BE	14,7%	12,4%	9,7%	7,9%	7,6%	7,4%	7,1%
Werkenden (W&Z) nace 47 in werkenden BE	7,4%	7,1%	6,8%	6,8%	6,8%	6,7%	6,7%

* Niet-werkende werkzoekenden, met inbegrip van de uitkeringsgerechtigde volledig werklozen doch met uitsluiting van de oudere werklozen evenals de overige, verplicht of vrijwillig, ingeschreven werkzoekenden/ beroepsbevolking

Bron: secretariaat CRB op basis van het INR en Steunpunt Werk

Tabel 1-5: Verdeling van de werkgelegenheid naar bedrijfstak van de dienstensectoren (in % en duizenden)

	1997	2002	2007	2014	2015	2016	Aantal 2016
Consumenten diensten							
Detailhandel, met uitzondering van de handel in auto's en motorfietsen (47)	36,8%	36,9%	38,0%	39,7%	39,7%	39,7%	310,4
Verschaffen van accommodatie; eet- en drinkgelegenheden (55-56)	19,0%	18,4%	18,8%	19,2%	19,5%	19,6%	153,5
Groot- en detailhandel in en onderhoud en reparatie van motorvoertuigen en motorfietsen (45)	8,8%	9,1%	9,4%	9,2%	9,1%	9,2%	71,7
Overige persoonlijke diensten (96)	7,4%	7,4%	7,6%	8,7%	8,6%	8,6%	67,6
Financiële dienstverlening, exclusief verzekeringen en pensioenfondsen (64)	10,4%	10,4%	9,6%	8,5%	8,2%	8,0%	62,9
Huishoudens als werkgever van huishoudelijk personeel en niet-gedifferentieerde productie van goederen en diensten door particuliere huishoudens voor eigen gebruik (97-98)	7,7%	8,0%	6,7%	4,4%	4,8%	4,7%	36,4
Verzekeringen, herverzekeringen en pensioenfondsen, exclusief verplichte sociale verzekeringen (65)	3,8%	3,3%	3,3%	3,3%	3,3%	3,2%	25,2
Exploitatie van en handel in onroerend goed (68)	2,3%	2,5%	2,6%	3,2%	3,3%	3,5%	27,0
Productie van films en video- en televisieprogramma's, maken van geluidsopnamen en uitgeverijen van muziekopnamen; programmeren en uitzenden van radio- en televisieprogramma's (59-60)	1,6%	1,7%	1,7%	1,6%	1,6%	1,6%	12,8
Reisbureaus, reisorganisatoren, reserveringsbureaus en aanverwante activiteiten (79)	0,9%	1,0%	1,1%	1,2%	1,2%	1,1%	8,6
Reparatie van computers en consumentenartikelen (95)	1,2%	1,2%	1,0%	0,9%	0,8%	0,8%	6,3
Bedrijven diensten							
Rechtskundige en boekhoudkundige dienstverlening; activiteiten van hoofdkantoren; adviesbureaus op het gebied van bedrijfsbeheer (69-70)	26,6%	27,7%	30,0%	31,8%	31,2%	31,1%	373,2
Groothandel en handelsbemiddeling, met uitzondering van de handel in motorvoertuigen en motorfietsen (46)	27,7%	24,7%	22,1%	17,7%	16,9%	16,6%	198,9
Beveiligings- en opsporingsdiensten; diensten in verband met gebouwen; landschapsverzorging; administratieve en ondersteunende activiteiten ten behoeve van kantoren en overige zakelijke activiteiten (80-82)	12,5%	12,6%	13,9%	16,5%	16,8%	16,8%	201,4
Terbeschikkingstelling van personeel (78)	14,5%	15,0%	15,8%	15,8%	16,7%	17,1%	205,3
Ontwerpen en programmeren van computerprogramma's, computerconsultancyactiviteiten en aanverwante activiteiten; dienstverlenende activiteiten op het gebied van informatie (62-63)	3,2%	4,9%	4,7%	5,3%	5,4%	5,5%	66,3
Architecten en ingenieurs; technische testen en toetsen (71)	5,2%	5,3%	4,8%	4,8%	4,8%	4,8%	57,6
Ondersteunende activiteiten voor verzekeringen en pensioenfondsen (66)	4,3%	4,0%	3,4%	3,0%	3,0%	2,9%	35,2
Overige gespecialiseerde wetenschappelijke en technische activiteiten; veterinaire diensten (74-75)	1,8%	1,5%	1,3%	1,8%	1,8%	1,9%	22,5
Reclamewezen en marktonderzoek (73)	2,6%	2,6%	2,1%	1,4%	1,4%	1,3%	16,2
Verhuur en lease (77)	0,8%	1,0%	0,9%	0,9%	1,0%	1,1%	12,9
Speur- en ontwikkelingswerk op wetenschappelijk gebied (72)	0,8%	0,9%	0,9%	0,9%	1,0%	0,9%	10,7

Bron: secretariaat CRB op basis van data van het INR

In 2016 telde Vlaanderen 49.676 zelfstandigen in de distributiesector, tegenover 28.229 in Wallonië en 5.273 in Brussel. Van 1997 tot 2016 liep het aantal zelfstandigen in alle subsectoren en in alle gewesten fors terug. De sterkste daling doet zich, in alle subsectoren, voor in Brussel, met een achteruitgang voor de sector in zijn geheel van 53,9% in vergelijking met 1997.

Tabel 1-6: Verdeling van de zelfstandigen naar gewest en naar subsector

	1997	2015	2016	Δ '16-'15	Δ 2016- 1997	% '16-'15	% 2016-1997
Distributie							
Vlaanderen	93.511	50.495	49.676	-819	-43.835	-1,6%	-46,9%
Wallonië	49.625	28.832	28.229	-603	-21.396	-2,1%	-43,1%
Brussel	11.437	5.492	5.273	-219	-6.164	-4,0%	-53,9%
Totaal	154.573	84.819	83.178	-1.641	-71.395	-1,9%	-46,2%
Nace 45							
Vlaanderen	10.643	7.119	7.171	52	-3.472	0,7%	-32,6%
Wallonië	6.461	4.441	4.480	39	-1.981	0,9%	-30,7%
Brussel	1.021	407	389	-18	-632	-4,4%	-61,9%
Totaal	18.125	11.967	12.040	73	-6.085	0,6%	-33,6%
Nace 46							
Vlaanderen	19.351	9.503	9.367	-136	-9.984	-1,4%	-51,6%
Wallonië	10.190	5.737	5.427	-310	-4.763	-5,4%	-46,7%
Brussel	2.943	1.210	1.170	-40	-1.773	-3,3%	-60,2%
Totaal	32.484	16.450	15.964	-486	-16.520	-3,0%	-50,9%
Nace 47							
Vlaanderen	63.517	33.873	33.138	-735	-30.379	-2,2%	-47,8%
Wallonië	32.974	18.654	18.322	-332	-14.652	-1,8%	-44,4%
Brussel	7.473	3.875	3.714	-161	-3.759	-4,2%	-50,3%
Totaal	103.964	56.402	55.174	-1.228	-48.790	-2,2%	-46,9%

Bron: INR, berekeningen van het secretariaat

Berekening van het aantal zelfstandigen in de distributiesector

De cijfers m.b.t. het aantal zelfstandigen in de detailhandel (Nace 47) die worden gepubliceerd door resp. de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven en het Steunpunt WSE verschillen sterk van elkaar.

Zo telde de CRB in 2015 84.819 zelfstandigen in de distributiesector, terwijl het Steunpunt WSE er in hetzelfde jaar 162.507 telde.

Aantal zelfstandigen (2015)	CRB	WSE
Distributiesector	84.819	162.507
Detailhandel (nace 47)	56.402	101.596
Groothandel (nace 46)	16.450	28.671
Distributie van motorvoertuigen (nace 45)	11.967	32.240

In de detailhandel waren 56.402 zelfstandigen werkzaam, terwijl het Steunpunt WSE er in hetzelfde jaar 101.596 telde.

Twee vaststellingen zouden dit aanzienlijke verschil in de cijfers kunnen verklaren.

Verskil in de in aanmerking genomen categorieën

Eenzijds zijn de door de CRB gebruikte cijfers afkomstig van de NBB. Welnu, de methodologieën van de NBB en van het Steunpunt WSE nemen in hun berekeningen niet exact dezelfde categorieën van zelfstandigen en van helpers in aanmerking. De onderstaande tabel geeft voor resp. de NBB en het Steunpunt WSE de verschillende categorieën weer die bij de berekening van het aantal zelfstandigen in een Nace-sector in aanmerking worden genomen.

Statuut		WSE	NBB
Zelfstandigen in hoofdberoep, exclusief combinaties met een loontrekkend statuut	x	90.867	x
Zelfstandigen in hoofdberoep, in combinatie met loontrekkend statuut	x		x
Zelfstandigen in bijberoep, exclusief combinaties met een loontrekkend statuut	x	10.729	x
Zelfstandigen na pensioen, exclusief combinaties met een loontrekkend statuut*	x		x
Helpers in hoofdberoep, exclusief combinaties met een loontrekkend statuut			x
Helpers in hoofdberoep, in combinatie met loontrekkend statuut			x
Helpers in bijberoep, exclusief combinaties met een loontrekkend statuut		9.950	
Helpers na pensioen, exclusief combinaties met een loontrekkend statuut*			x

Noot: *exclusief diegenen die worden verondersteld niet meer actief te zijn
Bron: methodologie NBB en Steunpunt WSE

De NBB neemt drie extra categorieën in aanmerking in vergelijking met Het Steunpunt WSE: de helpers in hoofdberoep al dan niet gecombineerd met een loontrekkersstatuut en de helpers na pensioenleeftijd exclusief diegenen met een loontrekkend statuut. Aangezien de NBB dus meer categorieën in aanmerking neemt voor de berekening van het aantal zelfstandigen tgv. het Steunpunt kunnen we besluiten dat dit geen verklaring vormt voor het verschil tussen de twee gepubliceerde cijfers.

Verskil in de verwerking van de bestuurders

Anderzijds verschilt tussen de twee instellingen ook de manier waarop de zelfstandigen in de verschillende bedrijfstakken (volgens de Nace 2008-nomenclatuur) worden verdeeld. Het Steunpunt WSE maakt gebruik van de gegevens van het RSVZ die worden vastgesteld volgens een beroepsnaamlijst met beroepscode, die sterk verschilt van de Nace 2008-nomenclatuur. Om die gegevens in Nace om te zetten, maakt het RSVZ gebruik van een specifieke omzettingstabel en vervolgens stuurt het zijn geconverteerde gegevens aan het Steunpunt WSE door. Van haar kant maakt de NBB grotendeels gebruik van de btw-bron, die reeds is uitgesplitst in bedrijfstakken volgens de Nace-nomenclatuur. De NBB gebruikt de gegevens van het RSVZ enkel voor die welke niet bij de btw bestaan, d.w.z. voor de volgende sectoren: de bestuurders (Nace 70), de banken en verzekeringen (Nace 66), de beroepen van de menselijke gezondheidszorg (Nace 86) en de rechtskundige en boekhoudkundige beroepen (Nace 69).

Een groot deel van het verschil tussen de twee cijfers betreffende de zelfstandigen van de detailhandel zou dan worden verklaard door een verschillende verwerking van de handelsbestuurders.

Wordt beschouwd als bestuurder van een onderneming:

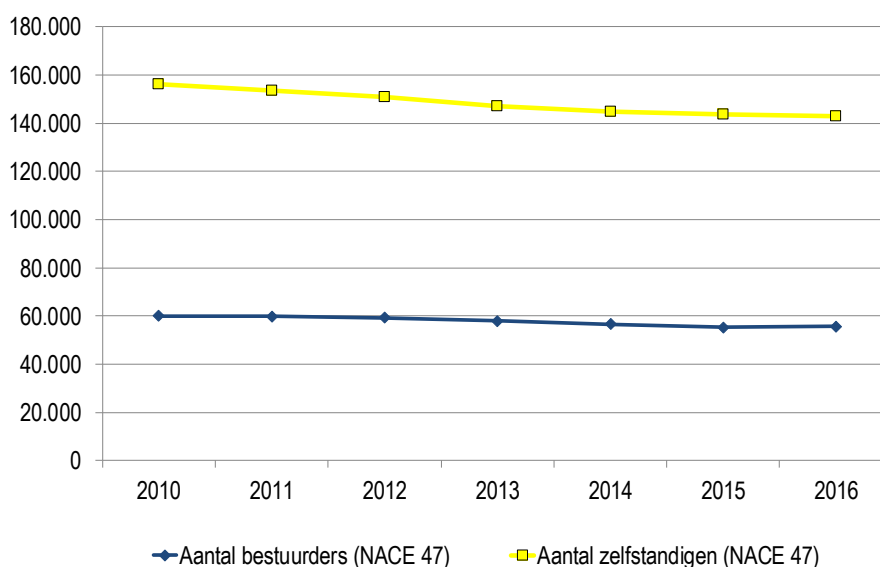
- De persoon die een mandaat uitoefent in een vennootschap of een vereniging die zich met een exploitatie of met verrichtingen van winstgevende aard bezighoudt;
- De persoon die mandaathouder is in een vennootschap of een vereniging die onderworpen is aan de Belgische vennootschapsbelasting of aan de Belgische belasting op de niet-inwoners.

De NBB wijst immers alle bestuurders, ongeacht hun bedrijfstak, toe aan de Nace-tak 70 (bestuurders). Het RSVZ maakt gebruik van een eigen conversietabel, die de bestuurders dan weer verdeelt in functie van hun bedrijfstak. Gelet op het aanzienlijke aantal bestuurders zouden velen door het RSVZ – en niet door de NBB - kunnen worden toegewezen aan de detailhandel (Nace 47).

In 2015 telde het RSVZ inderdaad 55.348 bestuurders die werden toegewezen aan de detailhandel (Nace 47). Van dat cijfer moeten de verschillende categorieën van zelfstandigen/helpers worden afgetrokken die door het Steunpunt WSE bij de telling van het aantal zelfstandigen per sector niet in aanmerking worden genomen. Gelet op het grote aantal bestuurders in de detailhandel kunnen we niettemin besluiten dat dit in hoofdzaak het verschil tussen die twee cijfers verklaart.

De onderstaande grafiek geeft de ontwikkeling van het aantal zelfstandigen – alle categorieën samengeteld – en van het aantal bestuurders in de detailhandel van 2010 tot 2015 weer. We kunnen een lichte structurele neerwaartse tendens van het aantal zelfstandigen in de detailhandel vaststellen, terwijl het aantal bestuurders stabiel blijft.

Grafiek 1-2: Ontwikkeling van het aantal bestuurders en van het aantal zelfstandigen (Nace 47)

Bron: Steunpunt WSE, berekeningen van het secretariaat

1.2 Geografische ligging van de werkgelegenheid en verdeling naar subsector

Volgens het concept van de gedecentraliseerde werkgelegenheidsstatistieken van de RSZ² telde ons land in 2016 494.453 werknemers in de distributiesector (Nace 45: 55.853 + Nace 46: 184.669 + Nace 47: 253.931). Dit is iets minder dan de 497.800 werknemers in 2016 op basis van de nationale rekeningen. Het verschil kan worden verklaard door een aantal correcties die plaatsvinden bij het opmaken van de INR-statistieken.

Deze cijfers tonen aan dat de werkgelegenheid (in termen van werknemers) in de distributie tussen 2011 en 2016 stabiel is gebleven, ondanks een sterke stijging over de langere periode 1997-2016 (volgens de INR-cijfers). Vanaf 2015 merken we echter een trendbreuk met een lichte toename tgv. 2014. In 2016 wordt deze stijgende trend verder versterkt en komt het uit op een toename van 5,5% in vergelijking met 2015 (volgens de INR-cijfers).

De gedecentraliseerde cijfers van de RSZ kunnen ons bovendien een zeer gedetailleerd beeld geven over de geografische ligging van de werkgelegenheid. Tussen 2011 en 2016 daalde het aantal werknemers in de totale distributiesector met 9,5% in Brussel, steeg het met 2,6% in Wallonië en met 1% in Vlaanderen.

In de distributie van motorvoertuigen (Nace 45) en de groothandel (Nace 46) ging procentueel het grootste aantal jobs verloren in Brussel (respectievelijk -21,8% en -21,5%). Dit is voornamelijk te wijten aan "handel in onderdelen en accessoires van motorvoertuigen (45.3)" (-30,1%), "groothandel in landbouwproducten en levende dieren (46.2)" (-54,2%), "niet-gespecialiseerde groothandel" (-34,9%) en "groothandel in andere machines en werktuigen en toebehoren (46.6)" (-31,7%). In de distributie van motorvoertuigen ging in Wallonië 3,7% en in Vlaanderen 1,8% van de jobs verloren. In de groothandel noteren we voor Vlaanderen (0,4%) een quasi stabilisatie en voor Wallonië een lichte groei met 2,9%. In de detailhandel (Nace 47) kende het aantal werknemers een lichte groei, met een geringe groei in Vlaanderen (+1,4%) en een iets grotere groei in Brussel (+3,6%) en Wallonië (+ 3,8%). In de twee grootste subsectoren, t.w. "detailhandel in niet-gespecialiseerde winkels (47.1)" en "detailhandel in andere artikelen in gespecialiseerde winkels (47.7)", groeide het aantal tewerkgestelden met resp. 1,6% en 9,8%.

² De statistiek laat toe om het aantal arbeidsplaatsen (en de lokale vestigingseenheden van werknemers) te kennen van een bepaalde regio, provincie of arrondissement. Ze worden opgemaakt op basis van de vestigingseenheden (of lokale eenheden) van de ondernemingen waar de werknemers tewerkgesteld zijn. De waarnemings sfeer is het geheel van de werkgevers en de werknemers die onderworpen zijn aan de sociale zekerheid voor bezoldigde werknemers. Deze onderwerping berust op het verlenen van prestaties in uitvoering van een arbeidsovereenkomst of van prestaties die hiermee overeenkomen.

Tabel 1-7: Aantal en ontwikkeling van de werknemers naar gewest over de periode 2011-2016 op 30 juni 2016

Nace 2/3	Sector	België		Vlaanderen		Wallonië		Brussel	
		2016	2011-2016	2016	2011-2016	2016	2011-2016	2016	2011-2016
45	Groot- en detailhandel in en onderhoud en reparatie v motorvoertuigen en motorfietsen	55.853	-2,1%	34.956	1,8%	16.670	-3,7%	4.227	-21,8%
451	Handel in auto's	30.442	-6,6%	18.261	-3,0%	9.283	-8,2%	2.898	-21,0%
452	Onderhoud en reparatie van motorvoertuigen	13.821	6,6%	8.250	12,1%	4.755	3,4%	816	-19,3%
453	Handel in onderdelen en accessoires van motorvoertuigen	10.773	2,2%	8.010	4,3%	2.304	4,5%	459	-30,1%
454	Handel in en onderhoud en reparatie van motorfietsen en delen en toebehoren	817	-13,5%	435	-10,5%	328	-15,7%	54	-21,7%
46	Groothandel en handelsbemiddeling, m.u.v. motorvoertuigen en -fietsen	184.669	-2,4%	130.810	0,4%	32.302	2,9%	21.557	-21,5%
461	Handelsbemiddeling	3.814	7,7%	2.344	3,9%	937	32,3%	533	-7,9%
462	Groothandel in landbouwproducten en levende dieren	3.268	-2,1%	2.157	0,9%	1.073	-3,9%	38	-54,2%
463	Groothandel in voedingsmiddelen, dranken en genotmiddelen	32.251	2,7%	22.371	2,7%	6.367	16,7%	3.513	-15,4%
464	Groothandel in andere consumentenartikelen	50.083	-4,6%	33.881	-0,1%	7.923	-2,8%	8.279	-20,8%
465	Groothandel in informatie- en communicatieapparatuur	12.631	-11,7%	9.017	-5,5%	849	-26,6%	2.765	-23,3%
466	Groothandel in andere machines en werktuigen en toebehoren	39.946	-1,2%	30.364	2,7%	6.487	2,7%	3.095	-31,7%
467	Overige gespecialiseerde groothandel	41.345	-1,8%	29.750	-0,9%	8.388	1,9%	3.207	-17,1%
469	Niet-gespecialiseerde groothandel	1.331	-13,3%	926	-15,7%	278	14,9%	127	-34,9%
47	Detailhandel, m.u.v. handel in auto's en motorfietsen	253.931	2,4%	142.093	1,4%	80.333	3,8%	31.505	3,6%
471	Detailhandel in niet-gespecialiseerde winkels	96.678	5,2%	53.348	6,0%	31.700	5,1%	11.630	1,6%
472	Detailhandel in voedings- en genotmiddelen in gespecialiseerde winkels	21.188	1,1%	12.691	-3,2%	6.547	6,7%	1.950	13,7%
473	Detailhandel in motorbrandstoffen in gespecialiseerde winkels	4.298	10,5%	2.491	30,8%	1.600	-2,4%	207	-40,3%
474	Detailhandel in ICT-apparatuur in gespecialiseerde winkels	4.827	-15,9%	2.501	-11,4%	1.436	-24,3%	890	-12,9%
475	Detailhandel in andere consumentenartikelen in gespecialiseerde winkels	35.440	-2,5%	20.654	-4,5%	11.059	2,3%	3.727	-4,9%
476	Detailhandel in cultuur- en recreatieartikelen in gespecialiseerde winkels	10.579	-2,4%	5.509	-9,3%	3.620	5,0%	1.450	10,4%
477	Detailhandel in andere artikelen in gespecialiseerde winkels	77.468	4,1%	42.737	1,4%	23.317	6,6%	11.414	9,8%
478	Markt- en straathandel	1.065	-16,0%	731	-11,6%	255	-15,6%	79	-43,2%
479	Detailhandel, niet in winkels en exclusief markt- en straathandel	2.388	-6,1%	1.431	8,7%	799	-28,3%	158	41,1%
Totaal	Distributie	494.453	0,1%	307.859	1,0%	129.305	2,6%	57.289	-9,5%

Bron: secretariaat CRB op basis van de gedecentraliseerde werkgelegenheidsstatistieken van de RSZ

Op basis van de cijfers in Tabel 1-8 kan men vaststellen dat het aandeel van de werkgelegenheid van de subsector distributie van motorvoertuigen (Nace 45) in de distributie weinig verschilt per gewest. Dit aandeel bedroeg op 30 juni 2016 11,3% voor heel België en lag iets hoger in Wallonië (12,9%) en iets lager in Brussel (7,4%). In alle drie de regio's is de detailhandel (Nace 47) de belangrijkste sector, maar dit is het meest uitgesproken in Wallonië, waar het aandeel van de detailhandel 62,1% is.

De belangrijkste sector qua werkgelegenheid in de detailhandel is "detailhandel in niet-gespecialiseerde winkels (47.1)". In Vlaanderen ligt het aandeel van de groothandel (Nace 46) met respectievelijk 42,5% bijna even hoog als dat van de detailhandel. Ook in Brussel neemt de groothandel een belangrijk aandeel in van de werkgelegenheid met 37,6%.

62,3% van het aantal werknemers in de totale distributiesector zijn actief in Vlaanderen. In de groothandel (Nace 46) is dit nog iets meer uitgesproken met 70,8%, tegen 17,5% in Wallonië en 11,7% in Brussel.

Vooral in de "groothandel in andere machines en werktuigen en toebehoren (46.6)" is het aandeel in Vlaanderen hoog, 76%. In de distributie van motorvoertuigen (Nace 45) is het aandeel werknemers actief in Brussel opvallend laag, slechts 7,6%, tegen 62,6% in Vlaanderen en 29,8% in Wallonië. In de detailhandel (Nace 47) is het aandeel werknemers actief in Vlaanderen met 56% lager dan in de andere subsectoren.

Tabel 1-8: Aandeel in de werkgelegenheid van werknemers naar sector en naar gewest op 30 juni 2016

Nace 2/3	Sector	België		Vlaanderen		Wallonië		Brussel	
		Aandeel	Subsector	Aandeel	Subsector	Aandeel	Subsector	Aandeel	Subsector
45	Groot- en detailhandel in en onderhoud en reparatie van motorvoertuigen en motorfietsen	11,3%	100%	11,4%	62,6%	12,9%	29,8%	7,4%	7,6%
451	Handel in auto's	6,2%	100%	5,9%	60,0%	7,2%	30,5%	5,1%	9,5%
452	Onderhoud en reparatie van motorvoertuigen	2,8%	100%	2,7%	59,7%	3,7%	34,4%	1,4%	5,9%
453	Handel in onderdelen en accessoires van motorvoertuigen	2,2%	100%	2,6%	74,4%	1,8%	21,4%	0,8%	4,3%
454	Handel in en onderhoud en reparatie van motorfietsen en delen en toebehoren	0,2%	100%	0,1%	53,2%	0,3%	40,1%	0,1%	6,6%
46	Groothandel en handelsbemiddeling, m.u.v. motorvoertuigen en -fietsen	37,3%	100%	42,5%	70,8%	25,0%	17,5%	37,6%	11,7%
461	Handelsbemiddeling	0,8%	100%	0,8%	61,5%	0,7%	24,6%	0,9%	14,0%
462	Groothandel in landbouwproducten en levende dieren	0,7%	100%	0,7%	66,0%	0,8%	32,8%	0,1%	1,2%
463	Groothandel in voedingsmiddelen, dranken en genotmiddelen	6,5%	100%	7,3%	69,4%	4,9%	19,7%	6,1%	10,9%
464	Groothandel in andere consumentenartikelen	10,1%	100%	11,0%	67,6%	6,1%	15,8%	14,5%	16,5%
465	Groothandel in informatie- en communicatieapparatuur	2,6%	100%	2,9%	71,4%	0,7%	6,7%	4,8%	21,9%
466	Groothandel in andere machines en werktuigen en toebehoren	8,1%	100%	9,9%	76,0%	5,0%	16,2%	5,4%	7,7%
467	Overige gespecialiseerde groothandel	8,4%	100%	9,7%	72,0%	6,5%	20,3%	5,6%	7,8%
469	Niet-gespecialiseerde groothandel	0,3%	100%	0,3%	69,6%	0,2%	20,9%	0,2%	9,5%
47	Detailhandel, m.u.v. handel in auto's en motorfietsen	51,4%	100%	46,2%	56,0%	62,1%	31,6%	55,0%	12,4%
471	Detailhandel in niet-gespecialiseerde winkels	19,6%	100%	17,3%	55,2%	24,5%	32,8%	20,3%	12,0%
472	Detailhandel in voedings- en genotmiddelen in gespecialiseerde winkels	4,3%	100%	4,1%	59,9%	5,1%	30,9%	3,4%	9,2%
473	Detailhandel in motorbrandstoffen in gespecialiseerde winkels	0,9%	100%	0,8%	58,0%	1,2%	37,2%	0,4%	4,8%
474	Detailhandel in ICT-apparatuur in gespecialiseerde winkels	1,0%	100%	0,8%	51,8%	1,1%	29,7%	1,6%	18,4%
475	Detailhandel in andere consumentenartikelen in gespecialiseerde winkels	7,2%	100%	6,7%	58,3%	8,6%	31,2%	6,5%	10,5%
476	Detailhandel in cultuur- en recreatieartikelen in gespecialiseerde winkels	2,1%	100%	1,8%	52,1%	2,8%	34,2%	2,5%	13,7%
477	Detailhandel in andere artikelen in gespecialiseerde winkels	15,7%	100%	13,9%	55,2%	18,0%	30,1%	19,9%	14,7%
478	Markt- en straathandel	0,2%	100%	0,2%	68,6%	0,2%	23,9%	0,1%	7,4%
479	Detailhandel, niet in winkels en exclusief markt- en straathandel	0,5%	100%	0,5%	59,9%	0,6%	33,5%	0,3%	6,6%
Totaal	Distributie	100,0%	100%	100,0%	62,3%	100,0%	26,2%	100,0%	11,6%

Bron: secretariaat CRB op basis van de gedecentraliseerde werkgelegenheidsstatistieken van de RSZ

In Tabel 1-9 hieronder vindt men de subsectoren opnieuw, maar nu gerangschikt naar orde van belangrijkheid in de distributiesector op vlak van werkgelegenheid. De vijf grootste sectoren op Nace 3-niveau zijn "detailhandel in niet-gespecialiseerde winkels (47.1)" (19,6%), "detailhandel in andere artikelen in gespecialiseerde winkels (47.7)" (15,7%), "groothandel in andere consumentenartikelen (46.4)" (10,1%), "overige gespecialiseerde groothandel (46.7)" (8,4%) en "groothandel in andere machines en werktuigen en toebehoren (46.6)" (8,1%). Samen zijn zij goed voor 62% van de werkgelegenheid. De grootste subsector binnen de distributie van motorvoertuigen is de "handel in auto's (45.1)", met 6,2% van de loontrekkenden in de totale distributiesector.

Binnen de "detailhandel in andere artikelen in gespecialiseerde winkels (47.7)" vertegenwoordigen de "detailhandel in dames-, heren-, baby- en kinderboven- en onderkleding en kledingaccessoires in gespecialiseerde winkels (47.716) en de apotheken (47.730) bijna de helft van de werkgelegenheid met respectievelijk 31% en 18,1%.

Tabel 1-9: Verdeling loontrekkenden naar subsector in de distributiesector en detail van NACE 47.7 op 30 juni 2016

Nace 2/3	2016	Aandeel 2016
47 Detailhandel, m.u.v. handel in auto's en motorfietsen	253.931	51,4%
46 Groothandel en handelsbemiddeling, m.u.v. motorvoertuigen en -fietsen	184.669	37,3%
471 Detailhandel in niet-gespecialiseerde winkels	96.678	19,6%
477 Detailhandel in andere artikelen in gespecialiseerde winkels	77.468	15,7%
45 Groot- en detailhandel in en onderhoud en reparatie v motorvoertuigen en motorfietsen	55.853	11,3%
464 Groothandel in andere consumentenartikelen	50.083	10,1%
467 Overige gespecialiseerde groothandel	41.345	8,4%
466 Groothandel in andere machines en werktuigen en toebehoren	39.946	8,1%
475 Detailhandel in andere consumentenartikelen in gespecialiseerde winkels	35.440	7,2%
463 Groothandel in voedingsmiddelen, dranken en genotmiddelen	32.251	6,5%
451 Handel in auto's	30.442	6,2%
472 Detailhandel in voedings- en genotmiddelen in gespecialiseerde winkels	21.188	4,3%
452 Onderhoud en reparatie van motorvoertuigen	13.821	2,8%
465 Groothandel in informatie- en communicatieapparatuur	12.631	2,6%
453 Handel in onderdelen en accessoires van motorvoertuigen	10.773	2,2%
476 Detailhandel in cultuur- en recreatieartikelen in gespecialiseerde winkels	10.579	2,1%
474 Detailhandel in ICT-apparatuur in gespecialiseerde winkels	4.827	1,0%
473 Detailhandel in motorbrandstoffen in gespecialiseerde winkels	4.298	0,9%
461 Handelsbemiddeling	3.814	0,8%
462 Groothandel in landbouwproducten en levende dieren	3.268	0,7%
479 Detailhandel, niet in winkels en exclusief markt- en straathandel	2.388	0,5%
469 Niet-gespecialiseerde groothandel	1.331	0,3%
478 Markt- en straathandel	1.065	0,2%
454 Handel in en onderhoud en reparatie v motorfietsen en delen en toebehoren	817	0,2%
Totaal Distributie	494.453	100,0%

Nace 5	2016	Aandeel 2016
477 Detailhandel in andere artikelen in gespecialiseerde winkels	77.468	100,0%
47716 Detailhandel in dames-, heren-, baby- en kinderboven- en onderkleding en kledingaccessoires in gespecialiseerde winkels (algemeen assortiment)	24.007	31,0%
47730 Apotheken	14.009	18,1%
47721 Detailhandel in schoeisel in gespecialiseerde winkels	6.310	8,1%
47711 Detailhandel in damensbovenkleding in gespecialiseerde winkels	5.319	6,9%
47750 Detailhandel in cosmetica en toiletartikelen in gespecialiseerde winkels	4.787	6,2%
47761 Detailhandel in bloemen, planten, zaden en kunstmeststoffen in gespecialiseerde winkels	4.073	5,3%
47782 Detailhandel in fotografische en optische artikelen en in precisieinstrumenten in gespecialiseerde winkels	2.668	3,4%
47770 Detailhandel in uurwerken en sieraden in gespecialiseerde winkels	1.825	2,4%
47740 Detailhandel in medische en orthopedische artikelen in gespecialiseerde winkels	1.682	2,2%
47762 Detailhandel in huisdieren, voedsel voor huisdieren en benodigdheden daarvoor in gespecialiseerde winkels	1.444	1,9%
47712 Detailhandel in herenbovenkleding in gespecialiseerde winkels	1.335	1,7%
47714 Detailhandel in onderkleding, lingerie en strand- en badkleding in gespecialiseerde winkels	1.312	1,7%
47788 Detailhandel in babyartikelen (algemeen assortiment)	1.092	1,4%
47781 Detailhandel in vaste, vloeibare en gasvormige brandstoffen in gespecialiseerde winkels, m.u.v.	1.064	1,4%
47713 Detailhandel in baby- en kinderbovenkleding in gespecialiseerde winkels	1.016	1,3%
47789 Overige detailhandel in nieuwe artikelen in gespecialiseerde winkels	977	1,3%
47792 Detailhandel in tweedehandskleding in winkels	749	1,0%
47785 Detailhandel in fietsen in gespecialiseerde winkels	720	0,9%
47784 Detailhandel in drogisterijartikelen en onderhoudsproducten in gespecialiseerde winkels	684	0,9%
47786 Detailhandel in souvenirs en religieuze artikelen in gespecialiseerde winkels	642	0,8%
47722 Detailhandel in lederwaren en reisartikelen in gespecialiseerde winkels	633	0,8%
47793 Detailhandel in andere tweedehandsgoederen in winkels, m.u.v. tweedehandskleding	358	0,5%
47715 Detailhandel in kledingaccessoires in gespecialiseerde winkels	315	0,4%
47791 Detailhandel in antiequiteiten in winkels	292	0,4%
47787 Detailhandel in nieuwe kunstvoorwerpen in gespecialiseerde winkels	101	0,1%
47783 Detailhandel in wapens en munitie in gespecialiseerde winkels	54	0,1%

Bron: secretariaat CRB op basis van de gedecentraliseerde werkgelegenheidsstatistieken van de RSZ

1.3 Omvang van de vestigingseenheden

Volgens het concept van de gedecentraliseerde statistieken van de RSZ bestond de distributiesector op 30 juni 2016 uit 69.077 vestigingseenheden³. Daarvan hadden er 58.164 minder dan 10 werknemers in dienst. Hiermee vertegenwoordigen ze 84,2% van het totale aantal vestigingseenheden in de sector. Deze zijn goed voor 34,4% van de werknemers, zelfstandigen niet meegerekend. In Brussel maken deze vestigingen 87,3% van alle vestigingseenheden in de distributiesector uit, terwijl ze maar 31,2% van de werknemers tewerkstellen. In Wallonië en Vlaanderen stellen respectievelijk 85,2% en 83,2% van de vestigingseenheden met minder dan 10 werknemers 40,1% en 32,7% van de werknemers te werk.

Er waren 10.529 middelgrote vestigingseenheden of 15,2%, d.w.z. de vestigingseenheden met 10 tot 99 werknemers. Zij verschaften werk aan 48,1% van de werknemers. Slechts 0,6% (384 vestigingseenheden) van de vestigingseenheden telde meer dan 100 personen, maar toch verschaften ze werk aan 17,5% van de werknemers. Opvallend is dat de grote vestigingseenheden in Brussel werk verschaften aan maar liefst 28,7% van de werknemers, tegenover 11,2% in Wallonië en 18% in Vlaanderen.

³ De vestigingseenheid is een plaats die geografisch kan worden geïdentificeerd met een adres en waar ten minste één activiteit van de onderneming wordt uitgeoefend of van waar uit de activiteit wordt uitgeoefend. In de telling van het aantal vestigingseenheden worden enkel de vestigingen met bezoldigde werknemers opgenomen.

De vestigingseenheden in de distributiesector zijn voor 59,2% in Vlaanderen gelegen, tegenover 29,8% in Wallonië en 11% in Brussel. Er zijn gemiddeld 7,5 werknemers per vestigingseenheid in Vlaanderen, tegenover 6,3 in Wallonië en 7,5 in Brussel. Het Belgisch gemiddelde voor de distributiesector komt uit op 7,2 werknemers.

Tabel 1-10: Distributiesector naar omvang van de vestigingseenheden op 30 juni 2016

Omvang van de vestigingseenheid	Aantal vestigingseenheden				Aantal vestigingseenheden in % van het totaal			
	België	Vlaanderen	Wallonië	Brussel	België	Vlaanderen	Wallonië	Brussel
<5	45.307	26.366	13.549	5.392	65,6%	64,5%	65,9%	70,9%
5 tot 9	12.857	7.634	3.972	1.251	18,6%	18,7%	19,3%	16,4%
10 tot 19	6.547	4.090	1.949	508	9,5%	10,0%	9,5%	6,7%
20 tot 49	3.131	2.015	845	271	4,5%	4,9%	4,1%	3,6%
50 tot 99	851	550	182	119	1,2%	1,3%	0,9%	1,6%
100 tot 199	248	154	52	42	0,4%	0,4%	0,3%	0,6%
199 tot 500	115	69	25	21	0,2%	0,2%	0,1%	0,3%
500 tot 1000	16	15	0	1	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
> 1000	5	2	0	3	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Totaal	69.077	40.895	20.574	7.608	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Procent	100,0%	59,2%	29,8%	11,0%				
Gemiddelde omvang per ondern.	7,2	7,5	6,3	7,5				

Omvang van de vestigingseenheid	Aantal loontrekkers				Aantal loontrekkers in % van het totaal			
	België	Vlaanderen	Wallonië	Brussel	België	Vlaanderen	Wallonië	Brussel
<5	87.211	51.261	26.199	9.751	17,6%	16,7%	20,3%	17,0%
5 tot 9	83.015	49.316	25.542	8.157	16,8%	16,0%	19,8%	14,2%
10 tot 19	87.141	54.600	25.729	6.812	17,6%	17,7%	19,9%	11,9%
20 tot 49	93.445	60.470	25.015	7.960	18,9%	19,6%	19,3%	13,9%
50 tot 99	57.232	36.744	12.284	8.204	11,6%	11,9%	9,5%	14,3%
100 tot 199	34.568	21.596	7.154	5.818	7,0%	7,0%	5,5%	10,2%
199 tot 500	34.181	20.385	7.382	6.414	6,9%	6,6%	5,7%	11,2%
500 tot 1000	11.248	10.748	0	500	2,3%	3,5%	0,0%	0,9%
> 1000	6.412	2.739	0	3.673	1,3%	0,9%	0,0%	6,4%
Totaal	494.453	307.859	129.305	57.289	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Procent	100,0%	62,3%	26,2%	11,6%				

Bron: secretariaat CRB op basis van de gedecentraliseerde werkgelegenheidsstatistieken van de RSZ

De onderstaande tabel geeft ons een beeld van het aantal vestigingseenheden en van hun omvang voor elke subsector van de distributie. De detailhandel bezit met 60,2% de meerderheid van de vestigingseenheden in de distributiesector. Deze subsector kent een groter aandeel (87,2%) kleine vestigingseenheden – met minder dan 10 werknemers –, tegenover een aandeel van 81,9% voor de distributie van voertuigen en van 78,6% voor de groothandel.

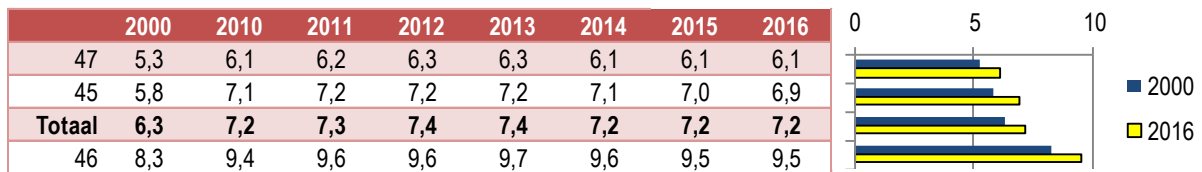
Tabel 1-11: Subsectoren van de distributie volgens de omvang van de vestigingseenheden op 30 juni 2016

Omvang van de vestigingseenheid	Aantal vestigingseenheden				Aantal vestigingseenheden in % van het totaal			
	Nace 45	Nace 46	Nace 47	Totaal	Nace 45	Nace 46	Nace 47	Totaal
<5	5.123	11.797	28.387	45.307	63,6%	60,7%	68,2%	65,6%
5 tot 9	1.477	3.481	7.899	12.857	18,3%	17,9%	19,0%	18,6%
10 tot 19	872	2.165	3.510	6.547	10,8%	11,1%	8,4%	9,5%
20 tot 49	487	1.390	1.254	3.131	6,0%	7,2%	3,0%	4,5%
50 tot 99	68	368	415	851	0,8%	1,9%	1,0%	1,2%
100 tot 199	20	158	70	248	0,2%	0,8%	0,2%	0,4%
199 tot 500	8	54	53	115	0,1%	0,3%	0,1%	0,2%
500 tot 1000	1	7	8	16	0,01%	0,04%	0,02%	0,02%
> 1000	0	1	4	5	0,00%	0,01%	0,01%	0,01%
Totaal	8.056	19.421	41.600	69.077	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Procent	11,7%	28,1%	60,2%	100,0%				
Gemiddelde omvang per ondern.	6,9	9,5	6,1	7,2				

Bron: secretariaat CRB op basis van de gedecentraliseerde werkgelegenheidsstatistieken van de RSZ

De onderstaande grafiek toont in stijgende volgorde de gemiddelde omvang van de vestigingseenheden per subsector van juni 2000 tot juni 2016. Terwijl de werkgelegenheid in de distributiesector is gestegen sinds 2000, nam ook de omvang van de vestigingseenheden van de distributiesector toe van 6,3 werknemers in 2000 tot 7,2 in 2016. Tussen 2012 en 2016 bleef de werkgelegenheid in de distributiesector nagenoeg stabiel, alsook de gemiddelde omvang van de vestigingseenheden. De groothandel (Nace 46) stelt de meeste werknemers te werk, gemiddeld 9,5 werknemers per vestigingseenheid in 2016. In de detailhandel (Nace 47) zijn de minste werknemers tewerkgesteld, gemiddeld 6,1.

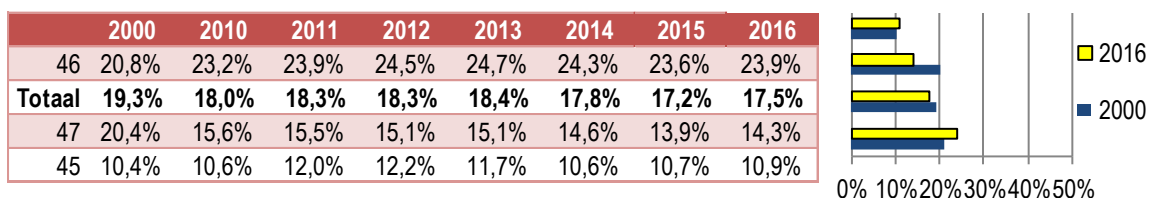
Ondanks het feit dat de vestigingseenheden het kleinst zijn in de detailhandel, stelden vestigingen in "detailhandel in niet-gespecialiseerde winkels (47.1)" gemiddeld de meeste werknemers te werk (16,3 in 2016). Daarna volgen "groothandel in informatie- en communicatieapparatuur (46.5)" met gemiddeld 13,6 werknemers en "groothandel in voedingsmiddelen, dranken en genotmiddelen (46.3)", waar gemiddeld 11,5 personen werken. De "handel in onderdelen en accessoires van motorvoertuigen (45.3)" is de vierde grootste met gemiddeld 10,5 werknemers. "Markt- en straathandel (47.8)" heeft de kleinste vestigingen, met gemiddeld 2,2 werknemers in 2016, gevolgd door "handel in en onderhoud en reparatie van motorfietsen en delen en toebehoren (45.4)" met 2,3 werknemers en "detailhandel in voedings- en genotmiddelen in gespecialiseerde winkels (47.2)", waar in 2016 gemiddeld 3,8 werknemers tewerkgesteld waren.

Grafiek 1-3: Gemiddelde omvang van een vestigingseenheid in de distributiesector volgens het aantal werknemers (op 30 juni)

Bron: secretariaat CRB op basis van de gedecentraliseerde werkgelegenheidsstatistieken van de RSZ

Het aandeel van grote vestigingseenheden (meer dan 100 werknemers) in de werkgelegenheid is licht afgenomen in de totale distributiesector, van 19,3% in 2000 tot 17,5% in 2016. De afname van het aandeel van de grote vestigingen in de werkgelegenheid is geen algemeen verschijnsel. In de groothandel (Nace 46) nam dit aandeel namelijk toe van 20,8% in 2000 tot 23,9% in 2016. Deze toename is evenwel geen constante aangezien de twee voorlaatste jaren (2014, 2015) een afname van het aandeel van de werkgelegenheid merkbaar is in de groothandel. In de detailhandel (Nace 47) zien we een afname van 20,4% in 2000 naar 14,3% in 2016. Voor 2016 kunnen we evenwel een toename van het aandeel in de werkgelegenheid vaststellen voor alle grote vestigingen, ongeacht welke subsector wordt geobserveerd. Het is af te wachten of deze trend zich verderzet in 2017.

In de "groothandel in informatie- en communicatieapparatuur (46.5)" is het aandeel grote vestigingen het hoogst: maar liefst 48,4% van de vestigingseenheden stelde in 2065 meer dan 100 werknemers te werk. Daarna volgen "handel in onderdelen en accessoires van motorvoertuigen (45.3)" (30,2%) en "groothandel in andere consumentenartikelen (46.4)" (26,3%). In de "handel in en onderhoud en reparatie van motorfietsen en delen en toebehoren (45.4)", de "niet-gespecialiseerde groothandel (46.9)", de "detailhandel in voedings- en genotmiddelen in gespecialiseerde winkels (47.2)", de "detailhandel in motorbrandstoffen in gespecialiseerde winkels (47.3)" en de "markt- en straathandel (47.8)" telt geen enkele vestigingseenheid meer dan 100 werknemers.

Grafiek 1-4: Aandeel van de vestigingseenheden met meer dan 100 werknemers in de totale werkgelegenheid

Bron: secretariaat CRB op basis van de gedecentraliseerde werkgelegenheidsstatistieken van de RSZ

Op basis van de gecentraliseerde statistieken van de RSZ blijkt dat er op 30 juni 2017 52.677 ondernemingen (juridische entiteiten) actief waren in de distributiesector. Aangezien Er zijn relatief meer ondernemingen met meer dan 100 werknemers dan vestigingen met meer dan 100 werknemers. Wat vooral opvalt is dat deze grote ondernemingen werk verschaffen aan 39,3% van de werknemers, terwijl dit bij de grote vestigingen slechts 17,5% bedraagt.

Tabel 1-12: Distributiesector naar omvang van de juridische entiteiten op 30 juni 2017

Omvang van de onderneming	Aantal ondernemingen	Ondernemingen in % van het totaal	Aantal loontrekkers	Loontrekkers in % van het totaal
<5	36.024	68,4%	65.934	13,2%
5 tot 9	8.228	15,6%	53.297	10,7%
10 tot 19	4.648	8,8%	62.644	12,6%
20 tot 49	2.753	5,2%	81.948	16,4%
50 tot 99	574	1,1%	38.410	7,7%
100 tot 199	236	0,4%	32.103	6,4%
199 tot 500	137	0,3%	41.390	8,3%
500 tot 1000	47	0,1%	32.072	6,4%
> 1000	30	0,1%	90.606	18,2%
Totaal	52.677	100,0%	498.404	100,0%

Bron: secretariaat CRB op basis van de gecentraliseerde werkgelegenheidsstatistieken van de RSZ

2 Typologie van de werknemer in de distributiesector

2.1 Statuut en geslacht

In juni 2016 was 47,4% van de werknemers in de totale distributiesector vrouw, voornamelijk omdat er in de detailhandel (Nace 47) veel vrouwen (64,2%) tewerkgesteld zijn. Dit is proportioneel veel meer dan in de andere subsectoren. Bij de bedienden in de detailhandel is 69,5% vrouw, tegenover respectievelijk 40,9% en 30% in de groothandel (Nace 46) en distributie van motorvoertuigen (Nace 45). Bij de arbeiders is 30,1% vrouw tegen respectievelijk 14,7% en 4,8% in de groothandel (Nace 46) en distributie van motorvoertuigen (Nace 45). De distributie van motorvoertuigen (Nace 45) is een zeer mannelijke subsector, met slechts 16,2% vrouwen.

De grote meerderheid van de werknemers in de totale distributiesector is bediende (76,7%). In de detailhandel is 86,5% van alle werknemers bediende, terwijl de bedienden in de distributie van motorvoertuigen met 45,2% in de minderheid zijn, voornamelijk omwille van het lager aandeel mannelijke bedienden (37,7% van de mannen). Voornamelijk vrouwen zijn als bediende tewerkgesteld: in alle drie de subsectoren is meer dan 80% van de tewerkgestelde vrouwen bediende.

Tabel 2-1: De werknemers in de distributiesector naar statuut en geslacht in 2016

	Rijk		Vlaanderen		Wallonië		Brussel					
	Bedienden	Arbeiders	Totaal	Bedienden	Arbeiders	Totaal	Bedienden	Arbeiders	Totaal			
Distributie												
Vrouwen	56,8%	16,7%	47,4%	56,5%	18,1%	46,8%	59,8%	13,5%	49,0%	51,7%	14,4%	46,9%
Mannen	43,2%	83,3%	52,6%	43,5%	81,9%	53,2%	40,2%	86,5%	51,0%	48,3%	85,6%	53,1%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
45: Groot- en detailhandel in en onderhoud en reparatie van motorvoertuigen en motorfietsen												
Vrouwen	30,0%	4,8%	16,2%	31,0%	5,8%	17,5%	28,7%	3,6%	13,5%	26,9%	1,2%	15,9%
Mannen	70,0%	95,2%	83,8%	69,0%	94,2%	82,5%	71,3%	96,4%	86,5%	73,1%	98,8%	84,1%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
46: Groothandel en handelsbemiddeling, met uitzondering van de handel in motorvoertuigen en motorfietsen												
Vrouwen	40,9%	14,7%	33,7%	40,5%	15,9%	33,6%	41,8%	11,7%	31,5%	41,8%	11,1%	37,9%
Mannen	59,1%	85,3%	66,3%	59,5%	84,1%	66,4%	58,2%	88,3%	68,5%	58,2%	88,9%	62,1%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
47: Detailhandel, met uitzondering van de handel in auto's en motorfietsen												
Vrouwen	69,5%	30,1%	64,2%	72,7%	31,8%	66,2%	68,0%	26,9%	63,5%	60,2%	26,4%	57,3%
Mannen	30,5%	69,9%	35,8%	27,3%	68,2%	33,8%	32,0%	73,1%	36,5%	39,8%	73,6%	42,7%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Distributie												
Vrouwen	91,8%	8,2%	100,0%	90,2%	9,8%	100,0%	93,6%	6,4%	100,0%	96,1%	3,9%	100,0%
Mannen	63,1%	36,9%	100,0%	61,1%	38,9%	100,0%	60,5%	39,5%	100,0%	79,5%	20,5%	100,0%
Totaal	76,7%	23,3%	100,0%	74,7%	25,3%	100,0%	76,7%	23,3%	100,0%	87,3%	12,7%	100,0%
45: Groot- en detailhandel in en onderhoud en reparatie van motorvoertuigen en motorfietsen												
Vrouwen	83,8%	16,3%	100,0%	82,2%	17,8%	100,0%	84,1%	15,9%	100,0%	96,9%	3,1%	100,0%
Mannen	37,7%	62,3%	100,0%	38,7%	61,3%	100,0%	32,6%	67,4%	100,0%	49,8%	50,2%	100,0%
Totaal	45,2%	54,8%	100,0%	46,3%	53,7%	100,0%	39,6%	60,4%	100,0%	57,3%	42,7%	100,0%
46: Groothandel en handelsbemiddeling, met uitzondering van de handel in motorvoertuigen en motorfietsen												
Vrouwen	88,1%	11,9%	100,0%	86,8%	13,2%	100,0%	87,2%	12,8%	100,0%	96,2%	3,8%	100,0%
Mannen	64,9%	35,1%	100,0%	64,6%	35,4%	100,0%	55,7%	44,3%	100,0%	81,7%	18,3%	100,0%
Totaal	72,7%	27,3%	100,0%	72,1%	27,9%	100,0%	65,6%	34,4%	100,0%	87,2%	12,8%	100,0%
47: Detailhandel, met uitzondering van de handel in auto's en motorfietsen												
Vrouwen	93,7%	6,3%	100,0%	92,4%	7,6%	100,0%	95,3%	4,7%	100,0%	96,0%	4,0%	100,0%
Mannen	73,7%	26,3%	100,0%	68,0%	32,0%	100,0%	77,8%	22,2%	100,0%	85,2%	14,8%	100,0%
Totaal	86,5%	13,5%	100,0%	84,1%	15,9%	100,0%	88,9%	11,1%	100,0%	91,4%	8,6%	100,0%

Bron: secretariaat CRB op basis van de gedecentraliseerde werkgelegenheidsstatistieken van de RSZ

De werknemers in de distributiesector zijn verspreid over een groot aantal verschillende paritaire comités, maar we vinden ze vooral terug in de paritaire comités 200⁴, 201, 202, 311 en 119 met respectievelijk 27%, 16,2%, 11%, 11% en 6,6% van de werkgelegenheid in 2016. Samen zijn deze paritaire comités goed voor 71,8% van de werkgelegenheid van de sector.

⁴ Op 1 april 2015 hield PC 218 op te bestaan. Op die dag werden de leden van het vernieuwde PC 200 (Aanvullend PC voor de bedienden) benoemd. PC 200 heeft via een bijzondere cao alle bestaande cao's van PC 218 overgenomen op de dag van de eerste samenkomst van PC 200 om zo de continuïteit te verzekeren.

Tabel 2-2: De werknemers van de distributiesector naar paritair comité in 2016

PC's	Brussel	Vlaanderen	Wallonië	Rijk
100	1,5%	1,6%	1,6%	1,6%
109	0,3%	0,6%	0,2%	0,4%
111	0,1%	0,3%	0,2%	0,3%
112	2,4%	4,8%	6,3%	4,9%
116	0,1%	0,8%	0,6%	0,6%
117	0,0%	0,1%	0,0%	0,0%
118	0,3%	0,4%	0,5%	0,4%
119	4,2%	7,4%	5,9%	6,6%
124	0,2%	1,2%	0,9%	1,0%
125	0,1%	0,4%	0,3%	0,4%
126	0,1%	0,4%	0,3%	0,4%
127	0,0%	0,2%	0,5%	0,3%
140	0,1%	0,2%	0,4%	0,2%
142	0,1%	0,3%	0,3%	0,3%
143	0,0%	0,1%	0,0%	0,0%
145	0,0%	0,1%	0,1%	0,1%
149	1,9%	5,3%	4,0%	4,6%
200	27,6%	30,2%	18,9%	27,0%
201	16,7%	14,3%	20,3%	16,2%
202	10,7%	10,2%	13,3%	11,0%
207	5,4%	3,6%	2,0%	3,4%
209	0,3%	0,5%	0,3%	0,4%
210	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
211	1,7%	0,3%	0,1%	0,4%
215	0,9%	0,8%	0,2%	0,6%
220	1,4%	0,6%	0,3%	0,6%
226	0,5%	0,8%	0,3%	0,6%
302	0,3%	0,3%	0,2%	0,3%
311	14,4%	9,8%	12,3%	11,0%
312	4,4%	1,2%	3,9%	2,3%
313	3,1%	2,1%	4,5%	2,8%
314	0,0%	0,0%	0,1%	0,0%
321	0,4%	0,6%	0,5%	0,6%
324	0,0%	0,1%	0,0%	0,0%
329	0,3%	0,0%	0,1%	0,1%
330	0,2%	0,1%	0,1%	0,1%
337	0,0%	0,0%	0,1%	0,0%
340	0,0%	0,0%	0,1%	0,0%
999	0,1%	0,0%	0,3%	0,1%
Eindtotaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Bron: secretariaat CRB op basis van de gedecentraliseerde werkgelegenheidsstatistieken van de RSZ

Noot: PC 218 werd op 31/03/2015 vervangen door PC 200.

Tabel 2-3: Paritaire comités waartoe werknemers in de sector verbonden zijn

100	Aanvullend Paritair Comité voor de werklieden
112	Paritair Comité voor het garagebedrijf
119	Paritair Comité voor de handel in voedingswaren
149	Paritair Comité voor de sectoren die aan de metaal-, machine- en elektrische bouw verwant zijn
201	Paritair comité voor de zelfstandige kleinhandel
202	Paritair Comité voor de bedienden uit de kleinhandel in de voedingswaren
207	Paritair Comité voor de bedienden uit de scheikundige nijverheid
218	Aanvullend Nationaal Paritair Comité voor Bedienden
311	Paritair Comité voor de grote kleinhandelszaken
312	Paritair Comité voor de warenhuizen
313	Paritair Comité voor de apotheken en tarificatiediensten

Bron: secretariaat CRB op basis van de gedecentraliseerde werkgelegenheidsstatistieken van de RSZ

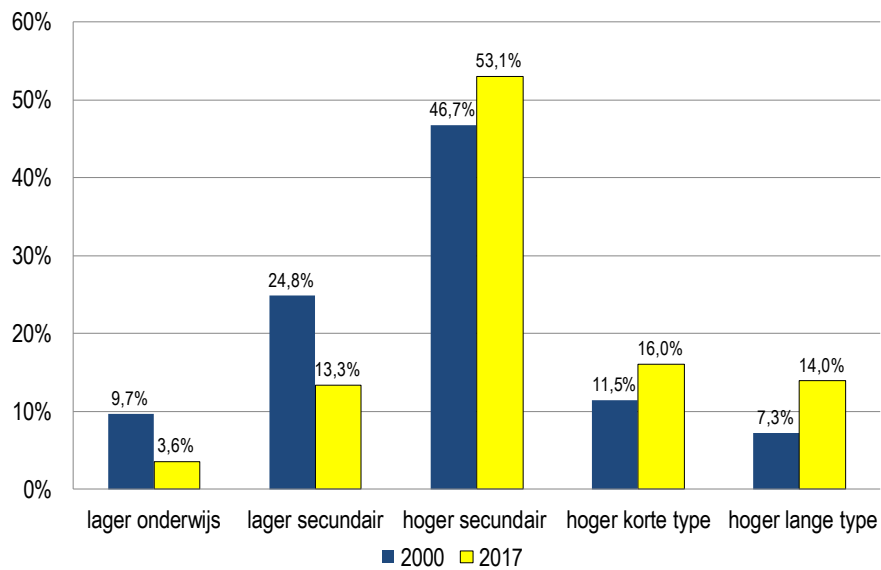
2.2 Opleidingsniveau

Volgens de recentste enquête naar de arbeidskrachten⁵ van 2017 is 16,9% van de werknemers in de distributiesector laaggeschoold, waarvan 3,6% een diploma lager onderwijs heeft en 13,3% een diploma lager secundair onderwijs. De meerderheid (53,1%) van de werknemers is middengeschoold, wat wil zeggen dat ze een diploma hoger secundair onderwijs hebben behaald.

Het hooggeschoold personeel is goed voor 30%. Hiervan heeft 16% een diploma hoger onderwijs van het korte type en 14% een diploma hoger onderwijs van het lange type.

In de periode 2000-2016 kromp het aandeel laaggeschoolde werknemers (lager onderwijs of lager secundair onderwijs) sterk in ten gunste van zowel de midden- als hooggeschoolden. Deze trend is in alle drie de subsectoren zichtbaar.

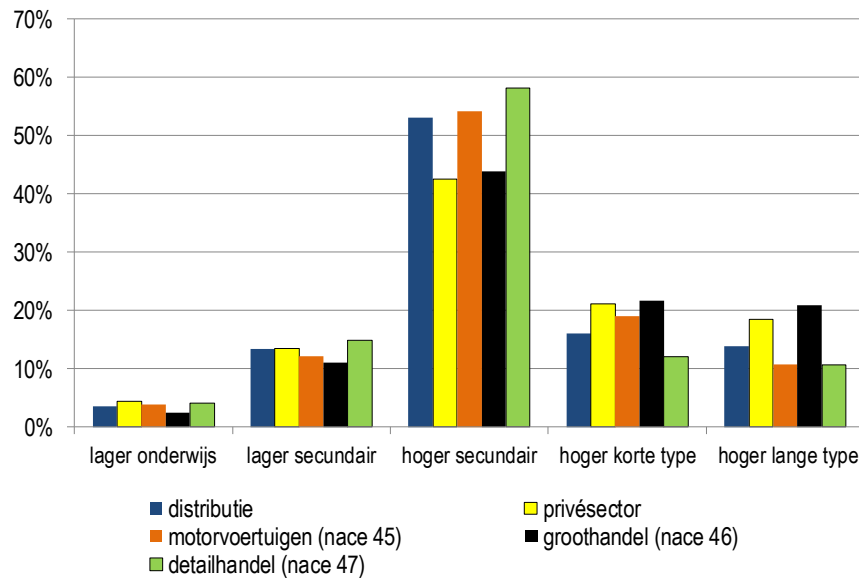
⁵ De steekproefenquête naar de arbeidskrachten (EAK) in België is een sociaal-economische enquête bij de huishoudens met als populatie de leden van privé-huishoudens van 15 jaar en ouder. Zij worden opgedeeld in drie groepen (namelijk tewerkgestelde personen, werklozen, en niet-actieve personen). Deze enquête maakt deel uit van de EG-steekproefenquêtes die door de statistische dienst van de Europese Gemeenschappen EUROSTAT in samenwerking met de nationale instituten voor de statistiek worden gecoördineerd en onder verantwoordelijkheid van deze laatste worden uitgevoerd. Bedoeling is informatie te vergaren die op Europees vlak vergelijkbaar is en daarnaast gegevens te verzamelen en te verspreiden die anders niet verkregen kunnen worden (mobiliteit van de werknemers, motivatie voor deeltijds werken, opleidingsniveau van de bevolking ...).

Grafiek 2-1: Opleidingsniveau in de distributiesector (Nace 45, 46, 47) in 2000 en 2017

Bron: secretariaat CRB op basis van de enquêtes naar de arbeidskrachten (Statistics Belgium)

Noot: De enquête naar de arbeidskrachten werd in 2017 grondig hervormd. Zo wordt vanaf 2017 met een roterend panel gewerkt, worden verschillende dataverzamelingsmodi gebruikt en werd de weegmethode herzien. Dit zorgt voor een breuk in de resultaten, waardoor de cijfers volgens de oude methode niet meer vergelijkbaar zijn met deze volgens de nieuwe methode.

Ondanks de daling van het aantal laaggeschoolden blijft er een duidelijk verschil bestaan tussen het kwalificatiepeil van de distributiesector en de hele privésector. De distributiesector en zijn subsectoren, m.u.v. de groothandel, stellen relatief veel middengeschoolden te werk. Verder is het duidelijk dat de privésector proportioneel meer hogeschoolden tewerkstelt dan de distributiesector. Echter, als we kijken per subsector blijkt het opleidingsniveau in de groothandel (Nace 46) hoger dan in de hele privésector en duidelijk hoger dan in de andere subsectoren. In 2017 was het aandeel hogeschoolden in de groothandel 42,6%, tegenover slechts 22,6% in de detailhandel (Nace 47) en 29,7% in de distributie van motorvoertuigen (Nace 45). Het aandeel laaggeschoolden is in de detailhandel 19,2%, tegenover slechts 16,1% in de distributie van motorvoertuigen en 13,6% in de groothandel.

Grafiek 2-2: Opleidingsniveau in de distributiesector en het Belgische bedrijfsleven in 2017

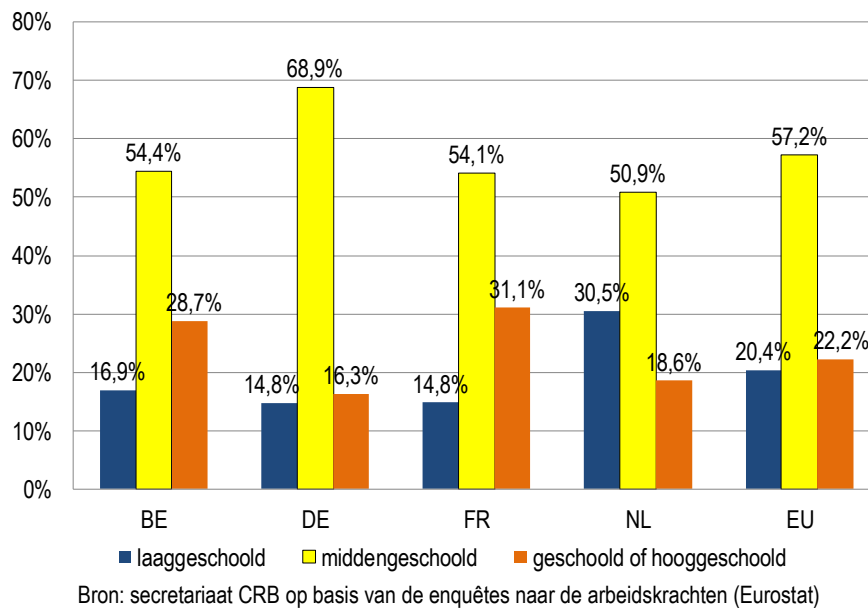
Bron: secretariaat CRB op basis van de enquêtes naar de arbeidskrachten (Statistics Belgium)

Om het opleidingsniveau van de werknemers in de Belgische distributiesector te vergelijken met dat in de distributiesectoren van de buurlanden en van de Europese Unie, werden drie grote groepen onderscheiden: laaggeschoolden (lager en lager secundair onderwijs), middengeschoolden (hoger secundair) en geschoolden en hooggeschoolden (hoger onderwijs korte en lange type).

Uit onderstaande grafiek blijkt dat de Belgische distributiesector relatief veel hooggeschoolden tewerkstelt. De Belgische distributiesector kent immers een aandeel van 28,7% geschoold en hooggeschoold personeel, tegenover een Europees gemiddelde van 22,2%. Het aandeel is wel iets lager dan in Frankrijk (31,1%).

Het aandeel laaggeschoolde werknemers in de Belgische distributiesector (16,9%) ligt onder het Europees gemiddelde (20,4%). Het is wel duidelijk groter dan in Duitsland (14,8%) en Frankrijk (14,8%), maar ook duidelijk kleiner dan in Nederland (30,5%).

De Duitse distributiesector onderscheidt zich door haar kleine percentage aan laaggeschoolde werknemers (14,8%) en hoog percentage middengeschoolden (68,9%). Dergelijke verschillen met de Belgische, Franse en Nederlandse concurrenten – die ook waarneembaar zijn in de verwerkende industrie – maken duidelijk dat de Duitse onderwijsystemen andere doelstellingen nastreven en anders werken dan die van de andere landen. In Duitsland worden beroepsopleidingen gevalideerd en erkend. Hierdoor kan een beroepsopleiding vaak een algemeen diploma vervangen in Duitsland.

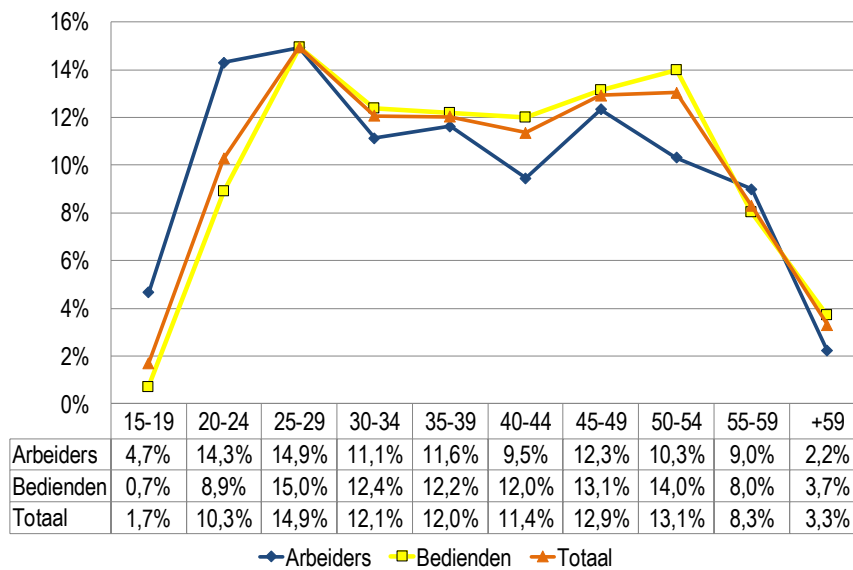
Grafiek 2-3: Kwalificatiepeil in de Europese distributiesectoren in 2017

2.3 Leeftijdsstructuur van de werkgelegenheid

De twee onderstaande grafieken brengen aan het licht dat er slechts kleine verschillen zijn in de leeftijdsstructuur volgens het beroepsstatuut en het geslacht van de werknemers voor de hele distributiesector (Nace 45, 46 en 47). Als we de subsectoren afzonderlijk bekijken, zijn er meer verschillen waarneembaar, en dan voornamelijk in de distributie van motorvoertuigen (Nace 45)

Uit onderstaande grafiek blijkt dat de bedienden als gevolg van hun hoger opleidingsniveau iets later op de arbeidsmarkt terecht komen dan de arbeiders. Het aandeel min 25-jarigen is 19% bij de arbeiders en 9,6% bij de bedienden. Aangezien de bedienden later dan de arbeiders toetreden tot de arbeidsmarkt, kunnen we verwachten dat zij de arbeidsmarkt later zullen verlaten. Het is dan ook logisch dat het aandeel 45-plussers bij de bedienden hoger ligt dan bij de arbeiders. Ook het aandeel 25 tot 44-jarigen ligt hoger bij de bedienden.

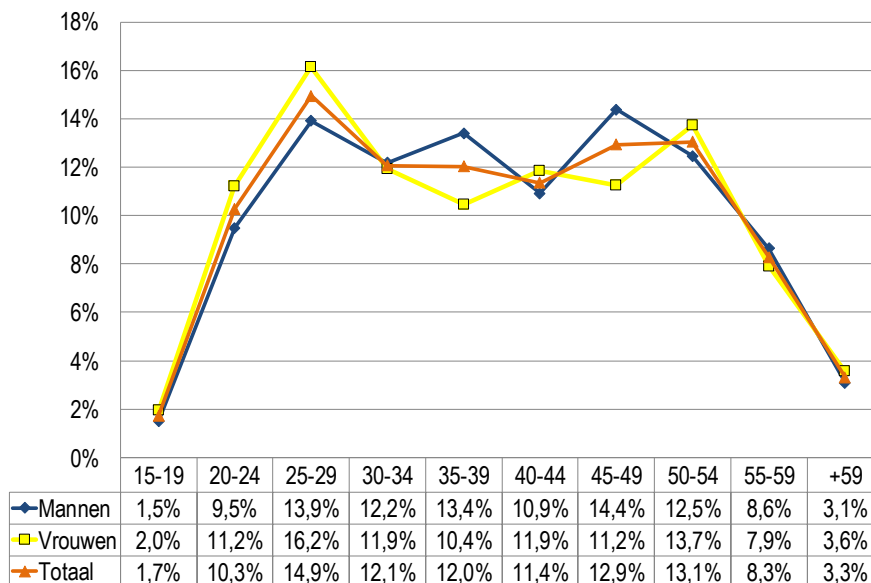
In de distributie van motorvoertuigen (Nace 45) is het leeftijdsverschil tussen arbeiders en bedienden duidelijker dan in de andere subsectoren van de distributiesector. Bedienden komen duidelijk veel later op de arbeidsmarkt, slechts 19,2% is jonger dan 30 jaar, tegenover 33,6% bij de arbeiders. De bedienden zijn dan weer veel sterker vertegenwoordigd in de categorie 30 tot 50 jaar en bij de 50-plussers. In de groothandel (Nace 46) treden bedienden ook iets later toe tot de sector en verlaten ze de sector ook later dan de arbeiders. Dit geldt niet voor de detailhandel waar de groep van 50-plussers ongeveer even sterk is vertegenwoordigd bij de arbeiders als de bedienden. De detailhandel (Nace 47) is duidelijk de jongste industrie: 40,8% van de arbeiders en 31,6% van de bedienden zijn jonger dan 30 jaar. De twintigers zijn bij de arbeiders de grootste groep, terwijl de 35 tot 50-jarigen bij de bedienden met 46,6% de belangrijkste groep uitmaken.

Grafiek 2-4: Leeftijdsstructuur naar beroepsstatuut van de werknemers in de distributiesector in 2017

Bron: secretariaat CRB op basis van de enquêtes naar de arbeidskrachten (Statistics Belgium)

De grafiek hieronder toont dat de leeftijdsstructuur voor mannen en vrouwen vrij gelijkaardig is. Bij de jongere werknemers zijn er weinig verschillen, maar er zijn iets meer jonge vrouwen van 15 tot 30 jaar tewerkgesteld dan gemiddeld. De mannen zijn dan weer iets meer vertegenwoordigd in de categorie 30 tot 50 jaar.

In de distributie van motorvoertuigen (Nace 45) zijn er relatief meer jonge mannen (min 30-jarigen) dan jonge vrouwen tewerkgesteld. Het omgekeerde geldt voor de leeftijdsgroep van 50-plussers. In de groothandel en detailhandel is de leeftijdsstructuur van mannen en vrouwen meer gelijklopend, met in de detailhandel wel een hoger aandeel 35- tot 50-jarige mannen.

Grafiek 2-5: Leeftijdsstructuur naar geslacht van de werknemers in de distributiesector in 2017

Bron: secretariaat CRB op basis van de enquêtes naar de arbeidskrachten (Statistics Belgium)

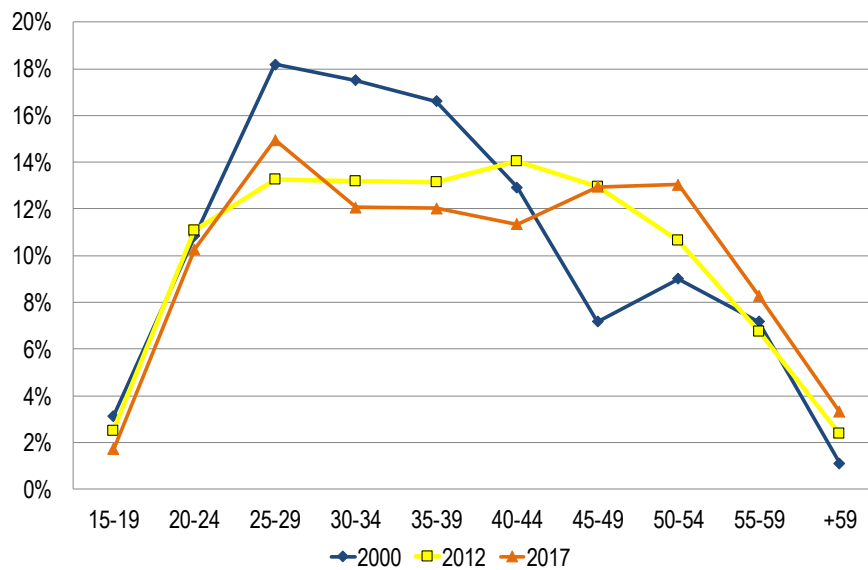
Een terugblik op de leeftijdsstructuur van de werknemers in de distributiesector gedurende de afgelopen jaren, brengt aan het licht dat de gemiddelde leeftijd duidelijk stijgt. Het aandeel 25 tot 29-jarigen lag in 2000 (18,2%) hoger dan in 2016 (16%), maar in vergelijking met 2012 is evenwel een inhaalbeweging merkbaar. Het aandeel 25 tot 39-jarigen was 52,3% in 2000 en nog slechts 41,4% in 2016. Het percentage 45-plussers in de werkgelegenheid is dan weer sterk toegenomen ten opzichte van het jaar 2000, van 24,5% naar 34,8%. De veroudering van de werknemers is enerzijds voor een groot deel te wijten aan de vergrijzing, maar anderzijds ook aan de verhoging van de leeftijds- en loopbaanvoorwaarden voor pensioenen en stelsels zoals het Stelsel van werkloosheid met bedrijfstoeslag en landingsbanen (cf. 3.7). De wettelijke pensioenleeftijd voor vrouwen werd in 2009 gelijkgetrokken met deze voor mannen, nl. tot 65 jaar. In 2025 en 2030 zal de wettelijke pensioenleeftijd verder worden opgetrokken tot respectievelijk 66 en 67 jaar. In het regeerakkoord werd opgenomen dat in overleg met de sociale partners specifieke pensioenmaatregelen zullen getroffen worden voor zware beroepen in de privésector (werknemers en zelfstandigen) en de openbare sector. Voorlopig hebben de leden van het Nationaal Pensioencomité op 12 september 2016 een rapport goedgekeurd dat vier categorieën van criteria definieert: belastende arbeidsomstandigheden door fysieke inconvenïënten gelinkt aan de werkomgeving of ingevolge de fysieke belasting; belastende werkorganisatie; belasting door verhoogde veiligheidsrisico's; belasting van mentale of emotionele aard. Voorlopig bestaat er nog geen lijst van zware beroepen of invulling van de pensioenleeftijd voor zware beroepen. De onderhandelingen zijn nog lopende.

Ook de voorwaarden voor vervroegd pensioen werden verder verstrengd. De leeftijd voor vervroegd pensioen lag in 2000 op 60 jaar en werd in de periode 2013-2018 jaarlijks met een half jaar opgetrokken. De loopbaanvoorwaarden stegen van 26 jaar in 2000 tot 41 jaar in 2018. In 2018 geldt een minimumleeftijd van 63 jaar en een minimum loopbaan van 41 jaar om in aanmerking te komen voor vervroegd pensioen. De regering-Michel verstrengt de loopbaanvoorwaarden voor de vervroegde uittreding vanaf 2019 verder tot 42 jaar.

Het vervroegd pensioen kan uitzonderlijk ingaan op 60 of 61-jarige leeftijd op voorwaarde dat de desbetreffende persoon een loopbaan van respectievelijk 43 of 42 jaar kan voorleggen. Deze loopbaanvoorwaarden worden vanaf 2019 verhoogd met een jaar⁶.

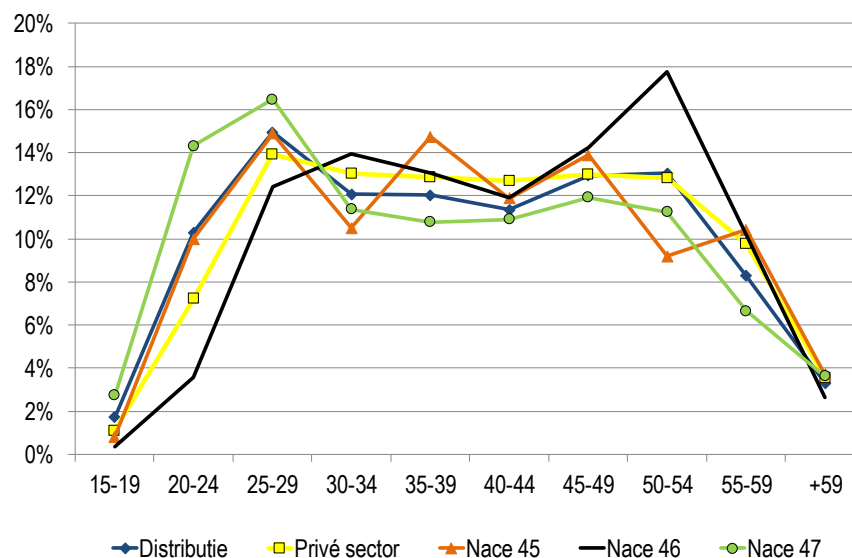
Voor het jaar 2017 stellen we vast dat binnen de groep van werknemers jonger dan 40 jaar de groep van 25 tot 29-jarigen het grootste aandeel uitmaakt met quasi 15%. Bij de werknemers ouder dan 40 jaar is de groep 50 tot 54-jarigen met 13,1% het grootst en dit op de voet gevolgd door de 45 tot 49-jarigen met 12,9%. Als gevolg van de hervorming van de enquête naar de arbeidskrachten vanaf 2017 zijn de cijfers niet vergelijkbaar met de voorgaande jaren en kunnen we dus moeilijk uitspraken doen over de evolutie.

⁶ <https://www.socialsecurity.be/citizen/nl/pensioen/je-pensioen-als-werknemer/vervroegd-pensioen-werknemer>,
<http://www.onprvp.fgov.be/NL/profes/benefits/retirement/age/paginas/default.aspx>

Grafiek 2-6: Ontwikkeling van de leeftijdsstructuur in de distributiesector

Noot: De enquête naar de arbeidskrachten werd in 2017 grondig hervormd. Zo wordt vanaf 2017 met een roterend panel gewerkt, worden verschillende dataverzamelingsmodi gebruikt en werd de weegmethode herzien. Dit zorgt voor een breuk in de resultaten, waardoor de cijfers volgens de oude methode niet meer vergelijkbaar zijn met deze volgens de nieuwe methode.
Bron: secretariaat CRB op basis van de enquêtes naar de arbeidskrachten (Statistics Belgium)

Ondanks de veroudering van de werknemers in de distributiesector, loopt de leeftijdsstructuur nog niet gelijk met die van de economie in haar geheel. Voornamelijk in de detailhandel (33,5%) en in mindere mate in de distributie van motorvoertuigen (25,7%) zijn meer min 30-jarigen tewerkgesteld dan in de hele privésector (22,3%). Het aandeel 40-plussers en 50-plussers ligt dan weer hoger in de privésector. De leeftijdsstructuur van de groothandel komt meer in de buurt van die van de hele economie. De groothandel heeft met 56,7 procent veertigplussers een gemiddeld ouder personeelsbestand dan in de andere subsectoren van de distributie, alsook dan de hele privésector.

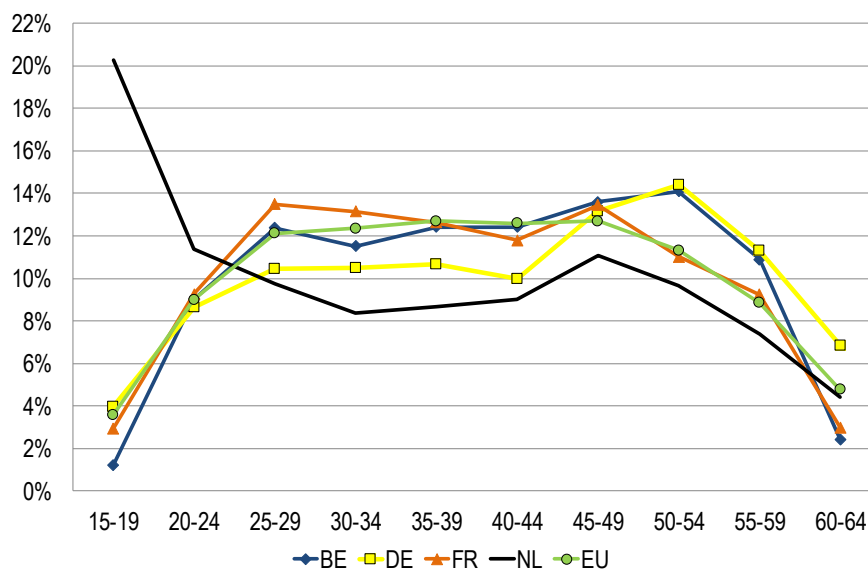
Grafiek 2-7: Vergelijking van de leeftijdsstructuur in 2017

Bron: secretariaat CRB op basis van de enquêtes naar de arbeidskrachten (Statistics Belgium)

De leeftijdsstructuur van de distributiesector in de EU28 komt vrij goed overeen met die in België tot de leeftijd van 45 jaar. Vanaf dan ligt de leeftijdsgroep 45 tot 60-jarigen beduidend hoger dan in de EU om vanaf 60 jaar een duik naar beneden te nemen, en dus beduidend onder het EU-gemiddelde te belanden. Dit laatste verschijnsel is geen typisch sectorieel fenomeen. Belgen gaan in vergelijking met andere inwoners van rijke landen jong op pensioen. Volgens cijfers van de Oeso gingen mannen in 2016 gemiddeld op 61,3 jarige leeftijd op pensioen, terwijl vrouwen gemiddeld nog voor hun 60ste levensjaar (59,6 jaar)⁷ op pensioen gaan. In deze context hebben de opeenvolgende Belgische regeringen sinds het generatiepact in 2005 steeds verdergaande maatregelen genomen om de pensioenleeftijd (cf. supra) of de toetreding tot het SWT-stelsel (cf 3.7) van alle Belgische werknemers te verhogen.

Wat opvalt in de internationale vergelijking, is dat de Nederlandse distributiesector veel meer tieners en jonge twintigers tewerkstelt dan de buurlanden en de EU28. Het aandeel van de werknemers van 15 tot 19 jaar (20,3%) ligt in Nederland bijna zeventien keer zo hoog als in België (1,2%). Het is enkel in de detailhandel (Nace 47) dat er zo een groot aandeel tieners tewerkgesteld is (31%). In de groothandel (Nace 46) is de leeftijdsstructuur in Nederland het meest gelijklopend met de buurlanden. In Duitsland zijn er relatief meer oudere werknemers (voornamelijk 55-plussers) en relatief minder werknemers van 25 tot 44 jaar tewerkgesteld dan in België en de buurlanden, uitgezonderd Nederland. Dit laatste geldt voor alle subsectoren van de distributiesector.

Grafiek 2-8: Leeftijdsstructuur van de werknemers in de Europese distributiesectoren in 2017

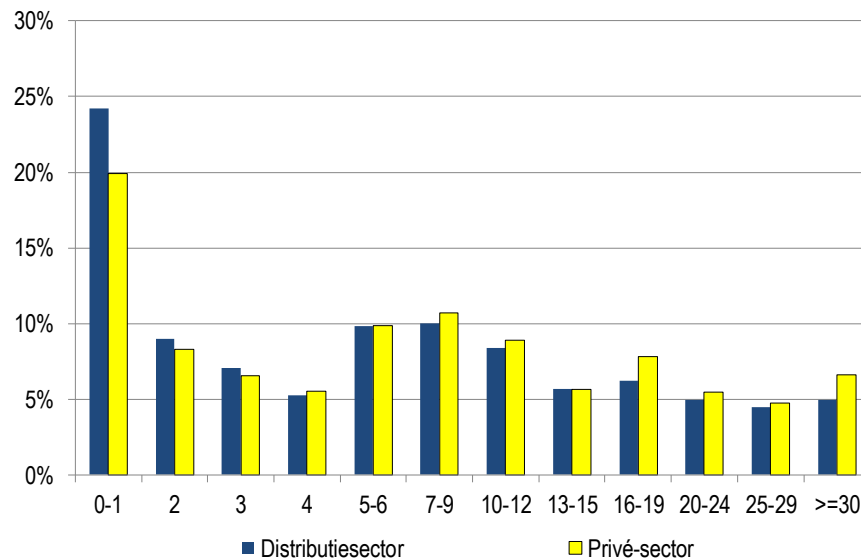
Bron: secretariaat CRB op basis van de enquêtes naar de arbeidskrachten (Eurostat)

⁷ De Tijd (5/12/2017) "Belg nog altijd jong met pensioen", consulteerbaar via: <https://www.tijd.be/politiek-economie/belgie-federaal/Belg-nog-altijd-jong-met-pensioen/9959726>

2.4 Anciënniteit van de werknemers in de onderneming

De enquête naar de structuur en verdeling van de lonen⁸ toont aan dat 65,3% van de werknemers uit de distributiesector in 2017 minder dan 10 jaar anciënniteit had in de huidige onderneming. In de privésector is dit percentage iets lager, t.w. 60,8%. In de detailhandel (Nace 47) is de anciënniteit het laagst: 68,1% van de werknemers had in 2017 minder dan 10 jaar anciënniteit in de onderneming.

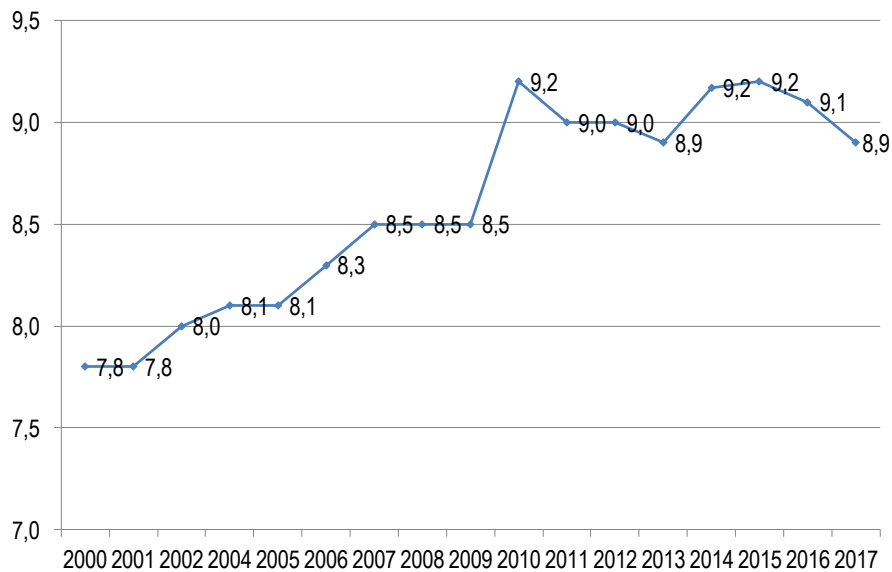
Grafiek 2-9: Percentage werknemers met x jaar anciënniteit in de onderneming in 2017

Bron: secretariaat CRB op basis van de enquête naar de structuur en verdeling van de lonen (Statistics Belgium – fod Economie)

De gemiddelde anciënniteit van het personeel in de distributiesector was 8,9 jaar in 2017. Dit is lager dan gemiddeld in de privésector (10,1 jaar). Sinds 2000 is de gemiddelde anciënniteit geleidelijk aan gestegen, maar vanaf 2016 gaat dit licht in dalende lijn.

⁸ De enquête naar structuur en verdeling van de lonen wordt jaarlijks uitgevoerd door de Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium. Er wordt gedetailleerde informatie opgevraagd betreffende de werknemers en hun loon- en arbeidsduurgegevens. Werknemers zijn enkel zij die door een arbeidscontract aan de onderneming verbonden zijn (arbeiders, bedienden en kaderleden). Uitzendkrachten, zelfstandigen, ... zijn dus uitgesloten. De ondernemingen zijn lokale eenheden, dit zijn alle vestigingen van een onderneming waar een economische activiteit wordt uitgeoefend, die men geografisch kan identificeren door een adres (dus niet op niveau van de hoofdzetel).

Grafiek 2-10: Ontwikkeling van de gemiddelde anciënniteit binnen eenzelfde onderneming in de distributiesector (in jaren)

Bron: secretariaat CRB op basis van de enquête naar de structuur en verdeling van de lonen (Statistics Belgium – fod Economie)

De onderstaande tabel toont dat de gemiddelde anciënniteit in alle drie de subsectoren in 2017 ongeveer even hoog was, met in de detailhandel de gemiddeld laagste anciënniteit. Dit kan worden verklaard doordat er gemiddeld meer jongere werknemers zijn tewerkgesteld in de sector (cf. 2.3). Na uitsplitsing naar beroepsstatuut blijkt dat arbeiders in de distributiesector gemiddeld iets meer dan een jaar minder anciënniteit hebben. Zoals bleek uit Grafiek 2-9 is de anciënniteit in de distributiesector lager dan gemiddeld in de privésector. Bovendien ligt de anciënniteit ook duidelijk lager dan in de industrie, waar werknemers gemiddeld 12 jaar anciënniteit hebben.

Tabel 2-4: Gemiddelde anciënniteit in de distributiesector in 2017

Sector	Gem. anciënniteit	Arbeiders	Bedienden
45 Groot- en detailhandel motorvoertuigen	9,2	9,6	8,9
46 Groothandel	9,4	9,1	9,5
45, 46, 47 Distributie	8,9	8,0	9,2
47 Detailhandel	8,5	6,4	9,0
Privésector	10,1	9,1	10,7
10 t.e.m. 33 Verwerkende industrie	12,0	12,0	12,0

Bron: secretariaat CRB op basis van de enquête naar de structuur en verdeling van de lonen (Statistics Belgium – fod Economie)

3 Organisatie van het werk in de distributiesector

Iedere sector kent een verschillende organisatie van het werk die inherent is aan wat er in de sector wordt geproduceerd. In wat hierna volgt bekijken we o.a. in welke mate men voor de organisatie van het werk in de distributiesector gebruik maakt van deeltijdarbeid, tijdelijke arbeidsplaatsen, ploeg-, nacht-, weekend- en thuiswerk, brugpensioenering, tijdelijke werkloosheid en tijdskrediet.

3.1 Deeltijdarbeid

Om de omvang van het deeltijdwerk in te schatten, baseren we ons op de resultaten van de enquêtes naar de arbeidskrachten. Deze steunen op een representatieve steekproef gedurende een bepaalde referentieperiode.

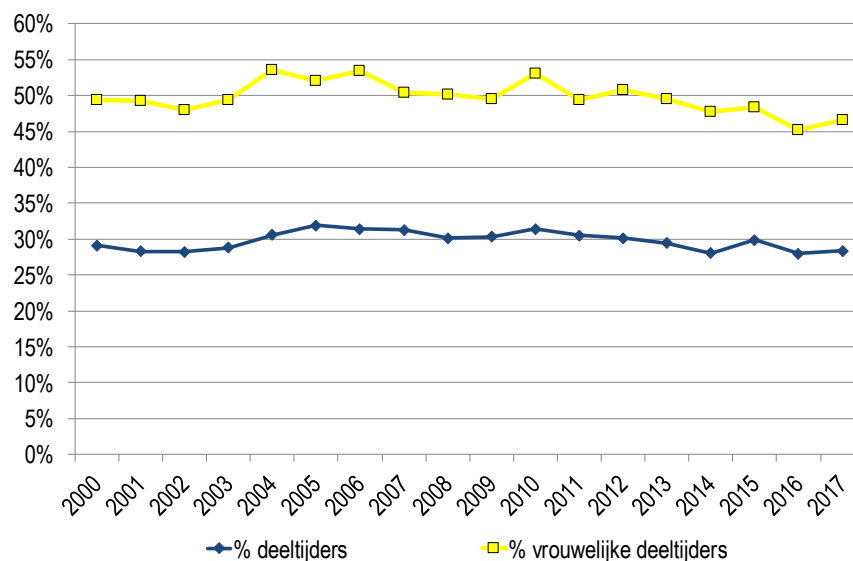
De enquêtes worden in verschillende landen van de Europese Unie gehouden a.d.h.v. een gemeenschappelijke vragenlijst en volgens een geharmoniseerde methodologie. Het voordeel is dus dat de landen van de EU kunnen worden vergeleken, wat niet kan op basis van nationale administratieve bestanden, aangezien deze het resultaat zijn van bijzondere nationale wetgevende, administratieve of regelgevende bepalingen.

Aangezien de enquête naar de arbeidskrachten sinds 2017 grondig is hervormd, zorgt dit voor een breuk in de resultaten. Hierna bespreken we om die reden het jaar 2017 apart van het verleden.

De deeltijdarbeid in de distributiesector is in de periode 2000-2016 niet toegenomen en de schommelingen bleven beperkt. Deeltijdarbeid maakte in 2000 29,1% uit van de totale werkgelegenheid, in 2016 is de deeltijdarbeid in de distributiesector goed voor 28%. Er is wel een kleine toename in de periode 2004-2005 en 2009-2010 tot meer dan 31% deeltijdarbeiders.

In 2017 maakt 28,4% van de werknemers in de distributiesector gebruik van deeltijdarbeid. Iets minder dan de helft (46,7%) van de vrouwelijke werknemers werkt deeltijds.

Grafiek 3-1: Ontwikkeling van het aandeel van deeltijdarbeid (Nace 45, 46, 47)

Noot: De enquête naar de arbeidskrachten werd in 2017 grondig hervormd. Zo wordt vanaf 2017 met een roterend panel gewerkt, worden verschillende dataverzamelingenmodi gebruikt en werd de weegmethode herzien. Dit zorgt voor een breuk in de resultaten, waardoor de cijfers volgens de oude methode niet meer vergelijkbaar zijn met deze volgens de nieuwe methode.

Bron: secretariaat CRB op basis van de enquêtes naar arbeidskrachten (Statistics Belgium)

Uit een verdeling naar geslacht en beroepsstatuut blijkt dat vooral vrouwen deeltijds werken. 46,3% van de vrouwelijke bedienden en 48,8% van de arbeidsters werkten in 2017 deeltijds, tegenover slechts 10,6% van de mannelijke bedienden en 16,7% van de arbeiders. Bij de vrouwen zijn de schommelingen ook het grootst bij de conjuncturomslag. Tussen 2013 en 2014 wordt bij de arbeidsters een daling van het aantal deeltijdsers van ongeveer 10% opgemerkt⁹.

Tabel 3-1: Aandeel van de voltijd- en deeltijdwerknemers in het totale personeelsbestand van de distributiesector (Nace 45, 46, 47)

		Voltijds																	
		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Arbeiders	Mannen	90,3%	92,4%	91,3%	90,6%	91,4%	87,9%	90,3%	86,6%	90,6%	89,3%	86,3%	85,8%	87,4%	89,8%	88,1%	88,0%	87,5%	83,3%
	Vrouwen	45,5%	46,5%	47,0%	44,0%	40,0%	42,9%	36,8%	42,3%	46,1%	43,8%	40,8%	42,6%	45,0%	40,9%	51,6%	42,7%	52,2%	51,2%
	Totaal	79,6%	80,7%	80,2%	79,3%	79,1%	76,8%	77,7%	75,6%	79,6%	77,0%	76,0%	75,2%	77,6%	77,3%	78,8%	77,7%	79,2%	75,4%
Bedienden	Mannen	93,3%	93,7%	92,2%	92,1%	93,2%	89,8%	91,7%	89,6%	91,5%	90,7%	90,1%	89,1%	89,4%	91,2%	91,6%	88,5%	88,3%	89,4%
	Vrouwen	51,4%	51,5%	52,9%	51,6%	47,4%	48,7%	48,1%	50,8%	50,4%	51,5%	47,9%	51,9%	49,9%	52,0%	52,4%	52,8%	55,1%	53,7%
	Totaal	67,1%	67,7%	68,2%	68,0%	65,6%	64,9%	65,0%	65,9%	66,4%	67,1%	65,7%	67,3%	66,6%	68,0%	69,3%	67,4%	69,4%	70,3%
Totaal	Mannen	91,9%	93,1%	91,8%	91,5%	92,4%	89,0%	91,1%	88,3%	91,1%	90,1%	88,5%	87,7%	88,5%	90,6%	90,2%	88,3%	88,0%	87,2%
	Vrouwen	50,6%	50,7%	52,0%	50,5%	46,4%	47,9%	46,6%	49,6%	49,9%	50,5%	47,0%	50,7%	49,2%	50,5%	52,3%	51,6%	54,8%	53,3%
	Totaal	70,9%	71,7%	71,7%	71,2%	69,4%	68,1%	68,6%	68,7%	69,9%	69,7%	68,6%	69,5%	69,9%	70,5%	71,9%	70,1%	72,0%	71,6%
		Deeltijds																	
		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Arbeiders	Mannen	9,7%	7,6%	8,7%	9,4%	8,6%	12,1%	9,7%	13,4%	9,4%	10,7%	13,7%	14,2%	12,6%	10,2%	11,9%	12,0%	12,5%	16,7%
	Vrouwen	54,5%	53,5%	53,0%	56,0%	60,0%	57,1%	63,2%	57,7%	53,9%	56,2%	59,2%	57,4%	55,0%	59,1%	48,4%	57,3%	47,8%	48,8%
	Totaal	20,4%	19,3%	19,8%	20,7%	20,9%	23,2%	22,3%	24,4%	20,4%	23,0%	24,0%	24,8%	22,4%	22,7%	21,2%	22,3%	20,8%	24,6%
Bedienden	Mannen	6,7%	6,3%	7,8%	7,9%	6,8%	10,2%	8,3%	10,4%	8,5%	9,3%	9,9%	10,9%	10,6%	8,8%	8,4%	11,5%	11,7%	10,6%
	Vrouwen	48,6%	48,5%	47,1%	48,4%	52,6%	51,3%	51,9%	49,2%	49,6%	48,5%	52,1%	48,1%	50,1%	48,0%	47,6%	47,2%	44,9%	46,3%
	Totaal	32,9%	32,3%	31,8%	32,0%	34,4%	35,1%	35,0%	34,1%	33,6%	32,9%	34,3%	32,7%	33,4%	32,0%	30,7%	32,6%	30,6%	29,7%
Totaal	Mannen	8,1%	6,9%	8,2%	8,5%	7,6%	11,0%	8,9%	11,7%	8,9%	9,9%	11,5%	12,3%	11,5%	9,4%	9,8%	11,7%	12,0%	12,8%
	Vrouwen	49,4%	49,3%	48,0%	49,5%	53,6%	52,1%	53,4%	50,4%	50,1%	49,5%	53,0%	49,3%	50,8%	49,5%	47,7%	48,4%	45,2%	46,7%
	Totaal	29,1%	28,3%	28,3%	28,8%	30,6%	31,9%	31,4%	31,3%	30,1%	30,3%	31,4%	30,5%	30,1%	29,5%	28,1%	29,9%	28,0%	28,4%

Noot: De enquête naar de arbeidskrachten werd in 2017 grondig hervormd. Zo wordt vanaf 2017 met een roterend panel gewerkt, worden verschillende dataverzamelingsmodi gebruikt en werd de weegmethode herzien. Dit zorgt voor een breuk in de resultaten, waardoor de cijfers volgens de oude methode niet meer vergelijkbaar zijn met deze volgens de nieuwe methode.

Bron: secretariaat CRB op basis van de enquêtes naar de arbeidskrachten (Statistics Belgium)

Het aandeel van de deeltijdse arbeid in 2017 is met 28,4% in de distributiesector duidelijk hoger dan het aandeel deeltijdse arbeid in de verwerkende industrie (13,5%). Het hoge percentage vrouwen dat actief is in de distributiesector (47,4%) is deels het gevolg en deels de oorzaak hiervan. Enerzijds zijn vrouwen meer aangetrokken dan mannen door deeltijdse betrekkingen en zullen dus vaker actief zijn in de sectoren waar deze betrekkingen voor handen zijn. Anderzijds zullen sectoren waar veel vrouwen actief zijn vaker deeltijdse betrekkingen moeten aanbieden op vraag van de belanghebbenden.

Het hoge aandeel deeltijdse arbeid in de distributiesector, is voornamelijk te wijten aan het zeer hoge aandeel deeltijdarbeid in de detailhandel (Nace 47). Dit aandeel was in de periode 2000-2016 vrij stabiel en bedroeg 40,5% in 2017. In de groothandel (Nace 46) en de distributie van motorvoertuigen (Nace 45) schommelde het aandeel deeltijdsers meer in de periode 2000-2016. In de groothandel steeg het aandeel van 11,5% in 2000 tot 18,9% in 2005, om daarna weer te dalen tot 14,1%. Het aandeel was nog lager in de distributie van motorvoertuigen (Nace 45), waar het schommelde tussen de 8,9% en 14,9%. In 2017 bedroeg het aandeel deeltijdarbeid in de distributie van motorvoertuigen 15,2% en in de groothandel 13,5%. In alle drie de subsectoren zijn het voornamelijk de vrouwen die deeltijds werken, met opnieuw het hoogste aandeel in de detailhandel.

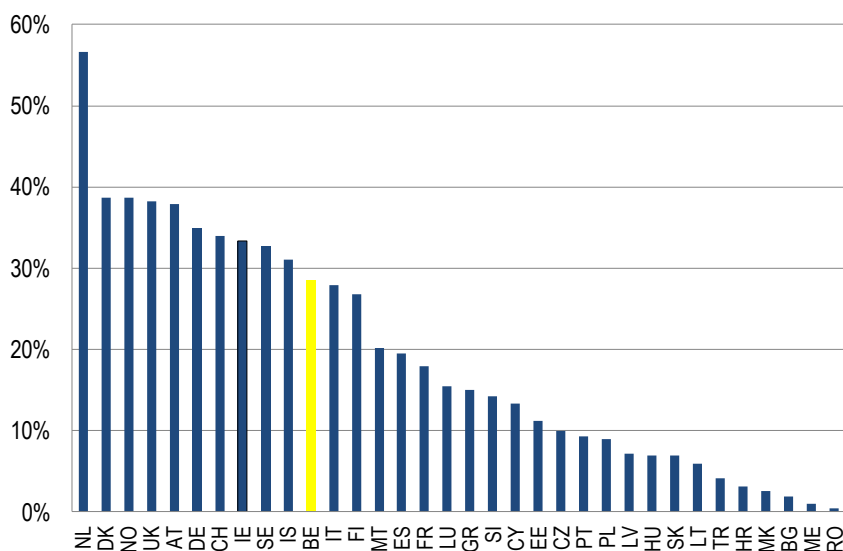
⁹ Deze daling zou enkel aan statistische redenen te wijten kunnen zijn. Het aantal gegevens uit de EAK (Statistics Belgium) voor de arbeidsters van Nace 45 en 46 ligt voor het jaar 2014 immers 5000 eenheden lager en kan bijgevolg niet worden geïnterpreteerd.

Tabel 3-2: Aandeel van de deeltijdwerknemers in het totale personeelsbestand van de subsectoren in de distributiesector in 2017

Sector	Deeltijdse	Procent sector
45: Groot- en detailhandel in en onderhoud en reparatie van motorvoertuigen en motorfietsen	10.100	15,2%
46: Groothandel en handelsbemiddeling, met uitzondering van de handel in motorvoertuigen en motorfietsen	21.098	13,5%
47: Detailhandel, met uitzondering van de handel in auto's en motorfietsen	107.520	40,5%
Totaal distributie (45, 46, 47)	138.718	28,4%

Bron: secretariaat CRB op basis van de enquêtes naar arbeidskrachten (Statistics Belgium)

Met een aandeel van 28,5% deeltijdse werknemers in de distributiesector (Nace 45, 46 en 47) scoort België hoger dan Frankrijk (17,9%). Nederland is met 56,7% het land waar er veruit het meest deeltijds wordt gewerkt. Dit is niet enkel het geval in de distributiesector, maar ook in andere sectoren zoals de voedingssector. De meeste landen uit Zuid, Midden- en Oost-Europa kennen een deeltijdarbeid (ver) onder de 20%. De belangrijkste uitzonderingen hierop zijn Oostenrijk en Zwitserland, waar de deeltijdarbeid respectievelijk 37,8% en 33,9% bedraagt.

Grafiek 3-2: Aandeel van de deeltijdarbeid in de Europese distributiesector in 2017 (Nace 45, 46, 47)

Bron: secretariaat CRB op basis van de enquêtes naar de arbeidskrachten (Eurostat)

3.2 Aantal arbeidsuren per week

De onderstaande gegevens hebben betrekking op het aantal uren dat een voltijder en een deeltijder gewoonlijk werken per week. Het gaat hier om het gemiddelde aantal uren dat een persoon¹⁰ normaliter in een volledige week (zonder feestdagen) werkt. Hierin zijn alle uren - dus ook de al dan niet betaalde overuren - inbegrepen die een persoon normaal gezien werkt, maar niet de tijd voor de verplaatsing van en naar het werk en evenmin de pauze voor de hoofdmaaltijd (meestal 's middags).

¹⁰ De steekproef bij de enquête naar arbeidskrachten wordt genomen uit leden van privéhuishoudens van 15 jaar of ouder. Ook zelfstandigen, studentenarbeid en interimarbeid zijn hierin verwerkt.

Volgens de enquête naar arbeidskrachten werkte een voltijder in de Belgische distributiesector in 2017 gemiddeld 39,6 uur per week. Het aantal gepresteerde uren per week door een voltijder is tussen 1997 en 2016 nauwelijks veranderd en altijd rond 40 uur per week blijven schommelen. In 2017 werkten de voltijdse arbeiders gemiddeld 38,8 uur en de voltijdse bedienden 39,9 uur per week. De werkweek van een voltijder is het kortst in de detailhandel (Nace 47), t.w. 38,5 uur per week.

Tabel 3-3: Gewoonlijke gemiddelde wekelijkse arbeidsduur naar geslacht, statuut en arbeidsregeling in de distributiesector (Nace 45, 46, 47)

		Voltijds																	
		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Arbeiders	Mannen	38,9	39,2	39,1	38,8	38,8	38,9	38,91	39,1	38,74	38,7	39,3	38,7	38,8	39,0	38,9	39,0	39,1	39,1
	Vrouwen	38,0	38,0	38,7	38,3	37,7	37,3	38,2	37,8	38	38,4	38,0	38,9	37,7	38,5	38,2	37,8	38,0	37,3
	Totaal	38,8	39,0	39,0	38,8	38,6	38,7	38,8	38,9	38,63	38,7	39,1	38,8	38,6	38,9	38,8	38,9	38,9	38,8
Bedienden	Mannen	40,9	41,5	42,1	42,3	41,7	40,9	41,31	41,4	41,12	41,1	40,8	41,1	41,2	41,0	41,1	40,4	40,6	41,1
	Vrouwen	38,5	38,5	38,9	39,0	38,6	38,4	38,21	38,5	38,34	38,4	38,9	38,5	38,7	38,8	38,9	38,4	38,9	38,1
	Totaal	39,7	40,1	40,5	40,8	40,3	39,8	39,9	40,0	39,82	39,9	40,0	40,0	40,1	40,0	40,2	39,5	39,8	39,9
Totaal	Mannen	40,0	40,4	40,7	40,8	40,43	40,1	40,3	40,4	40,15	40,2	40,2	40,2	40,1	40,2	40,3	39,8	40,0	40,4
	Vrouwen	38,4	38,5	38,9	38,9	38,52	38,3	38,2	38,5	38,3	38,4	38,8	38,6	38,5	38,8	38,8	38,3	38,8	38,0
	Totaal	39,4	39,7	40,0	40,2	39,78	39,4	39,6	39,7	39,47	39,5	39,8	39,6	39,7	39,8	39,3	39,5	39,6	39,6
		Deeltijds																	
		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Arbeiders	Mannen	21,4	22,5	23,2	22,9	23,4	22,8	22,0	21,7	21,9	23,1	22,0	22,2	22,8	23,6	22,2	23,4	21,4	23,9
	Vrouwen	19,6	21,7	19,0	20,3	21,4	20,0	19,5	20,6	20,3	20,9	21,2	19,7	20,5	21,2	20,7	20,7	21,6	22,8
	Totaal	20,2	22,0	20,4	21,2	22,0	21,1	20,3	21,0	20,8	21,7	21,6	20,8	21,5	22,0	21,3	21,8	21,5	23,3
Bedienden	Mannen	23,8	21,1	22,6	22,8	24,7	21,8	23,3	24,6	23,4	23,1	24,7	23,7	24,7	24,1	23,8	24,9	24,2	24,9
	Vrouwen	23,4	23,5	23,9	23,8	23,8	23,7	24,2	24,2	23,8	24,0	24,5	24,1	24,6	25,0	24,5	24,8	24,7	25,6
	Totaal	23,4	23,3	23,8	23,7	23,8	23,4	24,1	24,2	23,8	23,9	24,5	24,1	24,6	24,9	24,4	24,8	24,6	25,5
Totaal	Mannen	22,4	21,9	22,9	22,8	24,1	22,2	22,7	23,1	22,7	23,1	23,4	23,0	23,8	23,8	23,0	24,3	23,0	24,4
	Vrouwen	22,8	23,2	23,1	23,3	23,4	23,1	23,5	23,6	23,3	23,5	24,0	23,4	23,9	24,4	23,9	24,2	24,2	25,2
	Totaal	22,7	23,1	23,1	23,2	23,5	23,0	23,4	23,5	23,2	23,4	23,9	23,4	23,9	24,3	23,7	24,2	24,0	25,1
		Totaal																	
		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Arbeiders	Mannen	37,3	37,9	37,7	37,3	37,5	37,0	37,4	36,8	37,2	37,1	37,0	36,5	36,7	37,4	37,0	37,2	36,8	36,8
	Vrouwen	28,0	29,3	28,2	28,2	27,9	27,4	26,4	27,9	28,4	28,5	28,1	28,0	28,2	28,2	29,7	28,0	30,2	30,3
	Totaal	35,1	35,7	35,3	35,1	35,2	34,6	34,8	34,6	35,0	34,8	35,0	34,4	34,8	35,1	35,1	35,1	35,3	35,3
Bedienden	Mannen	39,7	40,3	40,5	40,7	40,6	39,0	39,9	39,6	39,6	39,4	39,3	39,3	39,4	39,5	39,7	38,6	38,6	39,5
	Vrouwen	31,1	31,1	31,8	31,6	30,7	30,9	30,9	31,5	31,1	31,4	31,4	31,6	31,6	32,2	32,0	32,0	32,5	32,5
	Totaal	34,2	34,5	35,1	35,3	34,5	34,0	34,3	34,6	34,4	34,6	34,7	34,8	34,9	35,2	35,3	34,7	35,1	35,7
Totaal	Mannen	38,5	39,1	39,2	39,3	39,2	38,1	38,8	38,4	38,6	38,5	38,3	38,1	38,3	38,7	38,6	38,0	37,9	38,5
	Vrouwen	30,7	30,9	31,3	31,2	30,4	30,4	30,3	31,0	30,8	31,0	31,0	31,1	31,1	31,6	31,7	31,5	32,2	32,2
	Totaal	34,5	34,9	35,2	35,2	34,7	34,2	34,5	34,6	34,6	34,6	34,8	34,7	34,9	35,1	35,3	34,8	35,2	35,6

Noot: De enquête naar de arbeidskrachten werd in 2017 grondig hervormd. Zo wordt vanaf 2017 met een roterend panel gewerkt, worden verschillende dataverzamelingsmodi gebruikt en werd de weegmethode herzien. Dit zorgt voor een breuk in de resultaten, waardoor de cijfers volgens de oude methode niet meer vergelijkbaar zijn met deze volgens de nieuwe methode.

Bron: secretariaat CRB op basis van de enquêtes naar de arbeidskrachten (Statistics Belgium)

Deeltijdse werknemers hebben in de periode 1997-2013 hun aantal gepresteerde uren zien stijgen van 22,7 naar 24,3 uur. In 2014 is dat aantal opnieuw gedaald tot 23,7 en in 2016 werkte de deeltijdse werknemer gemiddeld 24 uur per week.

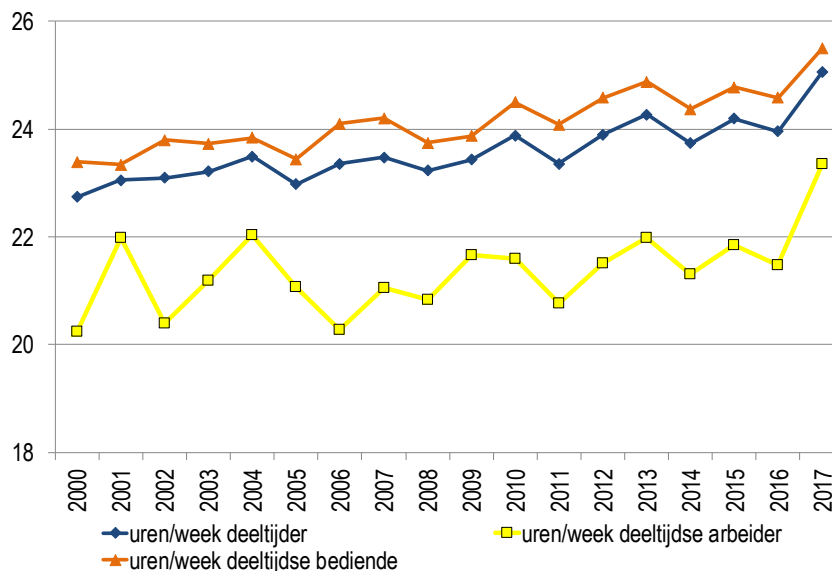
In 2017 werkte de deeltijdse werknemer gemiddeld 25,1 uur per week, meer dan een uur langer dan in 2016. De cijfergegevens kunnen evenwel niet jaar op jaar worden vergeleken aangezien de methodologie van de enquête naar de arbeidskrachten in 2017 werd hervormd wat zorgt voor een breuk met het verleden. Het zijn voornamelijk de deeltijdse arbeiders in de detail- en groothandel die meer uren presteren en dus in belangrijke mate bijdragen aan de hogere gemiddelde wekelijkse arbeidsduur van de deeltijders in 2017.

Ondanks de hogere gemiddelde wekelijkse arbeidsduur voor deeltijdse arbeiders, werken deeltijdse bedienden in 2017 gemiddeld langer dan arbeiders (25,5 uur tegenover 23,3 uur). Daar waar de vrouwelijke deeltijdse arbeiders in 2017 quasi een uur minder presteerden per week dan hun mannelijke collega's, kan het omgekeerde worden vastgesteld bij de deeltijdse bedienden.

Voor de subsectoren kunnen we vaststellen dat de werkweek van deeltijders het langst is in de groothandel (Nace 46), gemiddeld 26,9 uur per week.

In het licht van de hogere gemiddelde arbeidsduur van deeltijders willen we ook de aandacht vestigen op de wijzigingen die de Wet betreffende Werkbaar en Wendbaar Werk in deze context met zich heeft meegebracht. De bijkomende uren dat een deeltijdse werknemer mag presenteren zonder dat hier een overloon op is verschuldigd, werden voor een deeltijdse werknemer met een variabel uurrooster vanaf 1 oktober 2017 opgetrokken van 3 uren tot 3 uren en 14 minuten per week in de referentieperiode (te vermenigvuldigen met het aantal weken in de referentieperiode met een maximum van 168 uren = 52*3uren 14 minuten)¹¹.

Grafiek 3-3: Gemiddeld aantal door deeltijders in de distributiesector (Nace 45, 46, 47) gewerkte uren in de periode 1997-2017

Noot: De enquête naar de arbeidskrachten werd in 2017 grondig hervormd. Zo wordt vanaf 2017 met een roterend panel gewerkt, worden verschillende dataverzamelingsmodi gebruikt en werd de weegmethode herzien. Dit zorgt voor een breuk in de resultaten, waardoor de cijfers volgens de oude methode niet meer vergelijkbaar zijn met deze volgens de nieuwe methode.

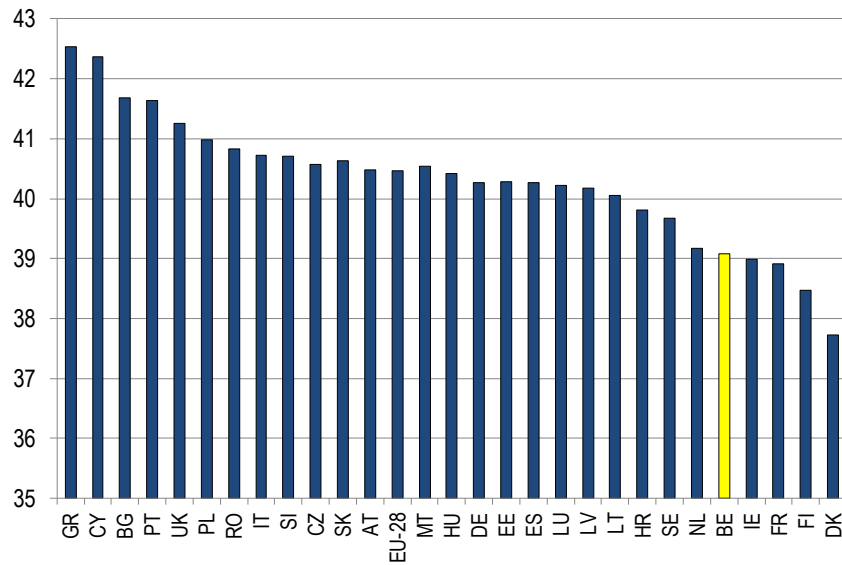
Bron: secretariaat CRB op basis van de enquêtes naar de arbeidskrachten (Statistics Belgium)

België heeft volgens de Eurostat-statistieken een werkweek van om en bij de 39,1 uur voor voltijders (arbeider/bediende) in de distributiesector. Dit is de op vier na kortste werkweek in de EU. De werkweken zijn nog een beetje korter in Ierland, Frankrijk, Finland en Denemarken. De Duitsers kennen een iets langere werkweek van 40,3 uur.

¹¹ Bron: Securex, consulteerbaar

via: https://www.securex.eu/lex-go.nsf/vwReintegrate_ni/516C3AD593707B75C12580FE00364D32?OpenDocument#_ftn1

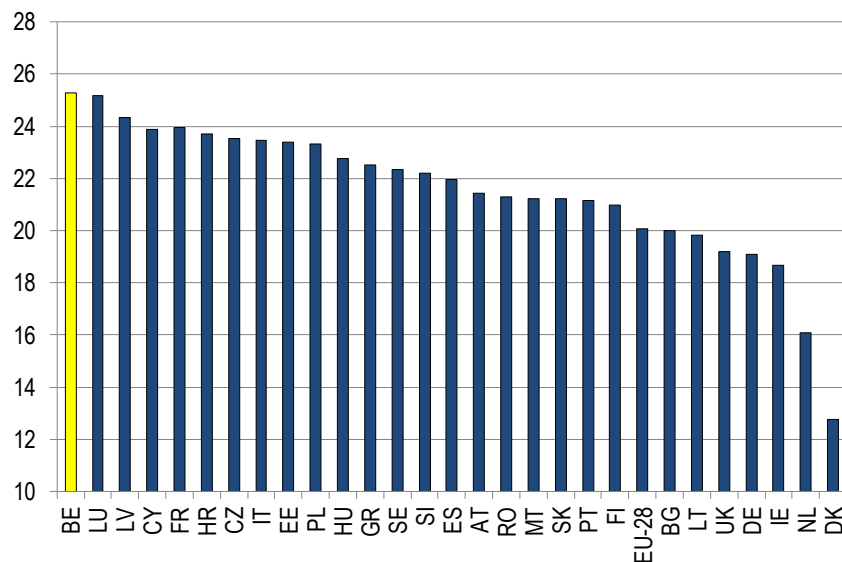
Grafiek 3-4: Gemiddeld aantal arbeidsuren per week van voltijders in de Europese distributiesectoren in 2017 (Nace 45, 46, 47)

Bron: secretariaat CRB op basis van de enquêtes naar arbeidskrachten (Eurostat)

Volgens de statistieken van Eurostat werken deeltijders in België gemiddeld ongeveer 25,3 uur per week. Binnen de Europese Unie is dit het hoogste cijfer. In Duitsland en vooral in Nederland is de gemiddelde werkweek van een deeltijder opmerkelijk korter, met respectievelijk slechts 19,1 en 16,1 uur per week.

Grafiek 3-5: Gemiddeld aantal arbeidsuren per week van deeltijders in de Europese distributiesectoren in 2017 (Nace 45, 46, 47)

Bron: secretariaat CRB op basis van de enquêtes naar de arbeidskrachten (Eurostat)

3.3 Vaste en tijdelijke arbeidsplaatsen

In de onderstaande gegevens wordt een onderscheid gemaakt tussen vaste en tijdelijke arbeidsplaatsen¹². Een baan kan als tijdelijk worden beschouwd als de werkgever en de werknemer hebben afgesproken dat het einde van de arbeidsovereenkomst wordt bepaald door objectieve voorwaarden, zoals een precieze datum, de voltooiing van een opdracht of de terugkeer van de werknemer die tijdelijk werd vervangen.

In 2017 bedroeg het aandeel banen van onbepaalde duur (vaste arbeidsplaatsen) 87,8%, tegenover 12,2% voor de banen van bepaalde duur (tijdelijke arbeidsplaatsen).

Als we de periode 2000-2016 van dichterbij bekijken, stellen we vast dat het aandeel tijdelijke jobs de laatste jaren onafgebroken toeneemt en in 2016 de piek van 2011 (9,5%) overschrijdt. De daling van het aantal tijdelijke banen dat zich sinds 2011 doorzette kent een ommeslag vanaf 2014. Noteren we dat vanaf 1 januari 2014 de proefperiode bij een contract van onbepaalde duur werd afgeschaft. Ook in de Vlaamse dienstensector in zijn geheel wordt meer beroep gedaan op contracten van bepaalde duur. Een enquête bij Vlaamse ondernemingen en organisaties van de SERV wijst uit dat tussen 2004 en 2016 een opvallend hoger aandeel respondenten (47,4% in 2016 tgv. 18,7% in 2004) gebruikt maakt van contracten van bepaalde duur¹³.

Tabel 3-4: Vaste en tijdelijke banen in de distributiesector (Nace 45, 46, 47)

	Vaste banen			Tijdelijke banen		
	mannen	vrouwen	totaal	mannen	vrouwen	totaal
2000	93,0%	92,3%	92,6%	7,3%	7,7%	7,4%
2001	92,7%	90,8%	91,7%	7,3%	9,2%	8,3%
2002	93,6%	92,4%	93,0%	6,4%	7,6%	7,0%
2003	93,0%	91,2%	92,1%	7,0%	8,8%	7,9%
2004	94,0%	92,2%	93,1%	6,0%	7,8%	6,9%
2005	92,8%	92,4%	92,6%	7,2%	7,6%	7,4%
2006	93,1%	92,7%	92,9%	6,9%	7,3%	7,1%
2007	92,6%	90,9%	91,7%	7,4%	9,1%	8,3%
2008	93,5%	91,4%	92,4%	6,5%	8,6%	7,6%
2009	92,8%	91,1%	91,9%	7,2%	8,9%	8,1%
2010	93,0%	91,7%	92,4%	7,0%	8,3%	7,6%
2011	91,5%	89,4%	90,5%	8,5%	10,6%	9,5%
2012	92,9%	90,2%	91,6%	7,1%	9,8%	8,4%
2013	92,0%	91,3%	91,7%	8,0%	8,7%	8,3%
2014	92,4%	90,2%	91,3%	7,6%	9,8%	8,7%
2015	91,2%	90,3%	90,8%	8,8%	9,7%	9,2%
2016	90,1%	89,0%	89,6%	9,9%	11,0%	10,4%
2017	89,0%	86,2%	87,8%	11,0%	13,8%	12,2%

Noot: De enquête naar de arbeidskrachten werd in 2017 grondig hervormd. Zo wordt vanaf 2017 met een roterend panel gewerkt, worden verschillende dataverzamelingsmodi gebruikt en werd de weegmethode herzien. Dit zorgt voor een breuk in de resultaten, waardoor de cijfers volgens de oude methode niet meer vergelijkbaar zijn met deze volgens de nieuwe methode.

Bron: secretariaat CRB op basis van de enquêtes naar de arbeidskrachten (Statistics Belgium)

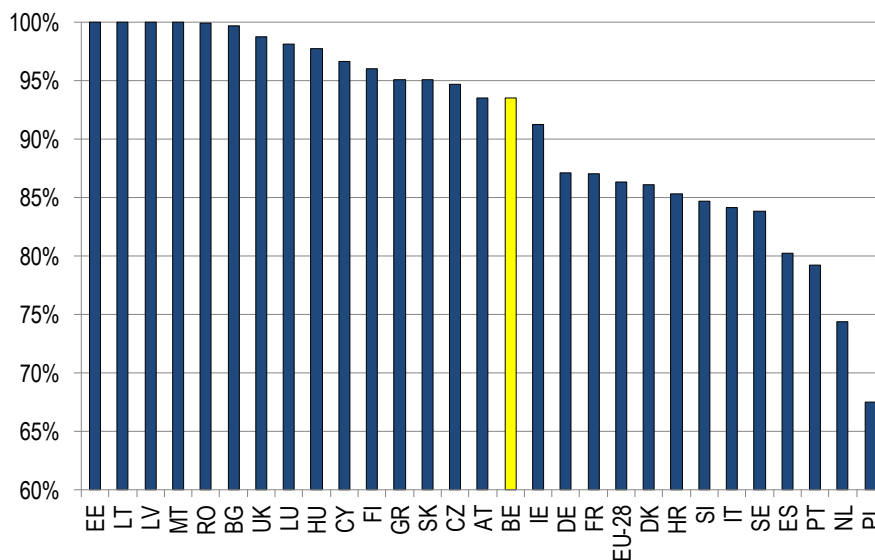
¹² Alle contracten van vaste of tijdelijke aard zijn hierin opgenomen, ook studentenarbeid en uitzendarbeid.

¹³ SERV, rapport "uitzendarbeid en flexibiliteit", enquête bij ondernemingen en organisaties in Vlaanderen, juni 2017

Een uitsplitsing naar beroepsstatuut brengt bovendien aan het licht dat meer arbeiders dan bedienden met een contract van bepaalde duur werken: in 2017 was dit 20,5% van de arbeiders (16,6% voor mannen en 32,2% voor vrouwen) en slechts 9,4% van de bedienden (7,8% voor mannen en 10,8% voor vrouwen). Vooral het aandeel arbeidsters met een contract van bepaalde duur is dus hoog.

Het percentage tijdelijke arbeid is het laagst in de distributie van motorvoertuigen (Nace 45), t.w. 1,5% van het totaal aantal werknemers in de distributiesector. Tussen 2000 en 2016 liep het constant terug van 9,9% tot 1,2%. De groothandel (Nace 46) geeft ook een vrij laag percentage tijdelijke arbeid te zien, nl. 1,9% in 2017. In de detailhandel (Nace 47) is het aandeel tijdelijk werk het hoogst met 8,8% in 2017. In de periode 2000-2016 nam het aandeel tijdelijk werk evenwel af van 8% tot 7,1%. Binnen de Europese Unie bekleedt de Belgische distributiesector een middenpositie wat het aantal werknemers met een contract van onbepaalde duur betreft (93,5%). Dit aandeel is hoger dan in de Duitse (87,1%), Franse (87%) en vooral Nederlandse¹⁴ (74,4%) distributiesector. Merk op dat het aandeel van de vaste banen in de Nederlandse distributiesector het op één na laagste van Europa is.

Grafiek 3-6: Aandeel van de werknemers met een overeenkomst voor onbepaalde duur in de Europese distributiesectoren in 2017 (Nace 45, 46, 47)

Bron: secretariaat CRB op basis van de enquêtes naar de arbeidskrachten (Eurostat)

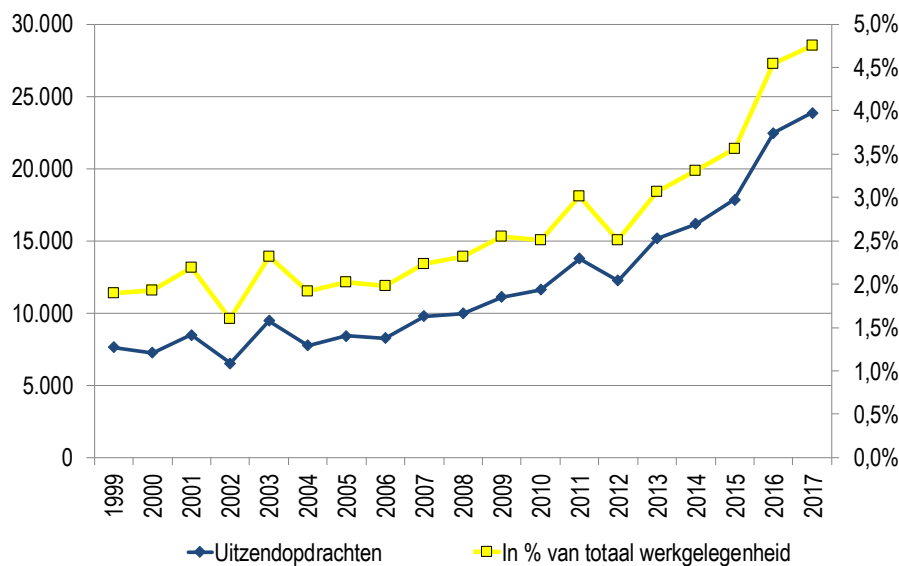
¹⁴ Nederland voerde in 1999 de 'flexwet' in (Wet Flexibiliteit en zekerheid), waardoor de arbeidsmarkt in Nederland flexibeler werd. Omdat het aandeel flexibele werknemers sindsdien veel sneller is gegroeid dan in de buurlanden is er sinds 2014 een nieuwe Wet Werk en Zekerheid ingevoerd, om de flexibiliteit opnieuw wat in te perken en het verschil op de arbeidsmarkt tussen mensen met een vaste baan en flexwerkers te verminderen. Maatregelen zijn onder andere dat werkgevers vanaf 1 januari 2015 gedwongen worden een contract van bepaalde duur sneller om te zetten in een vast contract en dat flexibele werknemers meer ontslagbescherming krijgen (RIJKSOVERHEID, Smits, W., Van Den Ameele, A. (2007), « De wet flexibiliteit en zekerheid », Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, blz.1. HR-KIOSK.NL, 3 februari 2015, Wet Werk en Zekerheid (2013), via internetadres: <http://www.hr-kiosk.nl/hoofdstuk/arbeidsrecht/wet-flexibiliteit-en-zekerheid/wetsvoorstel-werk-en-zekerheid-2013>.

3.3.1 Uitzendarbeid

Sinds 1999 geeft het gebruik van uitzendarbeid een sterk stijgende tendens te zien. Vooral in 2016 gaat de uitzendarbeid pijlsnel de hoogte in met een toename van 27% tegenover 2015. Dit is een sterkere toename als voor de uitzendarbeid binnen de economie in haar geheel dat in dezelfde periode 9,3% bedroeg.

In 2017 werken in de distributiesector 23.851 uitzendkrachten, d.i. 4,8% van de totale werkgelegenheid in de sector, terwijl het aandeel van de uitzendarbeid voor de economie in haar geheel voor 2017 op 3%¹⁵ wordt geraamd¹⁶.

Grafiek 3-7: Uitzendarbeid in de distributiesector (Nace 45, 46, 47)¹⁷

Noot: De enquête naar de arbeidskrachten werd in 2017 grondig hervormd. Zo wordt vanaf 2017 met een roterend panel gewerkt, worden verschillende dataverzamelingsmodi gebruikt en werd de weegmethode herzien. Dit zorgt voor een breuk in de resultaten, waardoor de cijfers volgens de oude methode niet meer vergelijkbaar zijn met deze volgens de nieuwe methode.

Bron: secretariaat CRB op basis van de enquêtes naar de arbeidskrachten (Statistics Belgium)

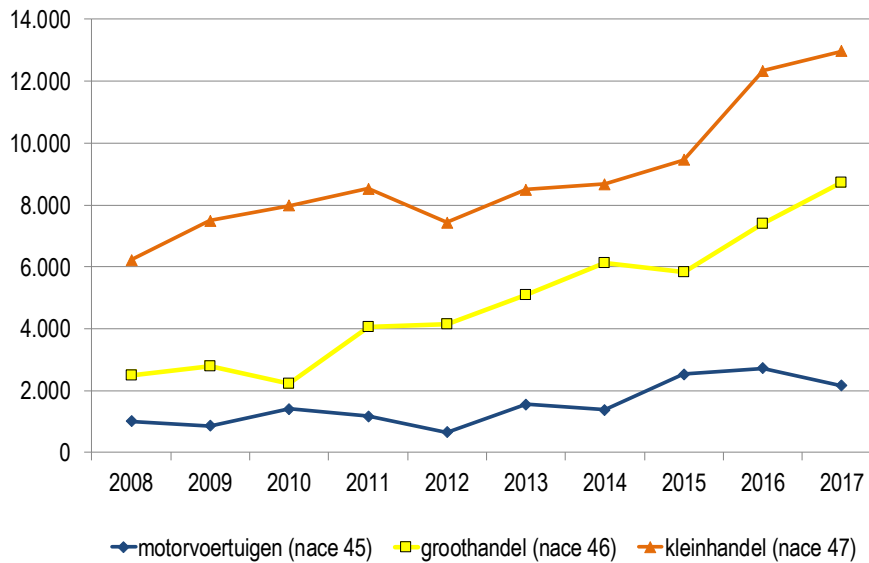
Als we de ontwikkelingen in de uitzendarbeid per subsector tussen 2000 en 2016 bekijken, observeren we een gelijklopende positieve trend in de groot- en detailhandel, en een zwakkere toename in de distributie van de motorvoertuigen.

In 2017 telt de detailhandel het grootste aantal uitzendkrachten, nl. 12.967 gevolgd door de groothandel met een aantal van 8.719 en de distributie van motorvoertuigen met 2.165.

¹⁵ Verhouding van het aantal uitzendkrachten tgv. de loontrekkende beroepsbevolking

¹⁶ Bron: Federgon, jaarverslag 2017

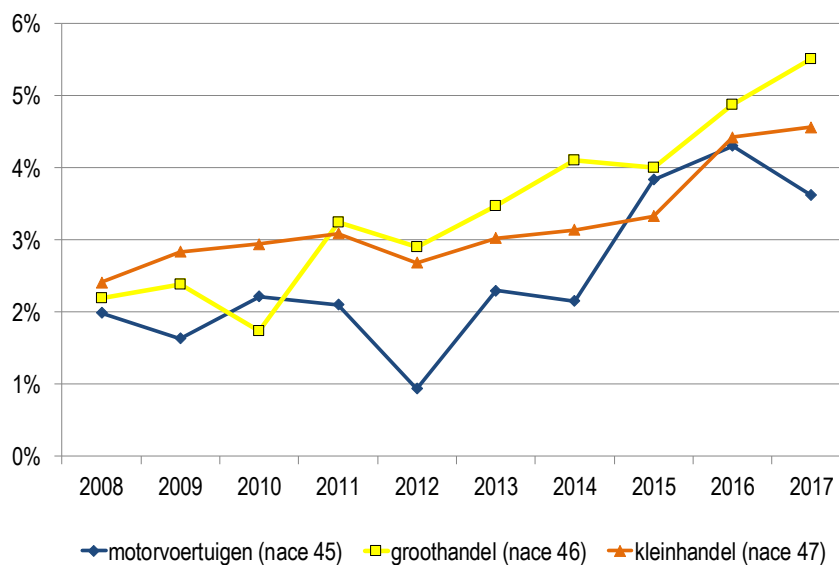
¹⁷ Er is een breuk in de reeks in 2008, maar die heeft zo goed als geen impact op de berekening van de uitzendkrachten in de distributiesector.

Grafiek 3-8: Uitzendarbeid in de distributiesector, opgesplitst naar subsector

Noot: De enquête naar de arbeidskrachten werd in 2017 grondig hervormd. Zo wordt vanaf 2017 met een roterend panel gewerkt, worden verschillende dataverzamelingsmodi gebruikt en werd de weegmethode herzien. Dit zorgt voor een breuk in de resultaten, waardoor de cijfers volgens de oude methode niet meer vergelijkbaar zijn met deze volgens de nieuwe methode.

Bron: secretariaat CRB op basis van de enquêtes naar de arbeidskrachten (Statistics Belgium)

Als we de evolutie van de aandelen van de uitzendarbeid in de werkgelegenheid van elke subsector bekijken, stellen we vast dat deze in 2016 sterk bij elkaar in de buurt liggen. In relatieve waarden is het verschil tussen de subsectoren dus minder groot dan in absolute waarden. In 2017 vertegenwoordigt de uitzendarbeid in de groothandel een groter aandeel als in de andere subsectoren met 5,5%. De detailhandel volgt op de voet met een aandeel van 4,6% en de distributie van motorvoertuigen sluit de reeks af met 3,6%.

Grafiek 3-9: Aandeel van de uitzendarbeid in de werkgelegenheid van elke subsector van de distributiesector

Noot: De enquête naar de arbeidskrachten werd in 2017 grondig hervormd. Zo wordt vanaf 2017 met een roterend panel gewerkt, worden verschillende dataverzamelingsmodi gebruikt en werd de weegmethode herzien. Dit zorgt voor een breuk in de resultaten, waardoor de cijfers volgens de oude methode niet meer vergelijkbaar zijn met deze volgens de nieuwe methode.

Bron: secretariaat CRB op basis van de enquêtes naar de arbeidskrachten (Statistics Belgium)

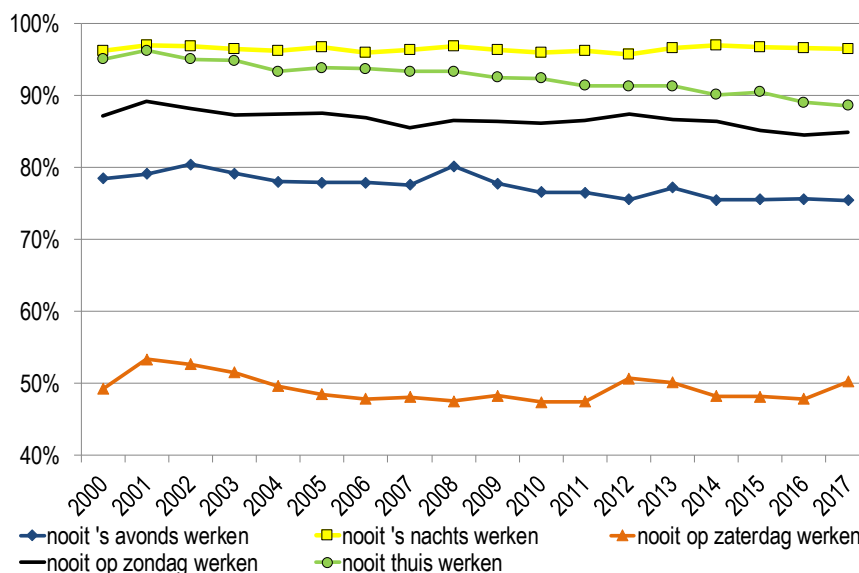
3.4 Atypische arbeid

De enquête naar de arbeidskrachten bevat interessante gegevens over het belang van de verschillende vormen van atypische arbeid, namelijk avondwerk, nachtwerk, zaterdags- en zondagswerk en thuiswerk.

De antwoorden van de ondervraagde personen werden, zoals bij de voorgaande enquêtes, voor elke categorie in drie groepen ingedeeld: personen die gewoonlijk, soms of nooit volgens een bepaald stelsel werken. Duidelijkheidshalve vergelijken we de toestand in de Belgische distributiesector voor alle vormen van atypische arbeid enkel met de situatie in de drie buurlanden (Duitsland, Frankrijk, Nederland) en met het Europese gemiddelde.

Een waarneming op lange termijn toont aan dat het percentage werknemers (mannen en vrouwen) dat verklaart nooit 's avonds, thuis, zaterdags of zondags te werken in de periode 2000-2016 lichtjes is afgenomen. We noteren dat het aandeel nachtwerk quasi onveranderd blijft. Ook valt meteen op dat het aandeel werknemers dat nooit op zaterdag werkt zeer laag ligt (50,2% in 2017%). Dit is een typisch kenmerk voor de distributiesector (cf. infra).

Grafiek 3-10: Atypische arbeid in de distributiesector (Nace 45, 46, 47)

Noot: De enquête naar de arbeidskrachten werd in 2017 grondig hervormd. Zo wordt vanaf 2017 met een roterend panel gewerkt, worden verschillende dataverzamelingsmodi gebruikt en werd de weegmethode herzien. Dit zorgt voor een breuk in de resultaten, waardoor de cijfers volgens de oude methode niet meer vergelijkbaar zijn met deze volgens de nieuwe methode.

Bron: secretariaat CRB op basis van de enquêtes naar de arbeidskrachten (Statistics Belgium)

23,1% van de werknemers doet soms of gewoonlijk avondwerk. Het aandeel mannen dat nooit 's avonds werkt is iets lager dan het aandeel vrouwen dat zegt nooit 's avonds te werken (72,2% tegenover 79,1% in 2016). Zowel bij mannen als vrouwen was dit aandeel gedurende de periode 2000-2016 vrij constant, op een paar kleine schommelingen na. Bij de mannen zien we wel een geleidelijke toename van de groep die soms (minder dan 50% van de werkdagen) 's avonds werkt, nl. van 15,9% tot 20,8% in 2016. Deze groei wordt deels gecompenseerd door het feit dat de mannen die gewoonlijk (50% van de werkdagen of meer) of altijd 's avonds werken, licht afnam.

Tabel 3-5: Avondwerk in de distributiesector (Nace 45, 46, 47)

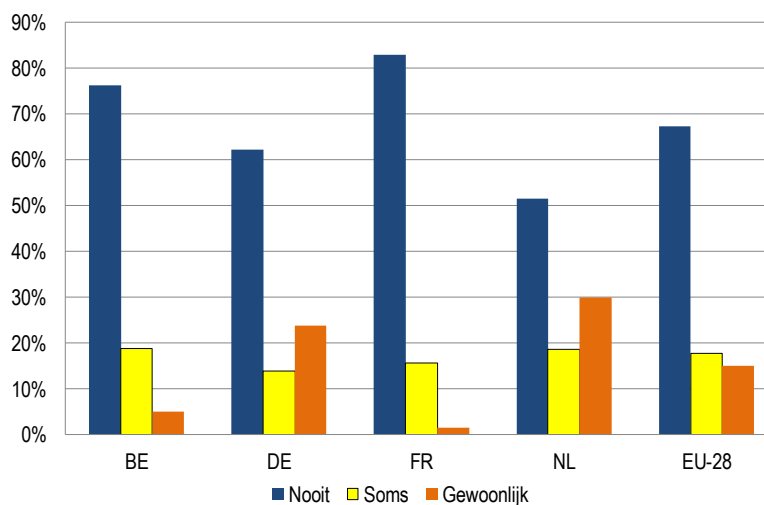
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Mannen																		
Nooit	76,7%	76,9%	76,7%	77,2%	76,3%	75,4%	73,9%	74,5%	77,1%	75,3%	75,6%	73,9%	73,0%	75,1%	72,1%	73,9%	73,4%	72,2%
Minder dan 50 %	15,9%	15,0%	15,0%	15,5%	16,0%	16,5%	16,5%	16,4%	16,5%	16,0%	16,7%	17,7%	19,1%	19,2%	21,8%	20,0%	20,8%	20,8%
50% van de werl	5,0%	5,5%	5,8%	5,1%	5,3%	5,4%	6,6%	6,8%	4,6%	6,0%	4,9%	5,8%	5,1%	3,9%	4,1%	4,3%	3,7%	5,3%
Altijd	2,5%	2,6%	2,5%	2,2%	2,7%	2,7%	3,0%	2,3%	1,9%	2,7%	2,7%	2,6%	2,7%	1,9%	2,1%	1,8%	2,0%	1,7%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100,0%	100%	100,0%	100,0%
Vrouwen																		
Nooit	80,2%	81,3%	84,2%	81,2%	79,7%	80,3%	81,9%	80,7%	83,2%	80,1%	77,6%	79,2%	78,3%	79,4%	79,2%	77,3%	78,0%	79,1%
Minder dan 50 %	14,8%	13,2%	11,5%	13,1%	14,4%	14,3%	12,8%	14,3%	12,5%	14,6%	16,3%	15,7%	17,0%	15,7%	16,4%	18,3%	18,0%	17,8%
50% van de werl	3,1%	4,1%	3,2%	4,6%	4,4%	4,3%	4,1%	3,7%	3,4%	4,2%	4,7%	3,5%	3,7%	3,8%	3,4%	3,5%	3,1%	2,0%
Altijd	1,9%	1,4%	1,1%	1,0%	1,5%	1,2%	1,2%	1,4%	0,9%	1,1%	1,4%	1,6%	1,0%	1,1%	0,9%	0,9%	0,9%	1,2%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Totaal																		
Nooit	78,5%	79,1%	80,5%	79,1%	78,0%	77,9%	77,9%	77,6%	80,2%	77,8%	76,6%	76,5%	75,5%	77,2%	75,5%	75,6%	75,6%	75,4%
Minder dan 50 %	15,9%	15,0%	15,0%	15,5%	16,3%	16,5%	16,5%	16,4%	16,5%	15,3%	16,5%	16,7%	18,1%	17,4%	19,2%	19,1%	19,5%	19,4%
50% van de werl	4,0%	4,8%	4,5%	4,9%	4,8%	4,8%	5,3%	5,2%	4,0%	5,1%	4,8%	4,7%	4,5%	3,9%	3,7%	3,9%	3,5%	3,7%
Altijd	2,5%	2,6%	2,5%	2,2%	2,1%	2,7%	3,0%	2,3%	1,9%	1,9%	2,1%	2,1%	1,9%	1,5%	1,5%	1,4%	1,5%	1,5%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100,0%	100%	100,0%	100,0%

Noot: De enquête naar de arbeidskrachten werd in 2017 grondig hervormd. Zo wordt vanaf 2017 met een roterend panel gewerkt, worden verschillende dataverzamelingsmodi gebruikt en werd de weegmethode herzien. Dit zorgt voor een breuk in de resultaten, waardoor de cijfers volgens de oude methode niet meer vergelijkbaar zijn met deze volgens de nieuwe methode.

Bron: secretariaat CRB op basis van de enquêtes naar de arbeidskrachten (Statistics Belgium)

Uit een vergelijking met de buurlanden stellen we vast dat in 2017 het aandeel van de werknemers die nooit 's avonds werken het hoogst is in de Franse distributiesector (83%). De Belgische distributiesector komt op de tweede plaats met een aandeel van 76,2%, wat een stuk hoger is dan dat in de Duitse en de Nederlandse distributiesectoren (resp. 62,2% en 51,5%) en de EU.

We merken op dat de Duitse en Nederlandse distributiesectoren zich onderscheiden door een relatief hoog aandeel werknemers die verklaren gewoonlijk 's avonds te werken (respectievelijk 23,9% en 30%). In Frankrijk is dit aandeel met amper 1,5% het laagst, maar in België is dit nauwelijks hoger (5,1%). Voor de werknemers die verklaren soms 's avonds te werken, zijn er geen grote verschillen tussen de buurlanden.

Grafiek 3-11: Aandeel van het avondwerk in de Europese distributiesectoren in 2017 (Nace 45, 46, 47)

Bron: secretariaat CRB op basis van de enquêtes naar de arbeidskrachten (Eurostat)

Nachtwerk komt nauwelijks voor in de distributiesector, meer dan 96% van de werknemers geeft aan in 2017 nooit 's nachts te werken. Het aandeel van de werknemers die nooit 's nachts werken, is in de periode 2000-2016 quasi onveranderd gebleven (96,6% in 2016 tegenover 96,3% in 2000). Nachtwerk komt iets vaker voor bij de mannelijke werknemers dan bij de vrouwen.

Tabel 3-6: Nachtwerk in de distributiesector (Nace 45, 46, 47)

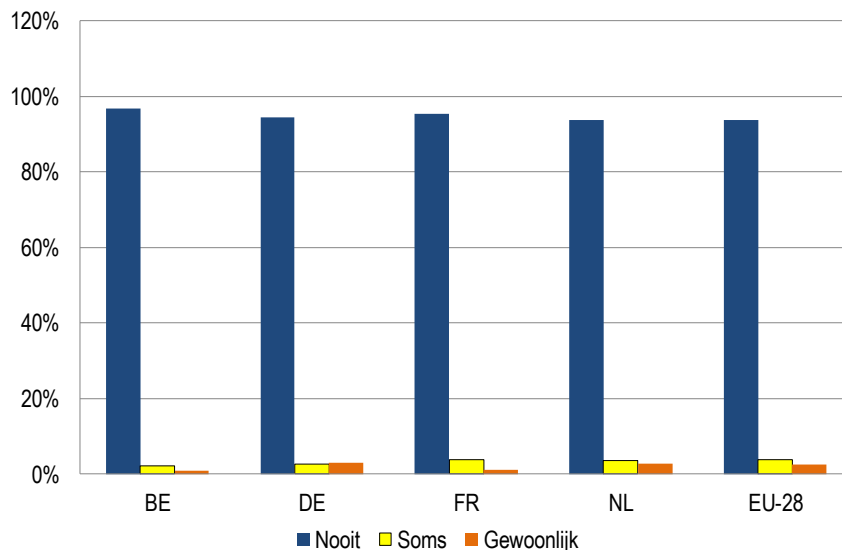
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Mannen																		
Nooit	94,0%	95,4%	94,8%	94,4%	93,9%	94,3%	93,4%	94,5%	94,8%	94,0%	93,8%	93,7%	93,7%	94,5%	95,2%	95,3%	95,4%	94,5%
Minder dan 50 % van de werkdagen	3,0%	2,8%	2,1%	3,6%	3,4%	3,3%	3,4%	2,7%	3,6%	2,8%	3,0%	3,4%	3,7%	3,8%	2,9%	3,0%	2,7%	3,7%
50% van de werkdagen of meer	0,8%	0,3%	1,0%	0,6%	1,2%	0,7%	1,4%	1,0%	0,6%	1,2%	0,9%	1,0%	1,3%	0,5%	0,8%	0,5%	0,5%	0,6%
Altijd	2,2%	1,5%	2,1%	1,4%	1,4%	1,7%	1,8%	1,8%	1,0%	1,9%	2,2%	1,9%	1,3%	1,2%	1,1%	1,1%	1,4%	1,2%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Vrouwen																		
Nooit	98,5%	98,7%	98,8%	98,7%	98,6%	99,2%	98,6%	98,2%	98,8%	98,7%	98,3%	99,0%	98,0%	98,8%	99,1%	98,1%	98,0%	98,8%
Minder dan 50 % van de werkdagen	1,1%	1,0%	0,8%	1,0%	0,9%	0,7%	1,0%	1,4%	0,9%	0,9%	1,4%	0,9%	1,7%	0,8%	0,7%	1,4%	1,7%	0,7%
50% van de werkdagen of meer	0,1%	0,1%	0,0%	0,2%	0,2%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,2%	0,1%	0,0%	0,1%	0,2%	0,2%	0,0%	0,1%	0,2%
Altijd	0,3%	0,2%	0,3%	0,1%	0,4%	0,1%	0,3%	0,3%	0,1%	0,1%	0,2%	0,1%	0,2%	0,3%	0,1%	0,4%	0,2%	0,2%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Totaal																		
Nooit	96,3%	97,1%	96,8%	96,5%	96,2%	96,7%	96,0%	96,4%	96,9%	96,4%	96,0%	96,3%	95,8%	96,6%	97,1%	96,7%	96,6%	96,5%
Minder dan 50 % van de werkdagen	2,0%	1,9%	1,4%	2,3%	2,2%	2,0%	2,2%	2,0%	2,2%	1,9%	2,2%	2,2%	2,7%	2,3%	1,9%	2,3%	2,2%	2,3%
50% van de werkdagen of meer	0,4%	0,2%	0,5%	0,4%	0,7%	0,4%	0,8%	0,6%	0,4%	0,7%	0,5%	0,5%	0,7%	0,4%	0,5%	0,3%	0,3%	0,4%
Altijd	1,3%	0,9%	1,2%	0,7%	0,9%	0,9%	1,0%	1,0%	0,6%	1,0%	1,2%	1,0%	0,8%	0,7%	0,6%	0,8%	0,8%	0,7%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Noot: De enquête naar de arbeidskrachten werd in 2017 grondig hervormd. Zo wordt vanaf 2017 met een roterend panel gewerkt, worden verschillende dataverzamelingsmodi gebruikt en werd de weegmethode herzien. Dit zorgt voor een breuk in de resultaten, waardoor de cijfers volgens de oude methode niet meer vergelijkbaar zijn met deze volgens de nieuwe methode.

Bron: secretariaat CRB op basis van de enquêtes naar de arbeidskrachten (Statistics Belgium)

Uit de onderstaande grafiek blijkt evenwel dat het aandeel van de nachtarbeid in de buurlanden ook zeer laag is. De Duitse distributiesector kent met 2,9% het hoogste aandeel werknemers dat zegt gewoonlijk 's nachts te werken.

Grafiek 3-12: Aandeel van het nachtwerk in de Europese distributiesectoren in 2017 (Nace 45, 46, 47)

Bron: secretariaat CRB op basis van de enquêtes naar de arbeidskrachten (Eurostat)

We moeten hierbij opmerken dat de regels voor avond- en nachtwerk op de Belgische arbeidsmarkt streng zijn, waardoor het voor bedrijven soms moeilijk is om flexibel in te spelen op de vraag. Zeker toekomstsectoren zoals de e-commerce dragen hier gevolgen van.

In deze context nam de overheid in 2016 maatregelen om nachtarbeid (tussen 20u en 6u) in de e-commerce via een bedrijfs CAO mogelijk te maken¹⁸. Door de Programmawet van 25 december 2017¹⁹ wordt het afsluiten van een CAO over nachtarbeid éénvoudiger

Hierdoor kunnen bedrijven die actief zijn in de elektronische handel in goederen en diensten nachtarbeid (tussen 24u en 5u) invoeren die via een cao afgesloten met minstens één representatieve vakbondsorganisatie. Vóór de programmawet was hiervoor een ondernemings-cao met alle vakorganisaties vertegenwoordigd in de vakbondsafvaardiging nodig.

Daarnaast voert de programmawet een tweede maatregel in, toegespitst op de elektronische handel in goederen, waarbij de onderneming de mogelijkheid krijgt om in de periode 2018-2019 via een vereenvoudigde procedure nachtarbeid (tussen 20u en 6u) in te voeren en deze vanaf 2020 alsook via een vereenvoudigde procedure te behouden²⁰.

In tegenstelling tot zondagwerk en andere vormen van atypische arbeid wordt er regelmatig op zaterdag gewerkt in de distributiesector. Aangezien de helft (50,2%) van de werknemers zegt nooit op zaterdag te werken, weten we dat de andere helft van de werknemers dit wel doet. Zowel in het zaterdag- als zondagwerk zien we de voorbije jaren een belangrijke verschuiving van 1 dag zaterdag- of zondagwerk naar 2 dagen of meer. In 2000 werkte 26,7% van de werknemers 1 dag op zaterdag of zondag en in 2016 was dit gedaald tot 19,5%. Het aandeel werknemers dat 2 dagen of meer op zaterdag of zondag werkte was 13,2% in 2000 en steeg tot 24,3% in 2016. Voor de zondag zijn de koopzondagen en de uitbreidingen van de toeristische koopcentra (o.a. Antwerpen) hier niet vreemd aan.

Tabel 3-7: Zaterdagwerk in de distributiesector (Nace 45, 46, 47)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Nooit	49,2%	53,3%	52,6%	51,5%	49,5%	48,4%	47,8%	48,1%	47,5%	48,2%	47,3%	47,4%	50,6%	50,1%	48,2%	48,1%	47,8%	50,2%
Eén dag	19,0%	17,3%	16,8%	17,4%	17,3%	17,0%	17,1%	15,3%	16,3%	16,8%	17,3%	13,9%	13,4%	12,4%	13,7%	13,7%	12,1%	12,3%
2 dagen of meer	11,0%	10,9%	10,7%	11,2%	12,3%	13,1%	12,8%	15,1%	13,8%	14,3%	14,9%	16,8%	16,2%	17,0%	18,7%	17,8%	19,1%	18,9%
Altijd	20,8%	18,5%	19,9%	20,0%	20,9%	21,4%	22,3%	21,6%	22,4%	20,7%	20,5%	21,9%	19,7%	20,5%	19,5%	20,4%	21,0%	18,7%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Noot: De enquête naar de arbeidskrachten werd in 2017 grondig hervormd. Zo wordt vanaf 2017 met een roterend panel gewerkt, worden verschillende dataverzamelingsmodi gebruikt en werd de weegmethode herzien. Dit zorgt voor een breuk in de resultaten, waardoor de cijfers volgens de oude methode niet meer vergelijkbaar zijn met deze volgens de nieuwe methode.

Bron: secretariaat CRB op basis van de enquêtes naar de arbeidskrachten (Statistics Belgium)

¹⁸ Koninklijk besluit waarbij nachtarbeid wordt toegestaan voor het uitvoeren van alle werkzaamheden verbonden aan de elektronische handel in de ondernemingen die onder het Paritair Comité voor de zelfstandige kleinhandel (PC 201), het Paritair Comité voor de bedienden uit de kleinhandel in voedingswaren (PC 202), het Paritair Comité voor de grote kleinhandelszaken (PC 311) en het Paritair Comité voor de warenhuizen (PC 312) ressorteren, B.S: 13 maart 2016

¹⁹ Programmawet van 25 december 2017, consulteerbaar via: http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&table_name=wet&cn=2017122501

²⁰ Group S (26/01/2018), Nacht- en zondagsarbeid in de e-commerce: de programmawet is verschenen consulteerbaar via: https://www.groups.be/1_87961.htm?rdeLocaleAttr=nl

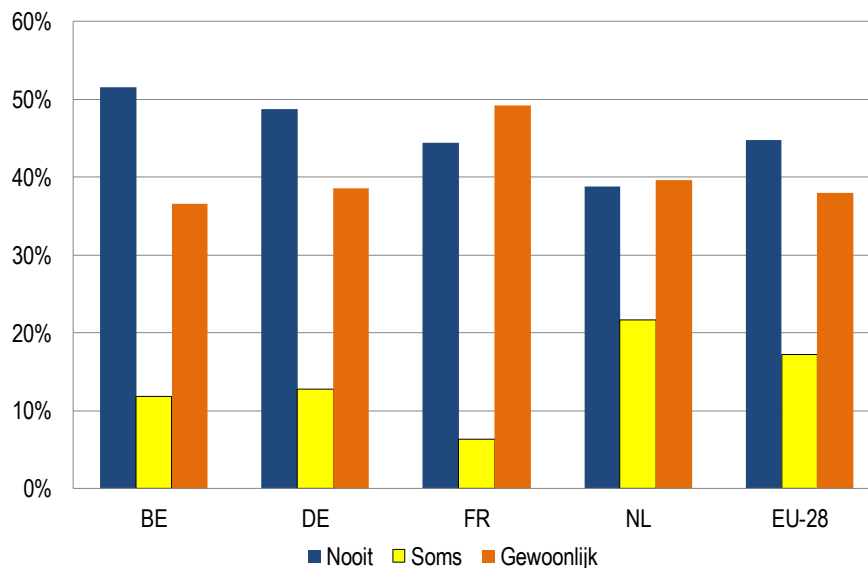
Tabel 3-8: Zondagwerk in de distributiesector (Nace 45, 46, 47)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Nooit	87,2%	89,2%	88,2%	87,3%	87,5%	87,5%	86,9%	85,5%	86,5%	86,4%	86,2%	86,6%	87,4%	86,7%	86,4%	85,1%	84,5%	85,0%
Eén dag	7,7%	6,7%	6,6%	7,9%	7,3%	7,0%	7,4%	8,1%	7,8%	7,4%	8,3%	7,2%	6,7%	5,8%	7,1%	7,6%	7,4%	7,1%
2 dagen of meer	2,2%	2,1%	2,3%	2,8%	2,6%	3,0%	2,9%	3,7%	3,0%	3,4%	3,3%	3,3%	4,0%	4,9%	4,4%	4,8%	5,2%	5,9%
Altijd	2,9%	1,9%	2,9%	2,1%	2,6%	2,5%	2,8%	2,7%	2,7%	2,8%	2,2%	2,9%	2,0%	2,5%	2,1%	2,5%	2,8%	2,1%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Noot: De enquête naar de arbeidskrachten werd in 2017 grondig hervormd. Zo wordt vanaf 2017 met een roterend panel gewerkt, worden verschillende dataverzamelingsmodi gebruikt en werd de weegmethode herzien. Dit zorgt voor een breuk in de resultaten, waardoor de cijfers volgens de oude methode niet meer vergelijkbaar zijn met deze volgens de nieuwe methode.

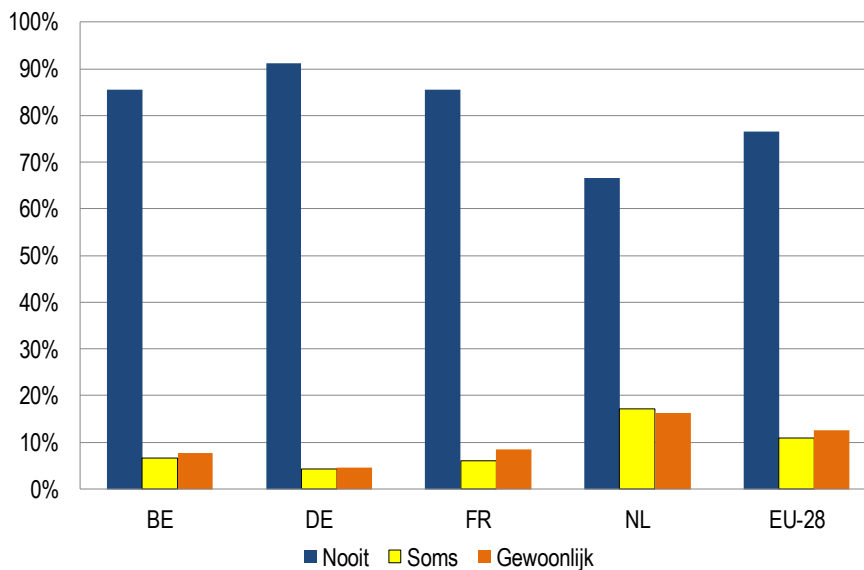
Bron: secretariaat CRB op basis van de enquêtes naar de arbeidskrachten (Statistics Belgium)

Uit de onderstaande grafiek blijkt dat zaterdagwerk toch nog iets minder verspreid is in de Belgische distributiesector dan bij haar Franse, Duitse en vooral Nederlandse sectorgenoten. Daar waar in België 51,6% van de werknemers aangeeft nooit zaterdagwerk uit te voeren, is dit aandeel in Duitsland (48,7%), Frankrijk (44,4%), en vooral in Nederland (38,7%) duidelijk lager.

Grafiek 3-13: Aandeel van het zaterdagwerk in de Europese distributiesectoren in 2017 (Nace 45, 46, 47)

Bron: secretariaat CRB op basis van de enquêtes naar de arbeidskrachten (Eurostat)

Het aandeel werknemers dat nooit op zondag werkt is in Duitsland (91,1%) het hoogst en in Frankrijk (85,5%) ongeveer even groot als in België (85,6%), maar in Nederland ligt dat aandeel met 66,6% onder het Europees gemiddelde (76,6%).

Grafiek 3-14: Aandeel van het zondagwerk in de Europese distributiesectoren in 2017 (Nace 45, 46, 47)

Bron: secretariaat CRB op basis van de enquêtes naar de arbeidskrachten (Eurostat)

Het thuiswerk is gegroeid sinds het jaar 2000. In 2000 gaf nog 95,1% van de werknemers aan nooit thuis te werken, in 2016 was dit gedaald tot 89,1%. Dit is voornamelijk dankzij een stijging van het aantal werknemers die soms thuis werken (van 2,9% tot 8,6%). In 2017 werkte 9,6% van de werknemers soms thuis en bedraagt het aandeel dat nooit thuiswerkt 88,6%.

Tabel 3-9: Thuiswerk in de distributiesector (Nace 45, 46, 47)

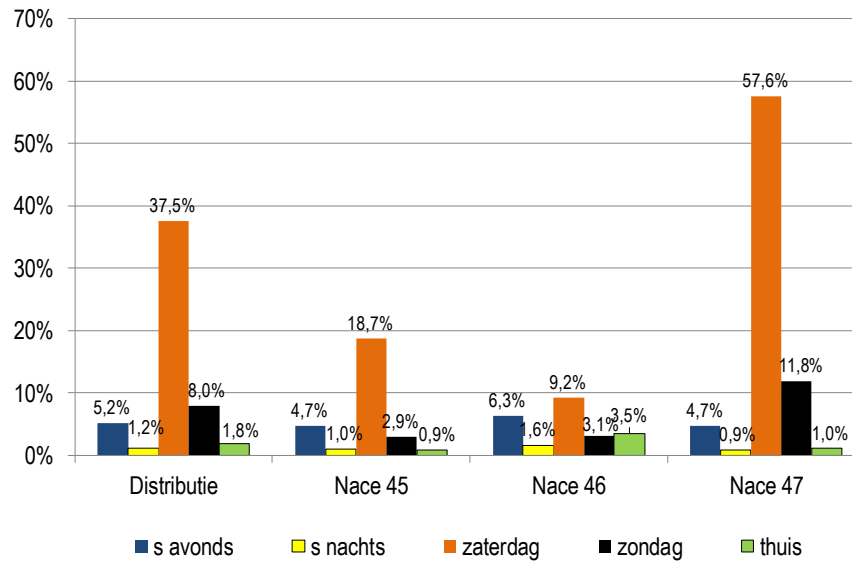
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Nooit	95,1%	96,3%	95,1%	94,9%	93,4%	93,9%	93,7%	93,4%	93,4%	92,5%	92,4%	91,4%	91,3%	91,3%	90,1%	90,5%	89,1%	88,6%
Eén dag	2,9%	2,5%	2,7%	3,4%	3,7%	3,8%	3,3%	4,3%	4,0%	4,7%	5,0%	5,5%	6,0%	6,3%	7,1%	7,4%	8,6%	9,6%
2 dagen of meer	0,6%	0,6%	0,8%	0,9%	1,4%	1,0%	1,6%	0,9%	1,3%	1,5%	1,4%	1,3%	1,3%	1,2%	1,3%	1,1%	1,0%	1,0%
Altijd	1,4%	0,6%	1,4%	0,8%	1,5%	1,2%	1,4%	1,5%	1,2%	1,3%	1,3%	1,8%	1,4%	1,2%	1,4%	1,0%	1,2%	0,8%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	0%	0%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Noot: De enquête naar de arbeidskrachten werd in 2017 grondig hervormd. Zo wordt vanaf 2017 met een roterend panel gewerkt, worden verschillende dataverzamelingenmodi gebruikt en werd de weegmethode herzien. Dit zorgt voor een breuk in de resultaten, waardoor de cijfers volgens de oude methode niet meer vergelijkbaar zijn met deze volgens de nieuwe methode.

Bron: secretariaat CRB op basis van de enquêtes naar de arbeidskrachten (Statistics Belgium)

Als we de situatie in de verschillende subsectoren vergelijken, blijkt dat atypische arbeid voornamelijk voorkomt in de detailhandel (Nace 47). Vooral het weekendwerk komt duidelijk meer voor in de detailhandel dan in de andere subsectoren. Meer dan de helft (57,6%) van de werknemers werkt soms op zaterdag en quasi 12% soms op zondag. Het hoge percentage zaterdagwerk in de distributiesector is zo goed als volledig op conto van de detailhandel te schrijven. Avondwerk en thuiswerk komen iets vaker voor in de groothandel (Nace 46), maar het weekendwerk is er beperkter.

Grafiek 3-15: Aandeel van de loontrekkers die gewoonlijk 's avonds, 's nachts, in het weekend of thuis werken in de distributiesector en in de subsectoren 45, 46 en 47 in 2017

Bron: secretariaat CRB op basis van de enquêtes naar de arbeidskrachten (Statistics Belgium)

3.5 Werktijdsregeling

De enquêtes naar de arbeidskrachten geven ook meer details over de werktijdregelingen. Zo kan een onderscheid worden gemaakt tussen de werknemers die "identieke", d.w.z. "normale" arbeidstijden hebben en zij die een bijzondere werktijdregeling hebben (arbeid in twee, drie of vier ploegen, vrijwillige of opgelegde glijdende werktijden, gespreide werktijden e.a.).

3.5.1 Identieke werktijden

Het aandeel van de werknemers met "identieke werktijden" - d.w.z. die hun werk op een welbepaald uur moeten beginnen en beëindigen – in 2017 is 70,6% in de distributiesector (cf. Tabel 3-11). Het verschil tussen arbeiders en bedienden is vrij groot, respectievelijk 75,2% en 69,4%. Het aandeel werknemers met "identieke werktijden" is het grootst in de sector distributie van motorvoertuigen (Nace 45) en het kleinst in de detailhandel (respectievelijk 82,6% en 65,4%).

3.5.2 Ploegenarbeid

Bijzondere werktijdregelingen zijn in de distributiesector dus niet zo abnormaal. De belangrijkste zijn opgelegde variabele werktijden (14,3%) en gekozen variabele werktijden (7%). Ploegenarbeid maakte in 2017 slechts 4,7% van de totale werkgelegenheid in de distributiesector uit. Een verdeling naar beroepsstatuut toont aan dat zowel arbeiders als bedienden slechts in beperkte mate in ploegen werken (9,3% en 3,2%). In de sector van de distributie van de motorvoertuigen (Nace 45) komt ploegenarbeid het minst voor; slechts 0,6% van het personeelsbestand werkt in ploegen in 2017.

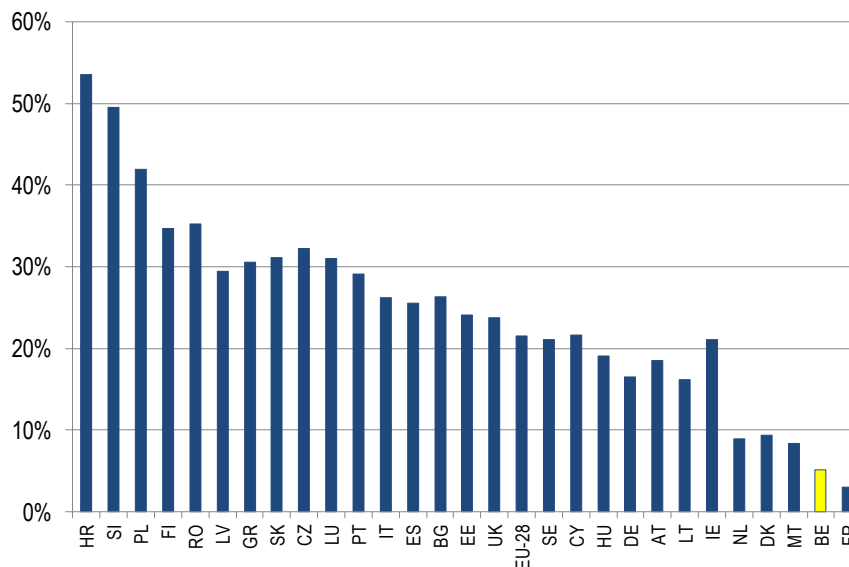
Tabel 3-10: Ontwikkeling van de ploegenarbeid in de distributiesector (Nace 45, 46, 47)

		2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Arbeiders	Mannen	4,9%	7,5%	7,7%	7,9%	5,2%	6,2%	7,0%	7,0%	11,8%
	Vrouwen	7,4%	8,8%	5,3%	4,0%	4,3%	7,3%	5,2%	10,2%	1,8%
	Totaal	5,5%	7,8%	7,1%	7,0%	5,0%	6,5%	6,6%	7,7%	9,3%
Bedienden	Mannen	2,6%	3,9%	4,6%	4,1%	3,3%	3,5%	2,7%	3,2%	3,1%
	Vrouwen	3,5%	3,5%	2,6%	3,7%	2,7%	3,3%	2,5%	3,2%	3,2%
	Totaal	3,2%	3,7%	3,4%	3,9%	2,9%	3,4%	2,6%	3,2%	3,2%
Totaal	Mannen	3,5%	5,4%	5,8%	5,7%	4,1%	4,5%	4,4%	4,7%	6,1%
	Vrouwen	4,1%	4,2%	3,0%	3,8%	2,9%	3,9%	2,8%	4,1%	3,0%
	Totaal	3,8%	4,8%	4,4%	4,8%	3,5%	4,2%	3,7%	4,4%	4,7%

Noot: De enquête naar de arbeidskrachten werd in 2017 grondig hervormd. Zo wordt vanaf 2017 met een roterend panel gewerkt, worden verschillende dataverzamelingsmodi gebruikt en werd de weegmethode herzien. Dit zorgt voor een breuk in de resultaten, waardoor de cijfers volgens de oude methode niet meer vergelijkbaar zijn met deze volgens de nieuwe methode.

Bron: secretariaat CRB op basis van de enquêtes naar de arbeidskrachten

In vergelijking met de andere Europese distributiesectoren behoort het aandeel werknemers dat in België in ploegen werkt (5,1%) in 2017 tot de laagste van Europa. Enkel in Frankrijk (3%) is het aandeel nog lager. In Nederland (8,9%) en vooral in Duitsland (16,5%) is het aandeel werknemers dat in ploegen werkt groter. Toch behoren zij in vergelijking met de andere Europese landen tot de groep met een eerder laag aandeel van ploegenarbeid. In de Europese Unie werkt gemiddeld 21,6% van de werknemers in de distributiesector in ploegen. Het aandeel werknemers dat in de buurlanden in ploegen werkt, is dus overall lager dan het Europees gemiddelde.

Grafiek 3-16: Aandeel van ploegenarbeid in de Europese distributiesectoren in 2017 (Nace 45, 46, 47)

Bron: secretariaat CRB op basis van de enquêtes naar de arbeidskrachten (Eurostat)

3.5.3 Glijdende en gespreide werktijden

We stellen vast dat slechts 0,4% van de arbeiders in de distributiesector een beroep kan doen op gekozen glijdende werktijden, tegenover 9,1% van de bedienden. Ook in het systeem van opgelegde variabele werktijden werken meer bedienden dan arbeiders (15,6% tegenover 10,1%). Verder blijkt dat slechts 0,6% van de werknemers in de distributiesector werkt in gespreide werktijden.

Tabel 3-11: Werkrooster in 2017 in de distributiesector (Nace 45, 46, 47)

Arbeiders	Mannen	Vrouwen	Totaal
Arbeid in twee ploegen	10,2%	1,8%	8,1%
Arbeid in drie ploegen	1,6%	.	1,2%
Gekozen variabele werktijden	0,3%	0,6%	0,4%
Opgelegde variabele werktijden	8,1%	16,2%	10,1%
Onderbroken uurooster	1,9%	.	1,5%
Ander werkrooster	3,4%	4,3%	3,6%
Subtotaal	25,5%	22,9%	24,8%
Identieke werktijden	74,5%	77,1%	75,2%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%

Bedienden	Mannen	Vrouwen	Totaal
Arbeid in twee ploegen	2,6%	2,4%	2,5%
Arbeid in drie ploegen	0,4%	0,7%	0,5%
Arbeid in vier of meer ploegen	0,2%	0,1%	0,1%
Gekozen variabele werktijden	14,3%	4,7%	9,1%
Opgelegde variabele werktijden	11,5%	19,2%	15,6%
Gespreide werktijden	0,2%	0,3%	0,3%
Ander werkrooster	2,3%	2,9%	2,7%
Subtotaal	31,5%	30,4%	30,9%
Identieke werktijden	68,5%	69,6%	69,1%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%

arbeiders + bedienden	Mannen	Vrouwen	Totaal
Arbeid in twee ploegen	5,2%	2,4%	3,9%
Arbeid in drie ploegen	0,8%	0,6%	0,7%
Arbeid in vier of meer ploegen	0,1%	0,1%	0,1%
Gekozen variabele werktijden	9,5%	4,2%	7,0%
Opgelegde variabele werktijden	10,3%	18,8%	14,3%
Gespreide werktijden	0,8%	0,3%	0,6%
Ander werkrooster	2,7%	3,1%	2,9%
Subtotaal	29,4%	29,4%	29,4%
Identieke werktijden	70,6%	70,6%	70,6%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%

Bron: secretariaat CRB op basis van de enquête naar de arbeidskrachten (Statistics Belgium)

3.6 Tijdelijke werkloosheid

Voor de distributiesector zijn cijfers over tijdelijke werkloosheid slechts beschikbaar vanaf het jaar 2011, waardoor het moeilijk is om een duidelijk beeld te krijgen van de langetermijn evolutie van tijdelijke werkloosheid. Maar op basis van de beschikbare gegevens kunnen we toch enkele vaststellingen doen.

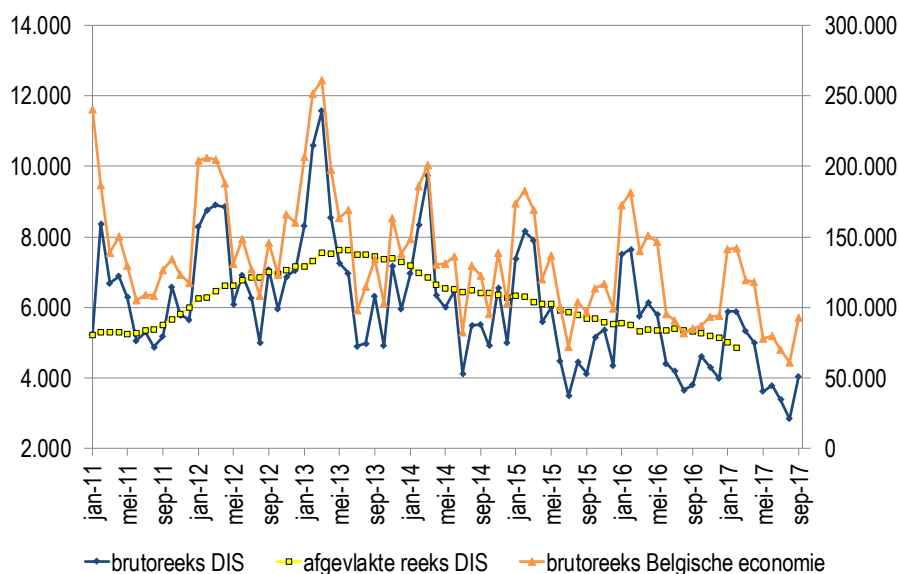
Ten eerste is 78,8% van de tijdelijke werkloosheid in 2016 van economische aard. Werkloosheid ingevolge overmacht of slecht weer is goed voor 10,3%. De derde oorzaak zijn crisisschorsingen van bedienden, verantwoordelijk voor 4,6% van de tijdelijke werkloosheid. De vierde belangrijkste oorzaak zijn collectieve sluitingen, die goed zijn voor 2,7%. Na de terreuraanslagen vond 1,8% van de tijdelijke werkloosheid in 2016 haar oorsprong in de vond de terreurdreiging. De overige oorzaken zoals technische ongevallen, stakingen of lock-outs, zijn verwaarloosbaar in de distributiesector.

Ten tweede treft tijdelijke werkloosheid verhoudingsgewijs meer mannen dan vrouwen: gemiddeld 76,2% van de tijdelijke werklozen in 2016 zijn mannen, terwijl hun aandeel in de totale werkgelegenheid 52,6% bedroeg in 2016.

Ten derde wordt de omvang van de tijdelijke werkloosheid in de distributiesector, wegens de aard van de activiteiten van de sector, deels beïnvloed door seizoenfactoren. Ze ligt hoger tijdens de eerste drie/vier maanden van het jaar en laag in de zomer- en winterperiode (cfr. brutoreeks van de onderstaande grafiek). Dit is geen typisch sectorieel fenomeen aangezien de tijdelijke werkloosheid in de Belgische economie dezelfde trend volgt.

Om het verband tussen de tijdelijke werkloosheid en de economische conjunctuur te bestuderen, hebben we in termen van voortschrijdende gemiddelden en jaargemiddelden geredeneerd, zodat zuiver toevallige of seizoengebonden factoren kunnen worden uitgesloten. We merken dat er tussen januari 2011 en de zomer van 2013 een trend was naar meer tijdelijke werkloosheid, maar na de zomer van 2013 daalde de tijdelijke werkloosheid weer. Sindsdien loopt de tijdelijke werkloosheid voortdurend terug en bereikte ze het laagste niveau in augustus 2017, met 2837 tijdelijke werklozen.

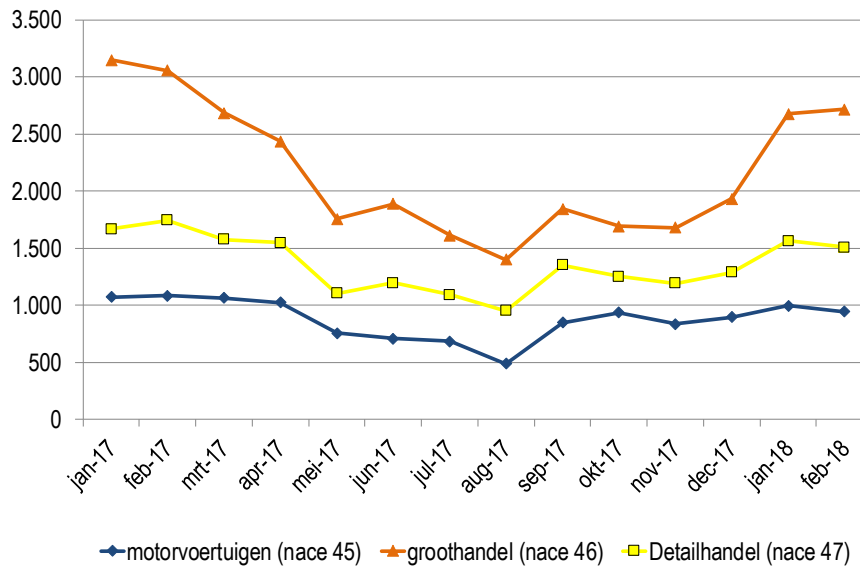
Grafiek 3-17: Ontwikkeling van het aantal tijdelijke werklozen in de distributiesector en de Belgische economie

Bron: secretariaat CRB op basis van de statistieken van de tijdelijke werkloosheid (na verificatie) van de RVA

Ook in alle subsectoren van de distributie ligt de tijdelijke werkloosheid de eerste 3-4 maanden van het jaar gemiddeld hoger en in de zomer- en winterperiode lager. De groothandel telt het hoogst aantal tijdelijke werklozen. Wanneer we het aantal tijdelijke werklozen²¹ afzetten tegen het aantal werkzame personen²² in elke subsector, blijft de groothandel het grootste aandeel tijdelijk werklozen tellen met 1,6%.

Grafiek 3-18: Ontwikkeling van het aantal tijdelijke werklozen in de distributiesector, opgesplitst per subsector

Bron: secretariaat CRB op basis van de statistieken van de tijdelijke werkloosheid (na verificatie) van de RVA

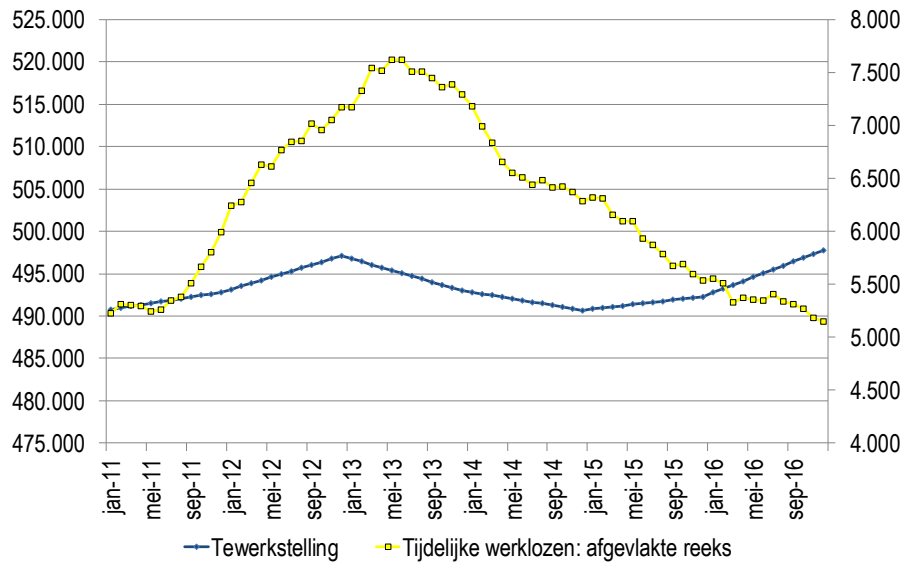
Tijdelijke werkloosheid laat toe om flexibel in te spelen op conjunctuurschommelingen. Zeker in crisistijden is dit een dankbaar instrument om ontslagen te beperken. Dit flexibel systeem blijkt een "win-win-instrument" te zijn. Het stelt de job van de werknemer bij laagconjunctuur veilig en biedt de werkgever de mogelijkheid de kennis en ervaring van zijn werknemers binnen zijn onderneming te houden. Maar het gebruik van een dergelijke werkgelegenheidsstabilisator heeft zijn grenzen. Sinds 2015 neemt de werkgelegenheid in de distributiesector evenwel opnieuw toe en sinds 2016 zelfs op een iets hoger tempo. De conjunctuur trekt aan en werkgevers doen minder beroep op de tijdelijke werkloosheid. Het ziet er nog niet naar uit dat de werkgelegenheid op korte termijn zal dalen aangezien de tijdelijke werkloosheid voorlopig blijft afnemen.

De tijdelijke werkloosheid was de afgelopen jaren gemiddeld altijd ongeveer 1% van de werkzame personen. Dit wijst erop dat de tijdelijke werkloosheid in zekere mate structureel gebruikt wordt in de sector om niet crisis gerelateerde productieschommelingen op te vangen.

²¹ In 2017

²² Aantal werkzame personen in het jaar 2016 aangezien we nog niet over RSZ-cijfers beschikken voor 2017

Grafiek 3-19: Ontwikkeling van het aantal tijdelijke werklozen en van het aantal tewerkgestelden in de distributiesector

Bron: secretariaat CRB op basis van de statistieken van de RVA en INR

Ook voor de subsectoren afzonderlijk zijn economische redenen de belangrijkste oorzaak van tijdelijke werkloosheid. In de detailhandel (Nace 47) is het aandeel werkloosheid ingevolge overmacht of slecht weer met 20,1% relatief hoog, werkloosheid van economische aard is goed voor 65,8%. In de distributie van motorvoertuigen (Nace 45) is 92,3% van de tijdelijke werkloosheid van economische aard en in de groothandel (Nace 46) bedraagt dat aandeel 81,4%. In de drie sectoren treft tijdelijke werkloosheid meer mannen dan vrouwen, maar dit verschil is het grootst in de distributie van motorvoertuigen, waar 95% van de tijdelijke werklozen man is. In de groothandel (Nace 46) is dit 78,8% en in de detailhandel slechts 59,5%.

3.7 Stelsel van werkloosheid met bedrijfstoeslag

Het stelsel van werkloosheid met bedrijfstoeslag (SWT) is sinds 1 januari 2012 de nieuwe naam voor 'brugpensioen'. Het is een stelsel waarin oudere werknemers in geval van ontslag een werkloosheidsuitkering krijgen met daar bovenop een toeslag die wordt betaald door de vroegere werkgever.

De onderstaande grafieken tonen de maandelijkse ontwikkeling van het aantal SWT'ers (de vroegere bruggepensioneerden) in de distributiesector²³ voor de periode 2002-2016 en januari 2017-februari 2018. De reden waarom we een onderscheid maken tussen deze twee periodes, is omdat de RVA vanaf 2017 een andere verbeterde berekeningswijze hanteert en dit een belangrijke impact heeft op de cijfers. Vanaf 2017 maakt de RVA voor de berekening van het aantal SWT'ers en de toekenning aan de nace-code gebruik van het KBO-nummer en de werkgeversdatabank. Vóór 2017 werd de nace-code manueel ingegeven door de werkloosheidsbureaus en werd een SWT'er veelal toegekend aan de sector 'diensten'. Dit zorgde voor een significante onderschatting van het aantal SWT'ers in de distributiesector.

²³ Het was voor de RVA niet mogelijk om de gegevens voor de totale distributiesector op te splitsen naar subsector (Nace 45, 46 en 47).

Zo telde de distributiesector bijvoorbeeld in januari 2017 volgens de oude statistieken 3348 SWT'ers, terwijl dit volgens de nieuwe statistieken 9843 bedroeg.

In 2017 kent de distributiesector gemiddeld 9064 SWT'ers waarvan 5040 mannen en 4024 vrouwen. Het zijn vooral de vrouwelijke bedienden en de mannelijke arbeiders die de meerderheid uitmaken. In de loop van 2017 is een duidelijk dalende trend van het aantal SWT'ers zichtbaar.

In de periode vóór 2017 (oude statistieken) kende het aantal SWT'ers een daling van 5490 in januari 2002 tot 4934 in december 2002 en steeg dan weer tot 5799 personen in augustus 2008. In februari 2011 werd een piek bereikt van 5717 SWT'ers in de distributiesector (zie Tabel 3-12). Deze stijging was het resultaat van twee uiteenlopende tendensen gedurende de periode 2002-2011: enerzijds een bijna continue daling van het aantal mannelijke SWT'ers en anderzijds een continue toename van het aantal vrouwelijke SWT'ers. Die toename wordt voornamelijk verklaard door de geleidelijke overgang van de wettelijke pensioenleeftijd van de vrouwen van 60 naar 65 jaar. Hierdoor blijven vrouwen langer in het stelsel van werkloosheid met bedrijfstoelage en stijgt het aantal SWT'ers. Vanaf april 2011 tot december 2014 daalde het aantal SWT'ers, tot 3802 personen of een daling met 33%. Deze daling is het resultaat van zowel een sterke daling van het aantal mannelijke SWT'ers als het aantal vrouwelijke SWT'ers. In 2015 en 2016 blijft het aantal SWT'ers afnemen, zij het in 2016 in mindere mate met 1,9% tot circa 3.530 personen (cf. Tabel 3-12). Zowel bij de vrouwen als de mannen was er een daling waarneembaar.

De uitvoering van het Generatiepact, de hervormingen van de regeringen Di Rupo en Michel zijn vermoedelijk niet vreemd aan de daling in de afgelopen jaren. De loopbaanvoorwaarden werden geleidelijk aan opgetrokken van 30 jaar voor de mannen en 26 jaar voor de vrouwen in 2008 tot 35 jaar voor de mannen en 28 jaar voor de vrouwen in 2012. Deze algemene regeling op basis van cao 17²⁴ werd door de regering-Michel vanaf 2015 nog verstrengd.

De leeftijd waarop men met SWT kan vertrekken, werd opgetrokken tot 62 jaar en de loopbaanvoorwaarde voor mannen tot 40 jaar. Voor vrouwen zal de loopbaanvoorwaarde geleidelijk aan verhoogd worden, van 31 jaar in 2015 tot 40 jaar in 2024.

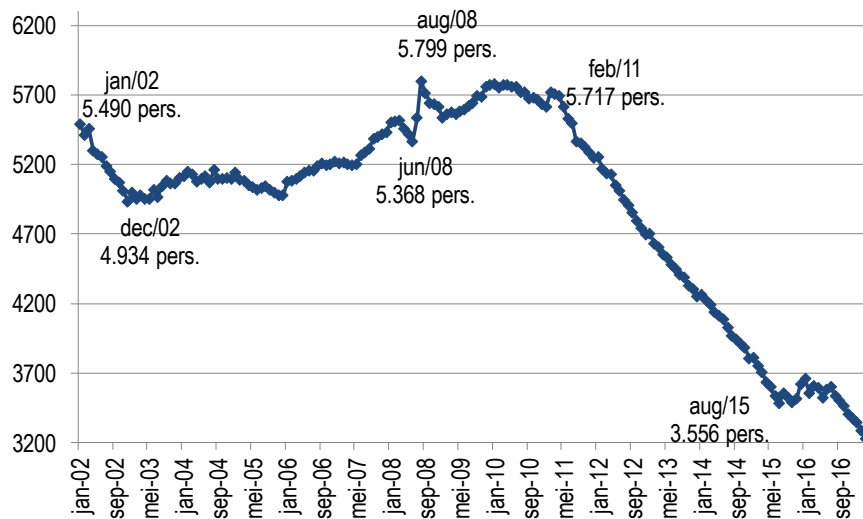
Naast het algemeen stelsel op basis van cao 17, bestaan er ook regelingen op basis van sectorale- en ondernemings-cao's, die ook geleidelijk aan werden verstrengd. Sinds begin 2015 is de regeling vanaf 58 jaar met lange loopbaan afgeschaft²⁵. Bij de regeling voor "zeer" lange loopbaan, wat wil zeggen een beroepsverleden van minstens 40 jaar, werd de leeftijd waarop men met SWT kan vertrekken in 2015 verhoogd van 56 naar 58 jaar en in 2018 van 58 naar 59 jaar. Personen met een beroepsverleden van 33 jaar waarvan minstens 20 jaar nachtarbeid, konden tot en met 2014 ook vanaf 56 jaar met SWT vertrekken. In 2015 werd de leeftijd opgetrokken tot 58 jaar en in 2018 tot 59 jaar.

²⁴ Collectieve arbeidsovereenkomst nr.17 van 19 december 1974 tot invoering van een regeling van aanvullende vergoeding ten gunste van sommige bejaarde werknemers indien zij ontslagen worden. Het gaat om werknemers die tewerkgesteld zijn bij een werkgever die valt onder de wet van 5 december 1968 betreffende de collectieve arbeidsovereenkomsten (cao's) en paritaire comités (PC's). Het gaat dus vooral om werknemers uit de privésector.

²⁵ Voor de regeling waarbij iemand met een lange loopbaan al vanaf 58 jaar met SWT kan vertrekken, was de loopbaanvoorwaarde in 2008 35 jaar voor mannen en 30 jaar voor vrouwen. In 2012 werd de loopbaanvoorwaarde opgetrokken tot 38 jaar voor mannen en 35 jaar voor vrouwen.

Ook personen die een zwaar beroep²⁶ uitoefenen, kunnen al vanaf 59 jaar met SWT vertrekken, op voorwaarde dat ze een beroepsverleden hebben van 35 jaar, waarvan ofwel minstens 5 jaar zwaar werk in de laatste 10 jaar, ofwel minstens 7 jaar zwaar werk in de laatste 15 jaar. Het sociaal overleg en het politiek debat over de criteria/lijst voor zware beroepen staat op het moment van dit schrijven op scherp. Fysieke belasting, moeilijke uurroosters, veiligheidsrisico's en stress circuleren momenteel als criteria voor de definitie van een zwaar beroep in de publieke sector, maar uitsluitel kan hierover nog niet worden gegeven. Ook over de zware beroepen in de privésector draait het overleg nog op volle toeren en is er nog veel voer voor debat²⁷

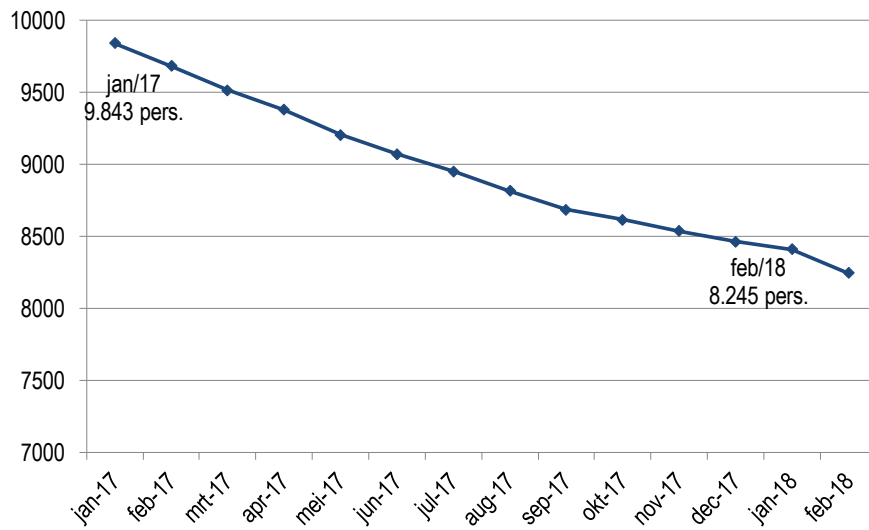
Grafiek 3-20: Maandelijkse ontwikkeling van het aantal SWT'ers in de distributiesector (2002 -2016)

Bron: secretariaat CRB op basis van RVA-gegevens

²⁶ Onder zware beroepen verstaan we nachtarbeid, ploegenarbeid en onderbroken diensten.

²⁷ De Morgen (29/05/2018), "Privé kiest andere weg voor zware beroepen", consulteerbaar via: <https://www.demorgen.be/politiek/prime-kiest-andere-weg-voor-zware-beroepen-bfbca42a3/>

Grafiek 3-21: Maandelijks ontwikkeling van het aantal SWT'ers in de distributiesector (2017-2018)

Vanaf 2017 wordt het KBO-nummer en de werkgeversdatabank als bron gebruikt voor de berekening van de werkloosheid met bedrijfstoeslag. Vóór 2017 werd de nace code manueel ingegeven door de werkloosheidsbureaus. De nieuwe berekeningswijze is correcter dan de voorgaande, maar zorgt voor een breuk met de cijfers van het verleden.

Bron: secretariaat CRB op basis van RVA-gegevens

Tabel 3-12: Ontwikkeling van het jaarlijkse gemiddelde aantal SWT'ers in de distributiesector

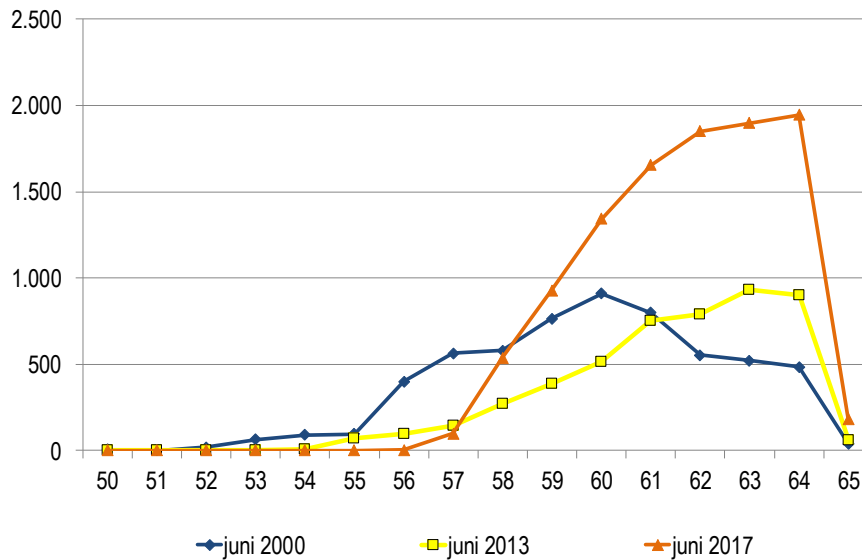
	Vrouwen			Mannen			Algemeen totaal		
	Bedienden	Arbeiders	Totaal	Bedienden	Arbeiders	Totaal	Bedienden	Arbeiders	Totaal
2002	1.920	157	2.077	2.263	878	3.141	4.183	1.035	5.218
2003	1.971	175	2.146	2.042	825	2.867	4.013	1.000	5.013
2004	2.205	208	2.413	1.921	774	2.695	4.126	982	5.108
2005	2.262	232	2.494	1.809	737	2.546	4.071	969	5.040
2006	2.430	263	2.693	1.739	722	2.461	4.169	985	5.154
2007	2.477	401	2.878	1.672	743	2.415	4.149	1.144	5.293
2008	2.543	569	3.112	1.666	780	2.446	4.209	1.349	5.558
2009	2.642	653	3.295	1.540	796	2.336	4.182	1.449	5.631
2010	2.750	745	3.495	1.437	793	2.230	4.187	1.538	5.725
2011	2.649	777	3.426	1.298	772	2.070	3.947	1.549	5.496
2012	2.335	765	3.100	1.136	737	1.873	3.471	1.502	4.973
2013	2.103	700	2.803	959	706	1.665	3.062	1.406	4.468
2014	1.963	577	2.540	833	673	1.506	2.796	1.250	4.046
2015	1.794	491	2.285	724	592	1.316	2.518	1.083	3.601
2016	1.807	442	2.249	718	565	1.283	2.525	1.007	3.532
2017	2.975	1.048	4.024	2.094	2.946	5.040	2.094	2.946	9.064
Gemiddelde jaarverschillen									
2003/2002	2,7%	11,5%	3,3%	-9,8%	-6,0%	-8,7%	-4,1%	-3,4%	-3,9%
2004/2003	11,9%	18,9%	12,4%	-5,9%	-6,2%	-6,0%	2,8%	-1,8%	1,9%
2005/2004	2,6%	11,5%	3,4%	-5,8%	-4,8%	-5,5%	-1,3%	-1,3%	-1,3%
2006/2005	7,4%	13,4%	8,0%	-3,9%	-2,0%	-3,3%	2,4%	1,7%	2,3%
2007/2006	1,9%	52,5%	6,9%	-3,9%	2,9%	-1,9%	-0,5%	16,1%	2,7%
2008/2007	2,7%	41,9%	8,1%	-0,4%	5,0%	1,3%	1,4%	17,9%	5,0%
2009/2008	3,9%	14,8%	5,9%	-7,6%	2,1%	-4,5%	-0,6%	7,4%	1,3%
2010/2009	4,1%	14,1%	6,1%	-6,7%	-0,4%	-4,5%	0,1%	6,1%	1,7%
2011/2010	-3,7%	4,3%	-2,0%	-9,7%	-2,6%	-7,2%	-5,7%	0,7%	-4,0%
2012/2011	-11,9%	-1,5%	-9,5%	-12,5%	-4,5%	-9,5%	-12,1%	-3,0%	-9,5%
2013/2012	-9,9%	-8,5%	-9,6%	-15,6%	-4,2%	-11,1%	-11,8%	-6,4%	-10,2%
2014/2013	-6,7%	-17,6%	-9,4%	-13,1%	-4,7%	-9,5%	-8,7%	-11,1%	-9,4%
2015/2014	-8,6%	-14,9%	-10,0%	-13,1%	-12,0%	-12,6%	-9,9%	-13,4%	-11,0%
2016/2015	0,7%	-10,0%	-1,6%	-0,8%	-4,6%	-2,5%	0,3%	-7,0%	-1,9%

Bron: secretariaat CRB op basis van RVA-gegevens

Vanaf 2017 wordt het KBO-nummer en de werkgeversdatabank als bron gebruikt voor de berekening van de werkloosheid met bedrijfstoeslag. Vóór 2017 werd de nace code manueel ingegeven door de werkloosheidsbureaus. De nieuwe berekeningswijze is correcter dan de voorgaande, maar zorgt voor een breuk met de cijfers van het verleden.

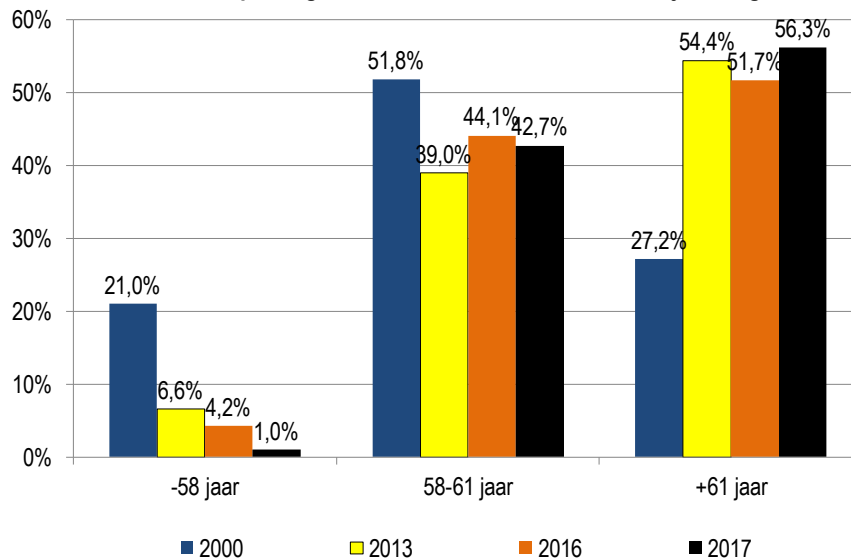
In de onderstaande grafieken hebben we de uitsplitsing van de SWT'ers volgens leeftijd voor juni 2000, juni 2013 en juni 2016 met elkaar vergeleken. Hieruit blijkt dat het aantal SWT'ers jonger dan 58 jaar drastisch afneemt van 21% in 2000 tot slechts 4,2% in 2016, conform de doelstellingen van het Generatiepact (cf. Grafiek 3-23).

In 2017 vertegenwoordigt het aantal SWT'ers jonger dan 58 jaar slechts 1%, terwijl de meerderheid van de SWT'ers ouder zijn dan 61 jaar (56,3%).

Grafiek 3-22: Uitsplitsing van het aantal SWT'ers naar leeftijd

Vanaf 2017 wordt het KBO-nummer en de werkgeversdatabank als bron gebruikt voor de berekening van de werkloosheid met bedrijfstoeslag. Vóór 2017 werd de nace code manueel ingegeven door de werkloosheidsbureaus. De nieuwe berekeningswijze is correcter dan de voorgaande, maar zorgt voor een breuk met de cijfers van het verleden.

Bron: secretariaat CRB op basis van RVA-gegevens

Grafiek 3-23: Uitsplitsing van het aantal SWT'ers naar leeftijdscategorie

Vanaf 2017 wordt het KBO-nummer en de werkgeversdatabank als bron gebruikt voor de berekening van de werkloosheid met bedrijfstoeslag. Vóór 2017 werd de nace code manueel ingegeven door de werkloosheidsbureaus. De nieuwe berekeningswijze is correcter dan de voorgaande, maar zorgt voor een breuk met de cijfers van het verleden.

Bron: secretariaat CRB op basis van RVA-gegevens

3.8 Loopbaanonderbrekingen en tijdskredieten

Loopbaanonderbreking en tijdskrediet zijn “stelsels” die werknemers de mogelijkheid bieden om hun beroepsloopbaan te verminderen of volledig of gedeeltelijk te onderbreken. Sedert 1 januari 2002 is de loopbaanonderbreking in de privésector vervangen door het “tijdskrediet”.

Tijdens de periode van schorsing van de arbeidsovereenkomst of vermindering van de prestaties krijgen de werknemers die tijdskrediet opnemen geen loon, maar als compensatie krijgen zij een maandelijkse uitkering van de RVA. De toegekende uitkering is afhankelijk van de aard van de loopbaanonderbreking (volledig, halftijds) en het arbeidsstelsel (voltijds of halftijds).

Er zijn meerdere regimes en uitzonderingen. De twee belangrijkste formules zijn:

- Tijdskrediet algemeen stelsel zonder motief: Tot eind 2014 konden werknemers met minstens 5 jaar loopbaanverleden als loontrekkende waarvan minstens 2 jaar anciënniteit bij de werkgever aanspraak maken op een uitkering voor 1 jaar:
 - ofwel gedurende maximum 12 maanden volledige onderbreking;
 - ofwel gedurende maximum 24 maanden halftijdse vermindering
 - ofwel gedurende maximum 60 maanden vermindering met 1/5
 - ofwel een combinatie van deze stelsels tot een voltijds equivalent van 12 maanden.

Vanaf 1 januari 2015 hebben werknemers die niet-gemotiveerd tijdskrediet opnemen echter geen recht meer op een uitkering. Het recht op dit tijdskrediet vervalt ook vanaf 1 april 2017 op basis van de invoering van cao 103ter²⁸.

- Specifiek tijdskrediet voor oudere werknemers = Landingsbanen: In uitvoering van het regeerakkoord van 1 september 2012 werden de voorwaarden voor de landingsbanen (arbeidsprestaties met 1/5de of 1/2de verminderen en van een uitkering genieten) aangescherpt. De leeftijd om een landingsbaan op te nemen werd verhoogd van 50 jaar naar 55 jaar en de loopbaanvoorwaarde van 20 naar 25 jaar. Sinds 1 januari 2015 is de leeftijd waarop men recht heeft op een uitkering weer opgetrokken. De werknemer moet 60 jaar zijn met een loopbaan van minimum 25 jaar en minstens 2 jaar anciënniteit bij de werkgever. Een werknemer heeft wel nog het recht om vanaf 55 jaar een landingsbaan op te nemen, maar dan zonder uitkering en zonder pensioengelijkstelling. Er bestaat wel een uitzondering voor werknemers in zware beroepen of met een lange loopbaan. Tot 2014 hadden zij vanaf 50 jaar het recht op een uitkering bij een landingsbaan, sinds 1 januari 2015 is deze leeftijd opgetrokken tot 55 jaar. Maar deze leeftijdsvoorwaarde wordt vanaf 2016 telkens met 1 jaar verhoogd tot 60 jaar in 2019²⁹.

Daarnaast is er ook nog tijdskrediet met motief, zoals ouderschapsverlof, verlof om palliatieve zorgen te verlenen en verlof voor medische bijstand. Voor deze vormen van tijdskrediet betaalt de RVA vanaf 1 januari 2015 wel nog onderbrekingsuitkeringen.

²⁸ Collectieve arbeidsovereenkomst tot aanpassing van de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 103 van 27 juni 2012 tot invoering van een stelsel van tijdskrediet, loopbaanvermindering en landingsbanen

²⁹ http://www.onprvp.fgov.be/NL/profes/calculation/career/inactivity/parttime_end/Paginas/default.aspx

Aangezien er in 2002 een wijziging plaatsvond, ziet men het aantal loopbaanonderbrekingen afnemen. In 2014 zijn de meeste vormen van loopbaanonderbreking quasi uitgedoofd.

De RVA noteert in 2017 gemiddeld 24.439 personen in de distributiesector die kiezen voor een of andere formule van aanpassing van de werktijden, dit is een afname van 11% ten opzichte van het jaar 2011³⁰. Hiervan maken de themaverloven (ouderschapsverlof, palliatief verlof en verlof voor medische bijstand) 35% uit, tegenover 25% in 2011. Het aandeel volledige onderbrekingen daalt licht van 6% in 2011 tot 3% in 2017. Deeltijdse onderbrekingen zijn de belangrijkste vorm van werkonderbreking; het aandeel daarvan daalde licht van 69% in 2011 naar 63% in 2017.

De daling met 5% van het aantal mensen dat kiest voor werkonderbrekingen tegenover 2016 is voornamelijk te wijten aan de vermindering van het aantal deeltijdse en voltijdse tijdscredieten met respectievelijk 10% en 3% tegenover 2015. De sterke afname van het aantal voltijdse en deeltijdse tijdscredieten werd gedeeltelijk gecompenseerd door een verhoging van de themaverloven (+6%).

Tabel 3-13: Aanpassing van de arbeidstijd in de distributiesector

	loopbaanonderbreking*			tijdscrediet		totaal
	volledige onderbreking	vermindering van prestaties	ouderschapsverlof, palliatieve zorgen en medische bijstand	volledige onderbreking	vermindering van prestaties	
2011	2,33	242	6.815	1.528	18.729	27.317
2012	1,83	171	6.548	1.292	18.957	26.970
2013	0,33	115	6.917	1.087	18.442	26.562
2014	0,58	76	7.473	988	18.507	27.044
2015	2,00	48	7.560	863	19.202	27.675
2016	1,33	20	8.007	636	17.004	25.667
2017	0,50	8	8.498	618	15.314	24.439
2012/2011	-21%	-29%	-4%	-15%	1%	-1%
2013/2012	-82%	-33%	6%	-16%	-3%	-2%
2014/2013	75%	-34%	8%	-9%	0%	2%
2015/2014	243%	-38%	1%	-13%	4%	2%
2016/2015	-33%	-59%	6%	-26%	-11%	-7%
2017/2016	-63%	-60%	6%	-3%	-10%	-5%

	volledige onderbreking	deeltijdse onderbreking	ouderschapsverlof, palliatieve zorgen en medische bijstand	totaal
2011	1.530	18.972	6.815	27.317
2017	619	15.322	8.498	24.439
2017/2011	-60%	-19%	25%	-11%
Aandeel 2011	6%	69%	25%	100%
Aandeel 2017	3%	63%	35%	100%

Noot: Sinds 1 januari 2012 is de loopbaanonderbreking in de privésector vervangen door het "tijdscrediet"

Bron: secretariaat CRB op basis van RVA-gegevens

³⁰ We beschikken maar over gegevens vanaf het jaar 2011.

Voor de drie subsectoren is het beeld vrij gelijkaardig. De meerderheid van de werkonderbrekingen is deeltijds en een klein aandeel van de werkonderbrekingen is voltijds. Ongeveer de helft (12.705 in 2017) van de werknemers in de distributiesector die kiest voor werkonderbrekingen is werkzaam in de detailhandel (Nace 47). Ook het aandeel personen in volledige werkonderbreking is het grootst in de detailhandel. In alle drie de subsectoren daalde het aantal personen in volledige werkonderbreking vrij sterk. Ook het aantal personen die deeltijdse werkonderbreking opnamen, nam in alle drie de subsectoren tussen 2011 en 2017 af, en in de detailhandel (nace 47) het sterkst met -195%. Dit verlies werd deels gecompenseerd door de toename van het aantal thematische verloven in alle subsectoren, met de sterkste toename in de detailhandel (36%).

Tabel 3-14: Aanpassing van de arbeidstijd in de subsectoren (45, 46 en 47) van de distributiesector

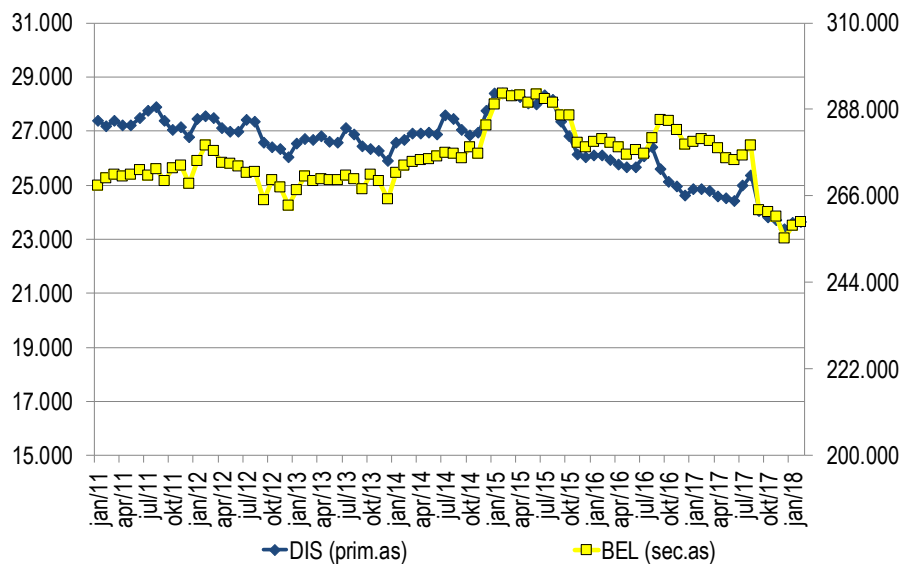
	loopbaanonderbreking*			tijdskrediet		totaal
	volledige onderbreking	vermindering van prestaties	ouderschapsverlof, palliatieve zorgen en medische bijstand	volledige onderbreking	vermindering van prestaties	
45 Groot- en detailhandel in en onderhoud en reparatie van motorvoertuigen en motorfietsen						
2011	0	11	583	48	1.818	2.460
2012	0	8	531	43	1.855	2.437
2013	0	6	561	46	1.810	2.423
2014	0	4	619	37	1.842	2.502
2015	0	3	594	28	1.976	2.601
2016	0	1	651	18	1.758	2.428
2017	1	0	734	18	1.582	2.334
2017/2011	/	-97,7%	25,8%	-63,4%	-13,0%	-5,1%
Aandeel 2011	0,0%	0,4%	24%	1,94%	74%	100,00%
Aandeel 2017	0,0%	0,0%	31,4%	0,7%	67,8%	100,0%
46 Groothandel en handelsbemiddeling, met uitzondering van de handel in motorvoertuigen en motorfietsen						
2011	0	32	2.917	362	7.359	10.669
2012	1	17	2.707	271	7.264	10.260
2013	0	12	2.699	224	7.153	10.088
2014	0	7	2.910	205	7.143	10.265
2015	0	5	2.954	178	7.490	10.627
2016	0	3	3.079	111	6.759	9.952
2017	0	4	3.258	98	6.040	9.400
2017/2011	/	-86,9%	11,7%	-72,9%	-17,9%	-11,9%
Aandeel 2011	0,0%	0,3%	27,3%	3,4%	69%	100%
Aandeel 2017	0,0%	0,0%	35%	1,04%	64%	100,00%
47 Detailhandel, met uitzondering van de handel in auto's en motorfietsen						
2011	2	200	3.315	1.118	9.552	14.187
2012	1	146	3.310	978	9.839	14.274
2013	0	97	3.657	817	9.479	14.051
2014	1	66	3.944	746	9.522	14.278
2015	2	40	4.012	657	9.736	14.447
2016	1	15	4.277	508	8.487	13.288
2017	0	3	4.507	503	7.692	12.705
2017/2011	-100,0%	-98,3%	36,0%	-55,0%	-19,5%	-10,4%
Aandeel 2011	0,0%	1,4%	23%	7,88%	67%	100,00%
Aandeel 2017	0,0%	0,0%	35,5%	4,0%	60,5%	100,0%

Noot: Sinds 1 januari 2012 is de loopbaanonderbreking in de privésector vervangen door het "tijdskrediet"

Bron: secretariaat CRB op basis van RVA-gegevens

De werkonderbrekingen in de distributiesector en de Belgische economie volgden ongeveer hetzelfde pad in de periode 2011-februari 2018. Beiden bereikten hun piek in 2015; voor de distributiesector in januari en voor de Belgische economie in juni van dat jaar. Sindsdien verminderden de werkonderbrekingen in beide gevallen. Dit is geen verrassing aangezien vanaf 2015 een aantal belangrijke verstrengingsmaatregelen werden getroffen inzake het niet gemotiveerd tijdskrediet en het landingsbaan tijdskrediet (cf. supra). Een korte opflakking van het aantal werkonderbrekingen dook op in de zomerperiode van 2016, zowel in de distributiesector als de economie in haar geheel. Waarschijnlijk hebben werknemers in die periode meer beroep gedaan op thematische verloven en in het bijzonder ouderschapsverlof om in te staan voor de opvang van hun kinderen. Nadien herneemt de daling van het aantal werkonderbrekingen zich zowel in de distributiesector als de Belgische economie. In de distributiesector gaat de daling iets sneller en komt het niveau vrij snel onder het niveau van vóór de tijdelijke opflakking. In de Belgische economie neemt het geleidelijker af, maar in september 2017 zien we een stevige duik naar beneden.

Grafiek 3-24: Vergelijking ontwikkeling werkonderbrekingen in de distributiesector en de Belgische economie

Bron: secretariaat CRB op basis van RVA-gegevens

4 Mobiliteit van werknemers in de distributiesector

4.1 Grenswerknemers

Het aantal grenswerknemers in de distributiesector is de voorbije jaren continu sterk toegenomen. In 13 jaar tijd is hun aantal met 70,6% gestegen van 4211 in 2004 tot 7.184 in 2017. Deze stijging geeft voor een deel aan dat het moeilijk is om in België personeel te vinden in de distributiesector.

Tabel 4-1: Ontwikkeling van het aantal grenswerknemers tijdens de afgelopen jaren in de distributiesector

	Arbeiders			Bedienden		Totaal bedienden	Aantal grenswerknemers
	Arbeiders	Arbeidsters	Totaal arbeiders	(M)	(V)		
2004	1.246	234	1.480	1.441	1.290	2.731	4.211
2005	1.244	251	1.495	1.482	1.388	2.870	4.365
2006	1.354	250	1.604	1.575	1.589	3.164	4.768
2007	1.535	284	1.819	1.679	1.696	3.375	5.194
2008	1.629	302	1.931	1.785	1.859	3.644	5.575
2009	1.696	293	1.989	1.890	1.918	3.808	5.797
2010	1.654	303	1.957	1.922	1.950	3.872	5.829
2011	1.719	286	2.005	1.920	1.995	3.915	5.920
2012	1.794	283	2.077	1.987	2.189	4.176	6.253
2013	1.771	291	2.062	2.054	2.231	4.285	6.347
2014	1.754	281	2.085	2.047	2.302	4.349	6.384
2015	1.836	293	2.129	2.109	2.372	4.481	6.610
2016	1.913	284	2.197	2.128	2.442	4.570	6.767
2017	2.027	350	2.377	2.262	2.545	4.807	7.184
2017/2004	62,7%	49,6%	60,6%	57,0%	97,3%	76,0%	70,6%

Bron: secretariaat CRB op basis van de RSZ-statistieken

Een blik op de subsectoren op Nace 3-niveau leert ons dat grenswerknemers vooral aanwezig zijn in de subsectoren "detailhandel in niet-gespecialiseerde winkels (47.1)" (15,3%) en "detailhandel in andere artikelen in gespecialiseerde winkels (47.7)" (14,8%). De meerderheid van de grenswerknemers is afkomstig uit de buurlanden: 78,5% van de grenswerknemers komt uit Frankrijk en 14,6% uit Nederland. De andere landen samen zijn goed voor slechts 6,9% van de grenswerkers.

Tabel 4-2: Subsectoren met grenswerknemers in 2017

		Grensarbeiders	Procent
471	Detailhandel in niet-gespecialiseerde winkels	1097	15,3%
477	Detailhandel in andere artikelen in gespecialiseerde winkels	1062	14,8%
463	Groothandel in voedingsmiddelen, dranken en genotmiddelen	747	10,4%
475	Detailhandel in andere consumentenartikelen in gespecialiseerde winkels	621	8,6%
467	Overige gespecialiseerde groothandel	577	8,0%
464	Groothandel in andere consumentenartikelen	536	7,5%
466	Groothandel in andere machines en werktuigen en toebehoren	532	7,4%
451	Handel in auto's	527	7,3%
472	Detailhandel in voedings- en genotmiddelen in gespecialiseerde	453	6,3%
452	Onderhoud en reparatie van motorvoertuigen	276	3,8%
476	Detailhandel in cultuur- en recreatieartikelen in gespecialiseerde	144	2,0%
453	Handel in onderdelen en accessoires vn motorvoertuigen	140	1,9%
473	Detailhandel in motorbrandstoffen in gespecialiseerde winkels	108	1,5%
479	Detailhandel, niet in winkels en exclusief markt- en straathandel	92	1,3%
462	Groothandel in landbouwproducten en levende dieren	83	1,2%
465	Groothandel in informatie- en communicatieapparatuur	57	0,8%
461	Handelsbemiddeling	43	0,6%
474	Detailhandel in ICT-apparatuur in gespecialiseerde winkels	43	0,6%
469	Niet-gespecialiseerde groothandel	28	0,4%
478	Markt- en straathandel	11	0,2%
454	Handel in en onderhoud en reparatie van motorfietsen en delen en toebehoren van motorfietsen	7	0,1%
	Totaal	7184	100,0%

Bron: secretariaat CRB op basis van RSZ-statistieken

Tabel 4-3: Thuisland van de grenswerknemers in 2017

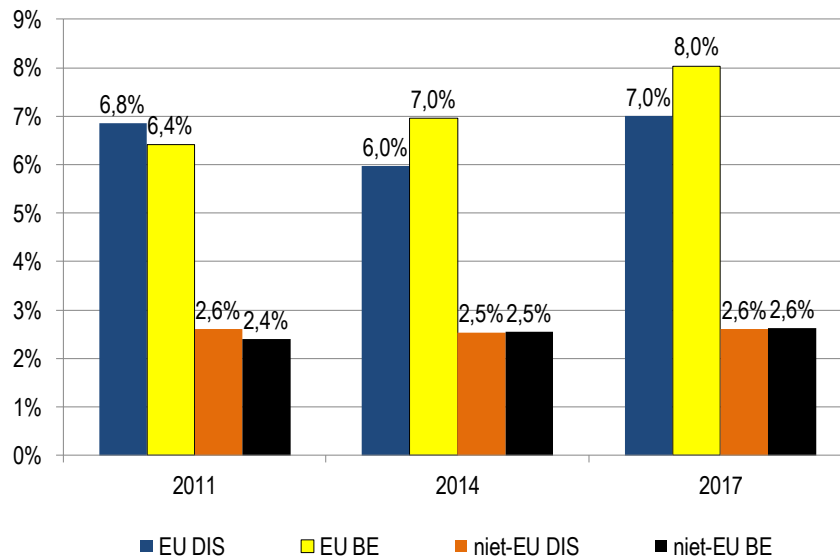
Landen	Arbeider			Bediende			Totaal
	Man	Vrouw	Totaal	Man	Vrouw	Totaal	
Frankrijk	5.603	1.492	7.095	1.682	1.933	3.615	10.710
Nederland	444	136	580	700	710	1.410	1.990
Andere landen	384	127	511	264	164	428	939
Totaal	6.431	1.755	8.186	2.646	2.807	5.453	13.639
Landen	Arbeider			Bediende			Totaal
	Man	Vrouw	Totaal	Man	Vrouw	Totaal	
Frankrijk	87,1%	85,0%	86,7%	63,6%	68,9%	66,3%	78,5%
Nederland	6,9%	7,7%	7,1%	26,5%	25,3%	25,9%	14,6%
Andere landen	6,0%	7,2%	6,2%	10,0%	5,8%	7,8%	6,9%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Bron: secretariaat CRB op basis van de RSZ-statistieken

4.2 Nationaliteit van de werknemers

Volgens de enquête naar de arbeidskrachten van 2017 heeft 90,4% van de werknemers in de distributiesector de Belgische nationaliteit, 7% is ingezetene van de EU en de overige 2,6% is afkomstig van buiten de EU. Niet langer in de detailhandel, maar in de groothandel (Nace 46) zijn de meeste buitenlanders tewerkgesteld. In 2017 was 89,1% van de werknemers Belg en kwam 8,2% van binnen de EU.

Grafiek 4-1: Aandeel van de werknemers die EU-ingezetenen zijn en van de werknemers van buiten de EU in de distributiesector en de Belgische economie tijdens de afgelopen jaren

Noot: De enquête naar de arbeidskrachten werd in 2017 grondig hervormd. Zo wordt vanaf 2017 met een roterend panel gewerkt, worden verschillende dataverzamelingenmodi gebruikt en werd de weegmethode herzien. Dit zorgt voor een breuk in de resultaten, waardoor de cijfers volgens de oude methode niet meer vergelijkbaar zijn met deze volgens de nieuwe methode.

Bron: secretariaat CRB op basis van de enquêtes naar de arbeidskrachten (Statistics Belgium)

5 Knelpuntberoepen in de distributiesector

Knelpuntberoepen zijn functies die relatief moeilijker kunnen worden ingevuld dan andere. Om een functie als knelpuntberoep te kunnen beschouwen, moet aan de drie navolgende criteria worden voldaan:

- een minimumhoeveelheid van 20 jobaanbiedingen die in de loop van het jaar worden ontvangen door de openbare arbeidsbemiddelingsdienst, om commentaar over anekdotische situaties te vermijden;
- een lagere invullingsgraad van de jobaanbiedingen voor het betrokken beroep dan de invullingsgraad voor de gezamenlijke beroepen;
- de mediaanduur voor de invulling van de jobaanbieding voor het beroep in kwestie, d.w.z. de duur die nodig is om deze jobaanbieding af te sluiten³¹, moet langer zijn dan de mediaanduur van de openstelling van de gezamenlijke jobaanbiedingen.

We beschikken voor de distributiesector enkel over gegevens betreffende de arbeidsmarkt in Vlaanderen (afkomstig van de VDAB en bewerkt door het Steunpunt Werk en Sociale Economie). In 2016 beheerde de VDAB 12.342 jobaanbiedingen voor de distributiesector. Daarvan hadden er 1.520 betrekking op knelpuntberoepen, wat neerkomt op 12,3% van de jobaanbiedingen van de sector in Vlaanderen. De onderstaande tabel geeft de knelpuntberoepen van de distributie in 2016 weer. Knelpuntberoepen zijn functies waarvoor van de aanbieding tot de aanwerving vaak meer dan 90 dagen nodig zijn om ze in te vullen. We kunnen opmerken dat de beroepen die kampen met aanwervingsproblemen talrijk zijn en dat het percentage van knelpuntaanbiedingen soms zeer aanzienlijk is.

Het hoogst % knelpuntaanbiedingen vinden we terug bij de technicus industriële installaties (78%) en de logistiek verantwoordelijke (74,2%). In de lijst knelpuntberoepen voor de distributiesector vinden we een belangrijk aandeel technische vacatures terug. Het nijpend tekort aan technische profielen op de arbeidsmarkt is een sectoroverschrijdend probleem dat een belemmering vormt voor de groei van Vlaamse bedrijven ³².

³¹ Een aanbieding is afgesloten wanneer ze is ingevuld of geannuleerd.

³² Knack (5/01/2018) 'De toekomst van ons technisch onderwijs: 'Bedrijven voelen het tekort aan technische profielen', consulteerbaar via: <http://www.knack.be/nieuws/belgie/de-toekomst-van-ons-technisch-onderwijs-bedrijven-voelen-het-tekort-aan-technische-profielen/article-longread-947167.html>

Tabel 5-1: Knelpuntberoepen in de distributiesector in het Vlaams gewest in 2016

Knelpuntberoepen met minstens 20 vacatures in de sector	Jobaanbiedingen	% van de knelpuntaanbiedingen
Technicus industriële installaties	41	78,0%
Logistiek verantwoordelijke	124	74,2%
Monteur van centrale verwarmingsinstallaties	20	65,0%
Technicus studiebureau bouw	20	65,0%
Onderhoudselektriciens	67	64,2%
Analist ontwikkelaar ICT	64	62,5%
Onderhoudsmecaniciens	83	59,0%
Technicus voertuigen	47	57,4%
Slager	245	56,7%
Medewerker callcenter	178	56,7%
Onderhoudsmecaniciens van bedrijfs- of vrachtwagens	61	54,1%
Technisch-commercieel adviseur	26	53,8%
Technicus elektrische en elektronische toestellen, witgoed	38	52,6%
Bedrijfsanalist ICT	85	51,8%
Technisch adviseur klantenondersteuning	39	51,3%
Technisch-commercieel afgevaardigde	43	48,8%
Vrachtwagenbestuurder vaste wagen	50	46,0%
Winkelmanager kleinhandel	296	43,2%
Technicus elektronische installaties	21	42,9%
Monteur van interieurinrichtingen	31	41,9%
Vrachtwagenchauffeur distributie	64	40,6%
Opticiens	25	40,0%
Bestuurder trekker-oplegger	38	39,5%
Departementsverantwoordelijke winkel	55	38,2%
Bakker	24	37,5%
Binnenschrijnwerker	20	35,0%
Onderhoudsmecaniciens van personenwagens en lichte bedrijfsvoertuigen	219	33,3%
Integratie en implementatie expert ICT	27	33,3%
Boekhouder	24	33,3%
Verantwoordelijke kwaliteitscontrole	23	30,4%
Management assistent	67	28,4%
Vertegenwoordiger	311	28,3%
Commercieel medewerker	297	28,3%
Plaatwerker koetswerk	71	28,2%
Industrieel reiniger	52	26,9%
Schoonmaker van ruimten en lokalen	92	25,0%
Technisch-administratief medewerker	25	24,0%
Hulpkok	24	20,8%
Productieoperator voeding	41	19,5%
Totaal	3078	

Bron: Steunpunt WSE op basis van de VDAB-gegevens

6 Besluit

Werkgelegenheid in de Belgische distributiesector

De distributiesector (Nace 45, 46, 47) is in 2016 met 12,5% een belangrijke sector qua werkgelegenheid in ons land. De Belgische distributiesector telde 497.800 werknemers. Met de zelfstandigen erbij waren er 581.000 mensen tewerkgesteld in de distributiesector. Tijdens de periode 1997-2016 groeide de werkgelegenheid in de sector met 4,9% (+27.100 jobs). Deze groei is volledig te danken aan de toename van het aantal werknemers (+24,7%), want het aantal zelfstandigen nam tijdens dezelfde periode sterk af (-46,2%). De totale werkgelegenheid nam in België tussen 1997 en 2016 toe met 753.600 jobs (+19,3%).

De distributiesector bestaat uit de drie subsectoren. De grootste op vlak van werkgelegenheid is de "detailhandel, uitgezonderd de handel in auto's en motorfietsen" (Nace 47) met 310.400 tewerkgestelden in 2016. De "groothandel en handelsbemiddeling, met uitzondering van de handel in motorvoertuigen en motorfietsen" (Nace 46) is een stuk kleiner, met 198.900 tewerkgestelden. De "groot- en detailhandel in en onderhoud en reparatie van motorvoertuigen en motorfietsen" (Nace 45) is met 71.700 tewerkgestelden de kleinste subsector.

62,3% van de werkgelegenheid in de distributiesector is Vlaams, 26,2% Waals en 11,6% Brussels. Dit komt ongeveer overeen met de verdeling in de drie subsectoren. Voor de distributie van motorvoertuigen (Nace 45) is de werkgelegenheid in Brussel kleiner (7,6%) en de werkgelegenheid in Vlaanderen is het grootst in de groothandel (Nace 46) (70,8%).

De vijf grootste subsectoren op vlak van werkgelegenheid zijn "detailhandel in niet-gespecialiseerde winkels (47.1)" (19,6%), "detailhandel in andere artikelen in gespecialiseerde winkels (47.7)" (15,7%), "groothandel in andere consumentenartikelen (46.4)" (10,1%), "overige gespecialiseerde groothandel (46.7)" (8,4%) en "groothandel in andere machines en werktuigen en toebehoren (46.6)" (8,1%). Samen zijn zij goed voor 62% van de werkgelegenheid. De grootste subsector binnen de distributie van motorvoertuigen is de "handel in auto's (45.1)", met 6,2% van de loontrekkenden in de totale distributiesector.

De sector bestond in 2016 uit 69.077 vestigingseenheden: 84,2% daarvan zijn kleine vestigingen tot 10 werknemers, 15,2% telde tussen 10 en 99 werknemers en 0,6% telde meer dan 100 werknemers. Deze waren respectievelijk goed voor 34,4%, 48,1% en 17,5% van de werkgelegenheid. De gemiddelde vestigingseenheid stelde in 2016 7,2 werknemers te werk.

Typologie van de werknemer in de Belgische distributiesector

Met een aandeel van 76,7% in de werkgelegenheid zijn de bedienden in 2016 het sterkst aanwezig in de distributiesector. Dit is echter niet het geval voor de distributie van motorvoertuigen (Nace 45), waar slechts 45,2% van de werknemers bediende is. Bijna de helft (47,4%) van de werknemers in de totale distributiesector is vrouw, voornamelijk omwille van het grote aandeel (64,2%) vrouwen in de detailhandel (Nace 47). De distributie van motorvoertuigen is een eerder mannelijke sector, slechts 16,2% van de tewerkgestelden is vrouw. Vrouwen worden in de distributiesector voornamelijk als bediende tewerkgesteld: ze zijn goed voor 56,8% van de bediendenjobs en 16,7% van de jobs voor arbeiders.

In 2017 is 16,9% van de werknemers in de distributiesector laaggeschoold, 53,1% middengeschoold en 30% hooggeschoold. In de groothandel (Nace 46) is het opleidingsniveau het hoogst: 42,6% is hooggeschoold. In de periode 2000-2016 daalde het aandeel laaggeschoolden in de distributiesector ten gunste van de midden- en hooggeschoolden. Toch heeft de sector nog altijd een relatief laag opleidingsniveau in vergelijking met de privésector in haar geheel. De privésector stelt proportioneel meer hooggeschoolden tewerk dan de distributiesector. In vergelijking met de buurlanden heeft België evenwel een hoog aandeel hooggeschoolde werknemers. Enkel Frankrijk heeft een hoger aandeel hooggeschoolden. Wat het aandeel laaggeschoolden betreft, scoort de distributiesector ook lager dan het Europees gemiddelde en Nederland.

In de periode 2000-2016 is de gemiddelde leeftijd van de werknemers duidelijk gestegen en dit ongeacht hun beroepsstatuut of geslacht en ongeacht de subsector. Ondanks de veroudering van werknemers in de distributiesector, loopt de leeftijdsstructuur nog niet gelijk met die van de economie in haar geheel. Toch stellen we vast dat in de detailhandel en in mindere mate in de distributie van motorvoertuigen meer min 30-jarigen tewerkgesteld zijn dan in de hele privésector. Aangezien de bedienden gemiddeld op latere leeftijd toetreden tot de sector, is het te verwachten dat zij later de arbeidsmarkt zullen verlaten. Het is dan ook logisch dat het aandeel 45-plussers bij de bedienden hoger ligt dan bij de arbeiders. In de buurlanden valt op dat Nederland een zeer groot aandeel tieners en jonge twintigers tewerkstelt in de distributiesector (20,3%) en dan vooral in de detailhandel. De gemiddelde anciënniteit in de Belgische distributiesector is eerder laag met slechts 8,9 jaar in 2017, tegenover 10,1 jaar in de hele privésector.

Organisatie van het werk in de distributiesector

Tussen 2000 en 2016 is de deeltijdarbeid in de distributiesector niet toegenomen. In 2017 bedroeg het aandeel deeltijdarbeiders 28,4%. Deeltijdarbeid komt in de distributiesector vooral voor bij vrouwen. In 2017 werkte 46,3% van de vrouwelijke bedienden en 48,8% van de arbeidsters deeltijds, tegenover slechts 10,6% van de mannelijke bedienden en 16,7% van de arbeiders. Het hoge aandeel deeltijdse arbeid is voornamelijk te wijten aan het zeer hoge aandeel deeltijdarbeid in de detailhandel (Nace 47), nl. 40,5% in 2017, tegenover 13,5% in de groothandel (Nace 46) en 15,2% in de distributie van motorvoertuigen (Nace 45).

Een voltijder in de Belgische distributiesector werkte tussen 1997 en 2017 gemiddeld 40 uur per week. België heeft hiermee de 5de kortste werkweek in de EU. Alleen Frankrijk, Finland, Ierland en Denemarken hebben een nog iets kortere week. We merken op dat er in Duitsland met een dikke 40 uur niet veel langer wordt gewerkt.

Met gemiddeld 25,3 uur per week werken deeltijders in België het langst in de EU. De Duitse deeltijders werken slechts 19,1 uur per week en Nederlandse deeltijders nog minder: 16,1 uur per week. De werkweek voor de deeltijders is met 26,9 uur per week langer in de groothandel (Nace 46) dan in de andere subsectoren.

In 2017 waren in de distributiesector 12,2% banen van bepaalde duur, waarvan 20,5% bij de arbeiders (16,6% voor mannen en 32,2% voor vrouwen) en slechts 9,4% bij de bedienden (7,8% voor mannen en 10,8% voor vrouwen). Vooral het aandeel arbeidsters met een contract van bepaalde duur is dus hoog. In 2017 werden in België 23.851 uitzendkrachten geteld, die goed zijn voor 4,8% van de werkgelegenheid in de distributiesector. Sinds 1999 wordt op het vlak van uitzendarbeid een duidelijke opwaartse tendens waargenomen. Een tendens die in 2016 verder lijkt te versnellen.

Wat het aantal vaste banen betreft, bekleedt België in de EU met 93,5% een middenpositie. Dit is wel meer dan Duitsland (87,1%), Frankrijk (87%) en vooral Nederland (74,4%).

Het percentage werknemers dat nooit 's avonds, thuis, zaterdags of zondags werkt, is in de periode 2000-2016 licht afgenomen. Een kenmerk voor de distributiesector is het hoge aandeel werknemers (49,8%) dat verklaart op zaterdag te werken. Nachtwerk komt in de Belgische distributiesector minder voor dan in de buurlanden. Er wordt ook minder gebruik gemaakt van avondwerk in de Belgische distributiesector in vergelijking met de Duitse en Nederlandse sectorgenoten. -Zondagwerk komt op zijn beurt meer voor bij de Franse en Nederlandse sectorgenoten als de Belgische.

Het aandeel van de werknemers met identieke of normale werktijden is in 2017 70,6% (75,2% voor arbeiders, tegenover 69,4% voor bedienden). Bijzondere werktijdregelingen zijn in de distributiesector dus niet zo abnormaal. De belangrijkste zijn de opgelegde variabele werktijden (14,3%). Ploegenarbeid maakte in 2017 slechts 4,7% van de totale werkgelegenheid in de distributiesector uit.

De tijdelijke werkloosheid was de afgelopen jaren altijd ongeveer 1% van de werkzame personen. Ze wordt dus in zekere mate structureel gebruikt om niet crisis gerelateerde productieschommelingen op te vangen. De hoogte van de tijdelijke werkloosheid is deels seizoengebonden, ze ligt het hoogst in de eerste 3/4 maanden van het jaar en het laagst in de zomerperiode. In 2016 was 78,8% van de tijdelijke werkloosheid van economische aard. De tijdelijke werkloosheid treft meer mannen dan vrouwen, gemiddeld 76,2% van de tijdelijke werklozen zijn mannen, terwijl hun aandeel in de totale werkgelegenheid in de distributiesector 52,6% bedraagt.

Tussen eind 2008 en eind 2016 daalde het aantal personen in het Stelsel van werkloosheid met bedrijfstoeslag met meer dan 2000 personen. Conform de doelstellingen van het Generatiepact en de hervormingen van de regering-Di Rupo daalde vooral het aantal SWT'ers jonger dan 58 drastisch, t.w. van 21% in 2000 tot 4,2% in 2016. In 2017 kende de distributiesector een gemiddelde van 9064 SWT'ers waaronder 5040 mannen en 4024 vrouwen. In de loop van het jaar is een duidelijk dalende trend zichtbaar.

In de periode 2011-2017 nam het aantal werkonderbrekingen af met 11%. De volledige onderbrekingen namen sterk af met 60% en de deeltijdse onderbrekingen daalden met 11%, terwijl de themaverloven toenamen met 25%. Deeltijdse onderbrekingen zijn met 63% de belangrijkste vorm van werkonderbreking. De afname van de volledige en deeltijdse onderbrekingen is het gevolg van de geleidelijke verstrenging van de voorwaarden voor tijdskrediet en landingsbanen.

Mobiliteit van werknemers in de distributiesector

In 13 jaar tijd is het aantal grenswerkers met maar liefst 70,6% gestegen, nl. van 4211 in 2004 tot 7184 in 2017, waarvan 78,5% uit Frankrijk en 14,6% uit Nederland. De meesten zijn actief in de "detailhandel in niet-gespecialiseerde winkels (47.1)" en de "detailhandel in andere artikelen in gespecialiseerde winkels (47.7)".

Knelpuntberoepen in de distributiesector

In 2016 ontving de VDAB voor de distributiesector 12.342 jobaanbiedingen. Een aandeel van 12,3% of 1520 jobaanbiedingen hadden betrekking op knelpuntberoepen. De beroepen die kampen met aanwervingsproblemen zijn talrijk en het % knelpuntaanbiedingen is in bepaalde gevallen aanzienlijk. Het hoogst % knelpuntaanbiedingen vinden we terug bij de technicus industriële installaties (78%) en de logistiek verantwoordelijke (74,2%). In de lijst knelpuntberoepen voor de distributiesector vinden we een belangrijk aandeel technische vacatures terug. Het nijpend tekort aan technische profielen op de arbeidsmarkt is een sectoroverschrijdend probleem dat een belemmering vormt voor de groei van Vlaamse bedrijven ³³.

³³ Knack (5/01/2018) "De toekomst van ons technisch onderwijs: 'Bedrijven voelen het tekort aan technische profielen', consulteerbaar via: <http://www.knack.be/nieuws/belgie/de-toekomst-van-ons-technisch-onderwijs-bedrijven-voelen-het-tekort-aan-technische-profielen/article-longread-947167.html>

7 Bibliografie

COLLECTIEVE ARBEIDSOVEREENKOMST tot aanpassing van de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 103 van 27 juni 2012 tot invoering van een stelsel van tijdskrediet, loopbaanvermindering en landingsbanen

COLLECTIEVE ARBEIDSOVEREENKOMST nr.17 van 19 december 1974 tot invoering van een regeling van aanvullende vergoeding ten gunste van sommige bejaarde werknemers indien zij ontslagen worden.

DE MORGEN (29/05/2018), "Privé kiest andere weg voor zware beroepen", via internetadres: <https://www.demorgen.be/politiek/prime-kiest-andere-weg-voor-zware-beroepen-bfbca42a3/>

DE TIJD (5/12/2017) "Belg nog altijd nog met pensioen", via internetadres: <https://www.tijd.be/politiek-economie/belgie-federaal/Belg-nog-altijd-jong-met-pensioen/9959726>

FEDERGON, jaarverslag 2017, via internetadres: https://www.federgon.be/sites/default/files/custom/uploads/slides_persconferentie_federgon_19-04-2018.pdf

FOD WERKGELEGENHEID, ARBEID EN SOCIAAL OVERLEG, Stelsel van werkloosheid met bedrijfstoelage, via internetadres: <http://www.werk.belgie.be/defaulttab.aspx?id=743>

GROUP S (26/01/2018), "Nacht- en zondagsarbeid in de e-commerce: de programmawet is verschenen", via internetadres: https://www.groups.be/1_87961.htm?rdeLocaleAttr=nl

KNACK (5/01/2018) "De toekomst van ons technisch onderwijs: 'Bedrijven voelen het tekort aan technische profielen", via internetadres: <http://www.knack.be/nieuws/belgie/de-toekomst-van-ons-technisch-onderwijs-bedrijven-voelen-het-tekort-aan-technische-profielen/article-longread-947167.html>

KONINKLIJK BESLUIT waarbij nachtarbeid wordt toegestaan voor het uitvoeren van alle werkzaamheden verbonden aan de elektronische handel in de ondernemingen die onder het Paritair Comité voor de zelfstandige kleinhandel (PC 201), het Paritair Comité voor de bedienden uit de kleinhandel in voedingswaren (PC 202), het Paritair Comité voor de grote kleinhandelszaken (PC 311) en het Paritair Comité voor de warenhuizen (PC 312) ressorteren, B.S: 13 maart 2016

NAR, collectieve arbeidsovereenkomst nr. 103 ter; Collectieve arbeidsovereenkomst tot aanpassing van de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 103 van 27 juni 2012 tot invoering van een stelsel van tijdskrediet, loopbaanvermindering en landingsbanen? Via internetadres: [http://www.cnt-nar.be/CAO-ORIG/cao-103-ter-\(20.12.2016\).pdf](http://www.cnt-nar.be/CAO-ORIG/cao-103-ter-(20.12.2016).pdf)

PARTENA PROFESSIONAL, tijdskrediet 'eindeloopbaan': behoud van de uitkeringen vanaf 55 jaar voor de afwijkende regelingen, via internetadres: <http://www.partena-professional.be/nl/infoflashes/2017/tijdskrediet-eindeloopbaan-behoud-van-de-uitkeringen-vanaf-55-jaar-voor-de-afwijkende-regelingen/>

PARTENA PROFESSIONAL, Tijdskrediet: wat verandert er in 2017? Via internetadres: <http://www.partena-professional.be/nl/infoflashes/2017/tijdskrediet-wat-verandert-er-in-2017/>

Programmawet van 25 december 2017, consulteerbaar via: http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&table_name=wet&cn=2017122501

RIJKSDIENST VOOR ARBEIDSVORZIENING, Groep I – de vergoede werklozen, via internetadres: <http://www.rva.be/nl/groep-i-de-vergoede-werklozen>

RIJKSDIENST VOOR ARBEIDSVORZIENING, Het stelsel van werkloosheid met bedrijfstoelage (SWT) (brugpensioen) – Wat verandert er vanaf 2017? Via internetadres: <http://www.rva.be/nl/documentatie/infoblad/t149>

RIJKSDIENST VOOR ARBEIDSVORZIENING, Wat is er veranderd in het algemeen stelsel sinds 1.04.2017? Via internetadres: <http://www.rva.be/nl/wat-er-veranderd-het-algemeen-stelsel-sinds-01012015-0>

RIJKSDIENST VOOR PENSIOENEN, eindeloopbaan tijdskrediet, via internetadres: http://www.onprvp.fgov.be/NL/profes/calculation/career/inactivity/parttime_end/Paginas/default.aspx

RIJKSDIENST VOOR PENSIOENEN, Pensioenhervorming Di Rupo – overzicht aanpassingen werknemersstelsel, via internetadres: <http://www.onprvp.fgov.be/NL/futur/news/paginas/ReformOverview.aspx>

RIJKSDIENST VOOR PENSIOENEN, *pensioenleeftijd*, via internetadres:
<http://www.onprvp.fgov.be/NL/profes/benefits/retirement/age/paginas/default.aspx>

RIJKSDIENST VOOR SOCIALE ZEKERHEID, *Loontrekkende tewerkstelling*, via internetadres:
<http://www.rsz.be/nl/statistieken/publicaties/loontrekkende-tewerkstelling>

RIJKSDIENST VOOR SOCIALE ZEKERHEID, *vervroegd pensioen*, via internetadres:
<https://www.socialsecurity.be/citizen/nl/pensioen/je-pensioen-als-werknemer/vervroegd-pensioen-werknemer>

RIJKSOVERHEID, Smits, W., VAN DEN AMEELE, A. (2007), *De wet flexibiliteit en zekerheid*, Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, blz.1

SERV, rapport "uitzendarbeid en flexibiliteit", enquête bij ondernemingen en organisaties in Vlaanderen, juni 2017
via internadres: <http://www.serv.be/stichting/publicatie/uitzendarbeid-en-flexibiliteit>

VZW SOCIALE DIENST VOOR HET VLAAMSOVERHEIDSPERSONEEL, 11 oktober 2012, *De pensioenregeling voor werknemers*, via internetadres:

http://www2.vlaanderen.be/socialiedienst/dienstverlening/seniorenwerking/documenten/presentatie_info_penv_contract.pdf

8 Bijlage

Tabel 8-1: Aantal vestigingseenheden naar bedrijfsomvang en naar arrondissement op 30 juni 2016

Arrondissement	Minder dan 10	Van 10 tot 99	Meer dan 100	Totaal
AALST	1.265	235	9	1.509
ANTWERPEN	5.795	1.232	45	7.072
AARLEN	327	51	4	382
AAT	304	55	2	361
OUDENAARDE	567	101	1	669
BASTOGNE	241	42	1	284
BRUGGE	1.941	256	3	2.200
BRUSSEL	6.342	897	67	7.306
CHARLEROI	1.932	345	12	2.289
KORTRIJK	1.765	354	8	2.127
DINANT	527	80	1	608
DIKSMUIDE	214	42	1	257
EEKLO	407	51	0	458
VEURNE	505	52	1	558
GENT	2.709	522	18	3.249
HALLE-VILVOORDE	2.575	813	82	3.470
HASSELT	2.340	507	12	2.859
HOEI	470	70	0	540
LUIK	3.257	535	14	3.806
LEUVEN	2.056	396	12	2.464
MAASEIK	1.087	177	1	1.265
MECHELEN	1.696	374	17	2.087
MARCHE-EN-FAMENNE	272	64	1	337
BERGEN	1.041	197	4	1.242
MOESKROEN	387	65	3	455
NAMEN	1.586	272	6	1.864
NEUFCHATEAU	319	56	0	375
NIJVEL	2.199	447	15	2.661
OOSTENDE	804	122	1	927
PHILIPPEVILLE	244	39	1	284
BRUSSEL HOOFDSTEDELIJK GEWEST	23	1	0	24
VLAAMS GEWEST (n.e.g.)	24	7	0	31
WAALS GEWEST (DG excl.) (n.e.g.)	17	1	0	18
WAALS GEWEST (DG enkel (n.e.g.)	13	1	0	14
ROESELARE	913	167	4	1.084
SINT-NIKLAAS	1.282	298	9	1.589
ZINNIK	710	123	4	837
DENDERMONDE	849	146	0	995
THUIN	584	90	1	675
TIELT	445	76	0	521
TONGEREN	949	148	6	1.103
DOORNIK	675	130	5	810
TURNHOUT	2.035	494	10	2.539
VERVIERS	1.507	231	3	1.741
VIRTON	179	20	0	199
WAREMME	336	62	0	398
IEPER	531	76	0	607
Totaal	56.246	10.520	384	67.150

Bron: secretariaat CRB op basis van de gedecentraliseerde statistieken van de RSZ